

MAI SZÁMUNK TARTALMÁBÓL:

ZARSZÁMADÁS A PUSPÜKLADÁNYI ZÜLD MEZŐ TSZ-BEN	4. oldal
KÜZELKÉP — A MÁV DEBRECENI IGAZGATÓSÁGA	6. oldal
KÉPZŐMŰVÉSZETI FIGYELŐ	7. oldal
MŰSZAKIAK A TÁRSADALOMBAN	10. oldal

Közlemény

az országgyűlési képviselők és a tanácsstagok választásáról

A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa az alkotmány- és a választójogi törvény rendelkezéseinek megfelelően 1985. június 8-án, szombatra kitzúta az országgyűlési képviselők és a tanácsstagok általános választását. Az Elnöki Tanács meghatározta az országos választási listán megválasztható országgyűlési képviselők számát, és megállapította — változatlanul 352-ben — az országgyűlési választókerületek számát. A választókerületek területét, illetőleg székhelyét — a megváltozott körülményeknek megfelelően — több helyen módosította.

A Minisztertanács a választójogi törvény ez évi végrehajtására rendeletet adott ki, amelyben meghatározza a törvény végrehajtásának főbb feladatait.

A helyi tanácsok a választás kitzűzéséről és a választók nyilvántartásáról március 11-én hirdetményt tesznek közzé. A helyi tanács végrehajtó bizottsága az állami népesség-nyilvántartás számítógépes adatai alapján összeállítja a választók névjegyzékét. A nyilvántartásba fel kell venni azokat a magyar állampolgárokat, akik 1967. június 9-e előtt születtek, vagy házasságkötésük alapján váltak nagykorúvá. A választók nyilvántartásában nem szerepelhet az, aki elmebeteg, akit a bíróság elítélte a közügyektől, aki szabadságvesztés büntetését tölti vagy szigorított őrizetben van. A választók nyilvántartásba vételéről április 3-át követően minden választó írásban kap értesítést, és a nyilvántartás a helyi tanács hivatali helyiségében április 5-e és 12-e között tekinthető meg.

A Hazafias Népfront javaslatai alapján március 22-én választási szerek alakulnak: az országos feladatok ellátására Országos Választási Elnökség, a területi és helyi feladatok ellátására fővárosi, megyei, városi, fővárosi kerületi és községi választási elnökségek. A szavazással kapcsolatos teendők elvégzésére május 29-én szavazatszédő bizottságok alakulnak.

A képviselői, illetőleg a tanácsági jelölőgyűlések április 15. és május 15. között lesznek. Ezek a választópolgárok minden országgyűlési képviselői választókerületben és helyi tanácsági választókerületben legálább két személyt jelölnek. A jelölőgyűléseket a Hazafias Népfront bizottságai szervezik a választási szerek, illetőleg a politikai, a társadalmi és az érdekképviseleti szerek bevonásával. Képviselőjelöltek továbbá tanácsstagjelöltek azok lesznek, akik a törvényes követelményeknek megfelelnek, és a jelölőgyűléseken jelen levő választók egyharmadának szavazatát megkapják.

Az ez évi választásokon először szavaznak a választópolgárok az országos listára, amelyen 35 jelölt szerepel. Ezen az országos listán a képviselőjelölteket a Hazafias Népfront Országos Tanácsa jelöli.

A szavazásra június 8-án, szombaton reggel 6 órától este 18 óráig kerül sor. Az országos választási listán megválasztott országgyűlési képviselő az a jelölt lesz, aki országosan az összes érvényes szavazatnak több mint a felét megkapta, feltéve hogy az ország összes választópolgárának több mint a fele szavazott.

A választókerület megválasztott országgyűlési képviselője, illetőleg tanácsstagja az a jelölt, aki az összes érvényes szavazatnak több mint a felét megkapta, feltéve hogy a választókerületben az összes választópolgárnak több mint a fele szavazott.

Az a jelölt, aki a választókerületben a megválasztott országgyűlési képviselő, illetőleg tanácsstag mellett megkapta az összes érvényes szavazatnak legalább az egynegyedét, pótképviselő, illetve póttanácsstag lesz.

A megválasztott képviselők és a helyi tanácsstagok megbízólevelet június 12-én veszik át. Egyezzenek a napon kapják meg a pótképviselők és a póttanácsstagok is a megválasztásukról szóló értesítést. (MTI)

Somogyi László építésügyi és városfejlesztési miniszter és munkatársai (Jobbról) Sikula Györgynél

Somogyi László Hajdú-Biharba látogatott

Építésügyi és településfejlesztési egyeztető tanácskozás Debrecenben

Március 8-án, pénteken a Somogyi László építésügyi és városfejlesztési miniszter a megyei tanácsban fogadta a megyei pártbizottság tagjait. A megyei pártbizottság tagjai a megyei pártbizottság első titkára, a megyei párt- és állami vezetőinek körében jelen volt Tóth Imre, a megyei pártbizottság titkára és dr. Szabó Imre, a megyei tanács elnöke.

A fogadás után került sor a megyei pártbizottság tagjainak, illetve a megye vezetőinek szokásos egyeztető tanácskozására. Az Építésügyi és Városfejlesztési Minisztérium tárgyaló csoportját Somogyi László, a megyei képviselő csoportot — amelynek munkájában dr. Postás Sándor, a debreceni városi pártbizottság első titkára és dr. Acs István, a Debrecen városi tanács elnöke is részt vett — Tóth Imre vezette.

Amint az az írásbeli előterjesztésből kitűnik, Hajdú-Biharban összesen 23 építőipari ágazatba sorolt megyei székhelyű építőipari szervezet tevékenykedik. Közülük egy EVM-irányítású, három tanácsi irányítású, az építőipari szervezetek számára 15.

Az EVM-irányítású szervezet elmúlt évi termelése 4,2 milliárd forint volt, ami az országos kivitelező építőipari össztermelésének 4,1 százaléka. Ugyanezen időszakban a megyei állami építőipar 3,6 milliárd forintos termelésből a Hajdú megyei Állami Építőipari Vállalat kezei alá került 560 millió forinttal (56 százalék) részesedett. (Ezzel összefüggésben Seres György, a Hajdú megyei Állami Építőipari Vállalat vezérigazgatója a tanácskozás résztvevőit arról tájékoztatta, hogy évi 100-120 debreceni, Vezér utcai lakással számolva a vállalat az elkövetkező években a megyeszékhelyen 1500-1600 lakást, a megyeszékhelyen kívüli mintegy kétszáz lakást, azaz összesen évente legkevesebb 1700 lakást tud felépíteni — természetesen, közöttük a 10-14. helyen) áll egyenletes terhelés esetén.

A Magyar Újságírók Országos Szövetsége meghívására szovjet újságíró-delegáció érkezett hazánkba. A delegáció tagja Iván Lopogonov, a Szovjet Rádió szocialista adásainak főszerkesztője, a TASZSZ első magyarországi tudósítója, aki 1944-től 48-ig látta el ezt a feladatot, s többek között ő tudósította a szovjet sajtót a Debrecenben megtartott Ideiglenes Nemzetgyűlésről is. A delegáció másik tagja Jefim Rajgorogyeckij, az Ukrán Újságíró című lap főszerkesztő-helyettese, nyugalmazott ezredes, aki részt vett a Debrecen felszabadításáért indított harcokban.

A delegáció március 8-án egy napos látogatásra Debrecenbe érkezett, ahol a városi pártbizottság fogadta dr. Bényei Miklós, a városi tanács elnökhelyettese, Bényei Miklós a vendégeket tájékoztatta a város negyvenes évek fejlődéséről, majd a két szovjet újságíró városnézésen indította fel a régi Debrecen, illetve ismerkedett a város új létesítményeivel, végül a MEDICOR Művek orvosi műszer-gyártára látogatott, ahol megtekintette az üzemet és az ottani MSZBT-tagcsoport vendéglátását élvezte.

A tanácskozáson a miniszter az EVM elvi álláspontját fogalmazva meg kifejtette, hogy a tárca a piacra teremt — azaz vállalati pénzeszközökből, illetve hitelből elindított lakásépítés keretében készülő, s vállalati értékesítésű — lakásokat ugyanolyanok tekint, mint a hagyományos konstrukciókat, amennyiben a mobilizált szolgálat s nem egyéni szerződés a pénz elköltését. (Ezzel összefüggésben Seres György, a Hajdú megyei Állami Építőipari Vállalat vezérigazgatója a tanácskozás résztvevőit arról tájékoztatta, hogy évi 100-120 debreceni, Vezér utcai lakással számolva a vállalat az elkövetkező években a megyeszékhelyen 1500-1600 lakást, a megyeszékhelyen kívüli mintegy kétszáz lakást, azaz összesen évente legkevesebb 1700 lakást tud felépíteni — természetesen, közöttük a 10-14. helyen) áll egyenletes terhelés esetén.

Örvendetes újság, egyszerűsített miniszter ígérete, hogy ebben az évben nem lesz falazóanyaghiány az országban. Hajdú-Bihar megye számára kiemelkedő jelentőségű, hogy a nyáron megkezdődik a próbatermelés abban az üzemben, ami a Gagarin Hőerőmű mellett létesül, s ami világszínvonalúnak ígért falazóanyaggyártás jelenik meg a hazai piacon. már ebben az esztendőben. Az EVM-nek az az álláspontja, hogy a Mátra gázbeton fő felvevő piaca Hajdú-Bihar legyen. Ezzel a beruházással az EVM döntő lépést kíván tenni az építőanyag-hiány megszüntetésére, mint alapvető politikai feladata ügyében.

A tanácskozáson számos kérdésben született megállapodás, el kellett vizsgálni a polnai az EPGÉP balmazújvárosi telephelyével kapcsolatos, egyre súlyosbodó gond megoldását, Somogyi László vezetésű tájékoztatta a megye vezetőit, hogy a művelődési miniszter egyetért az Ybl Miklós Építőipari Műszaki Főiskola önállóvá válásával.

A délután folyamán a miniszter a Hajdú megyei Állami Építőipari Vállalatnál a megyei építőipari szervezetek vezetőivel találkozott.

Információtechnológia '85

Hétfőtől csütörtökig: kiállítás Debrecenben

Életünkben mind nagyobb szerepet kapnak a különféle információk. Ma már senki sem vitatja, hogy gazdasági és társadalmi problémáink megoldásának egyik fontos feltétele a megfelelő ismeretek birtoklása. Számtalan példát említhetünk ennek igazolására, de szólnunk csak egyetlen, igazán aktuális feladatról. Amikor gazdaságunk, vállalatunk alkalmazkodóképességéről beszélünk, akkor tudnunk kell azt is: elképzelhetetlen a gyors reagálás, a gazdasági környezetről és a belső lehetőségekről kapott megbízható, a napi állapotokat tükröző információk nélkül.

A fejlett országokban jóval előttünk járnak e téren, főként a számítástechnika széles körű alkalmazásának köszönhetően. Magyarországon a hetvenes évek elejétől központi programok útmutatásai szerint igyekszik felzárkózni a korszerű adatfeldolgozás, az informatika európai középmezőnyéhez — nem nagy sikerrel.

A nyolcvanas évek talán kedvező fordulatot hozhatnak. A személyi számítógépek megjelenése, gyors terjedése viszonylag olcsó eszközt az azok kezébe, akik valóban előre szeretnének lépni az adatfeldolgozás terén. Mind többen ismerik fel, hogy a hatékony döntésekhez szükséges információk megszerzésének jó eszköze a számítógép.

Hétfőtől, március 11-től csütörtökig, március 14-ig az érdeklődők kiállításán tájékozódhatnak arról: hogyan állunk ma a gépi információszerezés nemzetközi versenyében. Inria a gépi információszerezés nemzetközi versenyében. Inria a gépi információszerezés nemzetközi versenyében. Inria a gépi információszerezés nemzetközi versenyében.

Szovjet újságíró-delegáció látogatása Debrecenben

A Magyar Újságírók Országos Szövetsége meghívására szovjet újságíró-delegáció érkezett hazánkba. A delegáció tagja Iván Lopogonov, a Szovjet Rádió szocialista adásainak főszerkesztője, a TASZSZ első magyarországi tudósítója, aki 1944-től 48-ig látta el ezt a feladatot, s többek között ő tudósította a szovjet sajtót a Debrecenben megtartott Ideiglenes Nemzetgyűlésről is. A delegáció másik tagja Jefim Rajgorogyeckij, az Ukrán Újságíró című lap főszerkesztő-helyettese, nyugalmazott ezredes, aki részt vett a Debrecen felszabadításáért indított harcokban.

A delegáció március 8-án egy napos látogatásra Debrecenbe érkezett, ahol a városi pártbizottság fogadta dr. Bényei Miklós, a városi tanács elnökhelyettese, Bényei Miklós a vendégeket tájékoztatta a város negyvenes évek fejlődéséről, majd a két szovjet újságíró városnézésen indította fel a régi Debrecen, illetve ismerkedett a város új létesítményeivel, végül a MEDICOR Művek orvosi műszer-gyártára látogatott, ahol megtekintette az üzemet és az ottani MSZBT-tagcsoport vendéglátását élvezte.

Az NJSZT Hajdú-Bihar megyei Szervezete, a kiállítás rendezője igyekszik kedvező feltételeket teremteni ahhoz, hogy a bemutató időtartama alatt az érdeklődők megfelelő tájékoztatást kapjanak a különféle eszközökről, sőt, akár újabb üzleteket is köthessenek a gyártók és a felhasználók.

8.,
kor
TÁR
1985. március 12-én, 8.00 óráig a Ház...
Szabó Lőrinc...
11. és 12. számig...
13-ig...
14-ig...
15-ig...
16-ig...
17-ig...
18-ig...
19-ig...
20-ig...
21-ig...
22-ig...
23-ig...
24-ig...
25-ig...
26-ig...
27-ig...
28-ig...
29-ig...
30-ig...
31-ig...
32-ig...
33-ig...
34-ig...
35-ig...
36-ig...
37-ig...
38-ig...
39-ig...
40-ig...
41-ig...
42-ig...
43-ig...
44-ig...
45-ig...
46-ig...
47-ig...
48-ig...
49-ig...
50-ig...
51-ig...
52-ig...
53-ig...
54-ig...
55-ig...
56-ig...
57-ig...
58-ig...
59-ig...
60-ig...
61-ig...
62-ig...
63-ig...
64-ig...
65-ig...
66-ig...
67-ig...
68-ig...
69-ig...
70-ig...
71-ig...
72-ig...
73-ig...
74-ig...
75-ig...
76-ig...
77-ig...
78-ig...
79-ig...
80-ig...
81-ig...
82-ig...
83-ig...
84-ig...
85-ig...
86-ig...
87-ig...
88-ig...
89-ig...
90-ig...
91-ig...
92-ig...
93-ig...
94-ig...
95-ig...
96-ig...
97-ig...
98-ig...
99-ig...
100-ig...

Sok a fiatal

A szociális ellátásról a bakonszegi Bessenyei Termelőszövetkezetben

Erősen olvad; mintha vég-re tavaszodna. Derecske után azonban egy csúnya karambol látványa — több kocsi az árokban — meglehetősen elrontja hangulatunkat, a jól induló napot. Bakonszegre igyekezve mindenestre lassabban és óvatosabban hajtunk, ahogyan a szomorú színhely mellett elhaladó többi autós teszi — legálábbis egy ideig.

Késésünket a fenti ok magyarázza: Bakonszeg, a Bessenyei Termelőszövetkezet elnöke, Kovács Péter már vár rám. Mindent előkészített a beszélgetésünkhöz — a szövetkezet szociális ellátásáról érdeklődöm, mit tudnak nyújtani a tagoknak — bár kissé csodálkozok, hogy éppen őket választottam. Ez azonban nem vélet-

Sokféle kedvezmény

Szociális-kulturális programunkat a tagok összetétele, megteremtése szabja meg — mondja az elnök. — A termelőszövetkezet szociális célokra évente átlagosan 250 ezer forintot fordít. Ha ezt elosztom, minden dolgozó tagra közel ezer, illetve valamennyi tagunkra vonatkoztatva körülbelül 700 forint jut. Először az idősekről szólnék. Százhusz nyugdíjas tagunk van. Azon túl, hogy önkéntesen segítjük háztáji földjeik művelését — idáig a részesedési alap terhére — évente százezer forint összegben egyszeri segélyt biztosítunk számukra. Így fejenként körülbelül ötszáz forintot kapnak. A nyugdíjasok nem szakadnak el a térszertől. Évente üzemeltetésre hívjuk meg őket, s talán bizalmuk igazolja az is, hogy mintegy másfél millió forintot betétállományuk van a szövetkezetnél.

Balatonföldváron üdülőt bérel a termelőszövetkezet. Ez új dolog, hiszen csak tavaly óta van lehetőség arra, hogy egy turnusban egyszerre két család egy-egy hétig pihenessen. Az üdülés költségeit, sőt az útiköltségeit is fizeti a térszert. Hasonló kedvezményeket biztosítanak a külföldre utazóknak. Pontosabban évente tizenöt embernek van lehetősége rá, hogy a szövetkezet költségén külföldre mehessen. A napokban például három utaznak Drezdába. Évente tíz embert — elsősorban nyugdíjasokat — beföldön üdülhetnek, így Hévízen vagy Harkányban, szintén ingyenesen.

Emellett a fiatalokra is gondolkodunk — folytatja Kovács Péter. — Tavaly tizenhatan nyaraltak térítésmentesen Balatonföldváron, ez elsősorban a KISZ-szervezet jutalma volt. De talán ennél is fontosabb, hogy ebben az évben ingyenesen építési telekhez szeretnénk juttatni a harminc év alatti fiatalokat. A Lenin téren huszonöt 300 négyzetméteres közművesített teleket alakítottunk ki. A kultúr-házat és a könyvtárát rendszeresen támogatjuk, 1984-

ben például közel 30 ezer forinttal. Cserébe azt várjuk, hogy vonzó programokkal, tartalmas szórakozást kínáljanak a fiataloknak. Most éppen egy számítógépes tanfolyam szerveződik. Házasságkötéskor 500–1000 forintot kapnak az ifjú párok, ezer forintot pedig a gyermek megszületésekor. Gondolunk a bevonuló katonákra is.

De kezdjük a legkisebekkel. A tsz-tagok gyermekeinek rendezett névadón a kiskis ezer forintos betétkönyvet kapnak. A szövetkezet rendszeresen támogatja az ösztöndíj- és leghangulatosabb esemény a fenyőünnepség, amikor az ajándékokon kívül másokkal is kedveskednek a gyerekeknek. Nem feledkezünk meg az iskola üttöréscapatáról sem. Most éppen egy új dolog van készülébe: a tsz magára vállalta, hogy egy serdülő teniszcsapat létrehozásához biztosítja a pályafenntartás költségeit, és természetesen az edzőt is.

Bakonszegi öregek napközi otthona épül, ehhez a Bessenyei Tsz adott ingyenesen építési telket. A térszert tagsága és természetesen a lakosság a maga kedvére felvonul május elsején. Utána majális rendeznek, sok sportprogrammal. A térszert szociális-kulturális alapjából arra is szán, hogy az esti rendezvények költségeit, a versenyek díjait fedezze. Hasonló összejövetelt augusztus 20-án is tartanak.

— Mindössze három éve dolgozom itt. Megbecsülnek, értékelik a munkámat. Alig egy évet töltöttem a térszert, amikor párnapos bécsi útra küldtek — akkor jártam életemben először külföldön. Most én is utazom két másik tsz-taggal együtt Drezdába. Nyáron Balatonföldváron nyaraltam a gyerekekkel, csak a költőpénzről kellett gondoskodni.

— Kért-e már segílyt a térszertől? — Még nem szorultam rá — mondja szégyellően, mintha restellkedne a kényes téma miatt. — A nagyobbik fiam már ösztöndíjat kap és az én kerestem is szépen mondható. Ettől függetlenül az elnök, a főállatnyesztő gyakran kérdezi, nincs-e valamilyen problémám, mivel ők is ismerik a helyzetemet.

Ugyancsak dagaszjuk a sarat, míg Ott László házához érünk. Laci bácsi az egyik legfiatalabb tsz-nyugdíjas, hiszen csak január elseje óta élvez a pihenést. — Feltem a nyugdíjot, azt hittem rám jön a menőke. Szerencsére jól feltálmag magam. Nincs ám leülés egész nap; az ember úgy van vele, hogy most akarja behozni, amit harminc év alatt elmulasztott. Megvan a napi mozgás is, hatvan liter tejet fejek le naponta és hordom reggelente a csarnokba. Bizony, voltak görbék meg hullám-völgyek az úton, amelyet a térszertben elkezdtünk. Volt úgy a hatvanas években, hogy zárszámadók csak a munkaelegség-előleget tudták kiadni és a természetben kiosztandó járandóságot is hiába vártuk. A két bakonszegi térszert egyesítése után történt alapvető változás, négy éve pedig igen jól támogatják a háztáji gazdaságot is.

Ott László 3370 forint nyugdíjat kap, elégedett vele.

— A hater négyzetméteres háztáji díjmentesen műveli a szövetkezet, majd ugyanígy szállítják el a termést. Azelőtt a nyugdíjasoknak csak fél hold föld járt. Nagy segítség, hogy évente ötszáz forint szociális juttatást kapunk. A nyugdíjasok továbbra is benne vannak a térszert életében, aki bírja, be is segít. En az ellenőrzési bizottság elnöke maradtam, és úgy váltam el a vezetőktől, hogy társadalmi munkát ezután is szívesen végzek.

D. Karádi Katalin

Martonvásár. Új búzafajtákkal kísérleteznek a Magyar Tudományos Akadémia Kutató Intézetében (MTI-fotó: Kerekes Tamás)

A belső mechanizmus

korszerűsítése a mezőgazdasági szövetkezetekben

A gazdaságirányítási rendszer továbbfejlesztésével foglalkozó dokumentumokban a mezőgazdasági szövetkezetekkel szemben egybehangozóan fogalmazódik meg az a gazdaságpolitikai követelmény, hogy a termelőszövetkezetek fejlessék, tökéletesítsék belső mechanizmusukat. De mik is a belső mechanizmus legfőbb elemei a termelőszövetkezetben? Milyen csomópontokon jelentkezik a korszerűsítés igénye, és milyen irányuk lehetnek ezek a változások?

A belső mechanizmus fejlesztését a szakemberek egy része szűken értelmezi, és a belső érdekeltiségi rendszer korszerűsítésével azonosítja. Az egyszerűsítés nem véletlen, hiszen az elmúlt évtizedek gazdaságpolitikai törekvései meggyőzően igazolják, hogy a befolyásoló tényezők csak az egyéni és csoportérdekek útján fejtenek ki megfelelő hatást. Az érdekviszonyok fontosságát elismerve meggyőződésem, hogy nagyobb változásokról van szó, amelyek a gazdálkodási rendszer több, lényeges elemét módosítják, és teljesítményre orientált társadalmunkban a termelőszövetkezeti gazdálkodási forma alkalmazkodóképességét növelik.

Ebben a rövid írásban a szövetkezeti belső mechanizmus néhány, általam fontosnak tartott elemére szeretném felhívni a figyelmet. Ezek a következők: a gazdálkodói-vállalati stratégia, a tervezés, a belső szabályozás és a szervezeti-érdekeltiségi rendszer fejlesztése.

A gazdálkodói-vállalati stratégia

A gazdálkodói-vállalati stratégia a mezőgazdasági szövetkezet vezetésének elvi alapokan áll, lényegi és hosszabb távú elgondolásait, döntéseit foglalja magába. A rendszerszemléletű gazdálkodási gyakorlat a stratégiai négy fő elemre bontja: a teljesítmény-követelményekre, a pénzgazdálkodási koncepcióra, a vezetési alapelvekre és a társadalompolitikai megfontolásokra.

A gazdaságfejlesztés intenzív szakaszában — és differenciált viszonyai között — egyetlen termelőszövetkezet sem mondhat le a teljesítménykövetelmények kidolgozásáról, amelyek — a termelés irányán, szerkezetén, költségvetésén viszonyain keresztül — a normatív nyereség meghatározásában ösztönöznek. Különösen hangsúlyoznunk szükséges ezt ma, amikor a termelőszövetkezetek új típusú érdekeltiségi alapot képeznek, és a fogyasztás-fejlesztés egyensúlyviszonyait sokkal nagyobb tudatossággal, felelősséggel, önálló döntéssel kell biztosítani.

A fedezeti elven alapuló költségzárkódás, a forrásátcsoportosítás bővebb lehetősége, a bankrendszer továbbfejlesztése, a tőkeáramlás gyorsabb módosítói önálló pénzgazdálkodási koncepció kidolgozásának szükségességét körvonalazzák a mezőgazdasági szövetkezetekben is. A személyi feltételek biztosítása, az ügyvitelszervezés fejlesztése, a megfelelő gyakorlat kialakítása valószínűleg hosszabb időt igényel. Mezőgazdasági szövetkezetekben ezen a területen sajnos kevés a vezetői státus, a versenyhelyzet hiányát jelzi a gyenge mobilitás. A gyenge pontok a feladatok súlyát és irányát is meghatározzák.

A gyorsabban változó gazdasági környezet a vezetői munkában is új igényeket támaszt. Előtérbe kerül a racionális gondolkodás, a vállalkozás, a kockázattűrő nagyobb jelentősége, a szakértelem hiánya pedig olyan rendellenes állapotot jelent, melynek megszüntetése indokolt. A társadalmi megfontolások, a közösségi, egyéni kölcsönhatások a mezőgazdasági szövetkezetekben közvetlenek és igen erősek. A gazdálkodásban ezzel mindenképpen számolni szükséges. A gazdálkodói-vállalati-vezetői stratégia megítélés szerint a belső mechanizmus legfontosabb eleme, amely a többi rész működését is meghatározza.

A tervezés

A szövetkezeti szintű tervezésnek igen gazdag az irodalma, és a gyakorlatban is több-kevésbé megfelelő módon funkcionál. Úgy gondolom: a tervek „belső használati értékét” szükséges ma növelni annak érdekében, hogy a gazdálkodás különböző szintjén a vezetői munkát jobban támogassa a tervezés. A vállalati tervezés hierarchikus rendszerében a stratégiai tervek fontosságát szeretnénk hangsúlyozni. A stratégiai tervezés célja a gazdasági növekedés biztosítása, „nyereséspotenciálók” létrehozása és megtartása. Főbb területei: a termelési szerkezet fejlesztése (az optimális ráfordításhozam viszonyok meghatározása mellett); a műszaki fejlesztés tényezőinek számbavétele, és összhangjának biztosítása; a szervezeti struktúra fejlesztése, és a belső anyagi ösztönzési rendszer korszerűsítésének alapelvei.

A stratégiai tervezés a „vezérlés” funkcióját biztosítja a mezőgazdasági szövetkezetben, ökonomiai szemléletű és egy meghatározott normatív teljesítmény elérésére irányul. A tervezés alsóbb szintjei jól kiépültek. Az operatív tervek szerepe szintén fo-

kozódott az önálló elszámolással és érdekeltiségi rendszerrel tagolt üzemi szervezetben, de a gazdálkodás egészének időarányos ellenőrzéséhez is sok segítséget nyújthat.

A belső szabályozás

A mezőgazdasági szövetkezetben a belső szabályozás az önkormányzat fontos eleme. Tartalmát, terjedelmét tekintve igen nagy területet fog át; a jogok és kötelezettségek egymásra épülését, a működés, a magartásformák belső szabályait határozza meg. Különösen nagy jelentősége van az alapszabálynak és a munkaügyi szabályzatnak, mert a termelőszövetkezeti dolgozók értéksorrendjében is a munka javadalmazása áll az első helyen — bár ezt motiválja a háztáji gazdaság és a vagyoni kötődés.

A fejlesztés arra irányuljon, hogy a belső szabályozás a gazdálkodás sajátosságaihoz jobban juttassa érvényre, tükrözze jobban a feltételekben, a lehetőségekben jelentkező differenciált viszonyokat.

A belső szabályozás egyik legfontosabb eleme a belső érdekeltiségi rendszer, amely magába foglalja a munkadíjazást, a premizálást és a nyereségérdekeltiségen alapuló ösztönzés valamennyi elemét. A korszerűsítés célja a mezőgazdasági szövetkezetekben is a fedezeti elven alapuló költségzárkódásba integrált belső munka- és jövedelem-szabályozás feltételeinek kialakítása. Jelentős munka folyik ezen a területen közös gazdaságainkban. Több szövetkezetben találkoztunk önelszámoló egységek szervezésével, de általános törekvés a tervek teljesítéséhez, túlteljesítéséhez kötött premizálás, illetve differenciált nyereségérdekeltiségi rendszer bevezetése. Ismerve termelőszövetkezetek méretét, koncentrációs szintjét, szükséges helyt adni annak a véleménynek is, hogy nem minden gazdaság számára célszerű az önálló anyagi érdekeltiséggel rendelkező egységek kialakítása. A központosított üzemi szervezést és a közvetlen díjazás rendszere is lehet ösztönző és eredményes. Nyilvánvaló, hogy ebben a hagyományoknak tekintett díjazási rendszerben a vezető szerepe, értéktétele nagyobb súlyal jelentkezik.

A vezetői stratégiánál említett teljesítményprogram és az érdekeltiségi rendszer korszerűsítése között szoros a kapcsolat. Egy jól működő rendszerben ugyanis csak többteljesítménnyel, eredménnyel lehet többtelmunkadíjat elérni. A keresetszabályozás új formái erre általában lehetőséget is biztosítanak.

A szervezet fejlesztése

A szervezeti rendszer fejlesztéséhez a tudomány (elsősorban a szövetkezeti sajátosságokkal is számoló, rendszerelméleti vállalatvezetési koncepció) és a gyakorlat tapasztalatai adnak új szempontokat. A korszerűsítés során a nagy és gazdaságilag szilárd szövetkezetek saját és egymástól átvett tapasztalatai a nemzetközi tendenciákat is értékelhetik, a termelés, feldolgozás és értékesítés új, integrációs szervezeti formáira is vállalkozhatnak. Az alacsony koncentrációs szintű gazdaságoknak pedig az egyszerűsítés irányába célszerű törekedni, és olyan szervezeti, vállalkozási formákat bevezetni, melyek a költségtakarékos termelés feltételeit biztosítják.

A szervezeti rendszer elemei között általában a feladatokat, az embert és az anyagi eszközöket különböztetjük meg, és ezek között az elosztás; és munkakapcsolatokat vizsgáljuk. A jelzett elemek átalakulását jellemzi, hogy a feladatok bonyolultabbá válnak, a dolgozó ember a szervezettől képességének kibontakoztatását várja, az anyagi eszközök súlya, szerepe pedig megnövekedett és a mezőgazdaságban is egyre inkább előtérbe kerül, hogy az eszköz kerül a szervezés középpontjába.

A szervezeti rendszerfejlesztés során szükséges hangsúlyozni, hogy a korszerűsítés ne zárja ki a jól bevált gyakorlatot, az alapvető értékekhez való ragaszkodást, és csak ott, és annyit változtassunk, amennyit feltétlenül szükséges. Példa erre, hogy a lassan általánossá váló, ágazatlag tagolt üzemi szervezet nehezen birkózik a funkcionális feladatokkal.

Az érdekeltiségi rendszer és a szervezeti fejlesztése között is szoros a kapcsolat. Mások a feladatok ott, ahol az önálló érdekeltiséggel rendelkező autonóm egységek kialakítása van napirenden és mások ott, ahol a központosítás, a hagyományos ösztönzés és díjazás fejlesztése a feladat.

A rövid áttekintés az általam legfontosabbnak tartott területekkel csak vázlatosan foglalkozott, de úgy gondolom, jól megvilágítja a fejlesztési munka nagyságát és irányát. A mezőgazdasági szövetkezetekben a belső mechanizmus korszerűsítése a gazdálkodás minden területén ad tennivalót, annak érdekében, hogy termelőszövetkezetünk továbbra is megőrizze elismert gazdasági és társadalmi pozíciójukat.

Karalyos Zsolt

GÉPPISZTOLLYAL ÉS RÖPLAPOKKAL Harcban Szlovákia felszabadításáért

— Itthon ismertük meg egymást. Csak később derült ki, hogy annak idején Szlovákiában nem messze harcoltunk egymástól egyazon célért — mondja dr. Kun Ferenc a négy évtizedes emlékek minapi idézésének kezdetén. Dajkó Ferenc lakását választottuk beszélgetésünk színhelyül. A két hajdani ellenálló, a Magyar Antifasiszták, Ellenálló Szövetségének tagjai dokumentumokkal készültek a találkozóra, fényképek, könyvek, megsárgult iratok voltak segítségére a memóriának.

— Azért beszélünk inkább Dajkóknak, mert ő igen nehezen jár — indokolta meg a döntést a telefonban dr. Kun Ferenc, a DOTE Társadalom-örvostani Intézetének tudományos főmunkatársa, a filozófiai tudományok kandidátusa. Azt nem mondta, hogy az egykori partizán régi sebe korlátozza a mozgásában immár negyven éve.

A Debreceni őrszázalaj tisztje

— 1943-ban a sejtvezetőmet, Gerő (Grosszmann) Vilmost letartóztatták, kiváltásnak vetették alá, majd a sátoraljaujhelyi politikai fegyverháza börtönbe került — hallgatóm dr. Kun Ferencet. — Az anyja egy levelet csempéztet ki tőle a börtönből. Így szólt: „Mi itt is tanulunk, sokat olvasunk, s várjuk a napot, amikor a szabadság győztes katonái ideérnek börtönünk kapuja elé, megdöngöztetik azt, és mi ismét szabadok leszünk”. Vilnek, a bátor kommunisztának — aki a kínzások dacára sem árult el engem — ezek a szavai azt jelentették számomra: abban a hadseregben van a helyem, amely népünknek a szabadságot meghozza. 1944 nyarán mint megbízhatatlant munkaszolgálatra hívtak be Jolsvára. Itt hallottuk, hogy a szlovákiai hegyekben szovjet partizánok ereszkedtek le a térségre, s kialakulóban van a szlovák nép antifasiszta felkelése. A bányamat rábeszéltem arra, hogy szökjünk meg, csatlakozzunk a partizánokhoz. Az internáltak több csoportja átszökött Szlovákiába.

Az első napokban kudarcban volt részünk. Breznóbányán — ahol a partizánokkal a kapcsolatot fölvenni reméltük — Hlinka-gárdisták letartóztattak bennünket, fogdába zártak, majd a besztebenyáni katonai fogházba hurcoltak. Sikertelenül jelt adtunk a Szlovák Kommunista Párt akkor ott-tartózkodó Központi Bizottságának, amely nyomban kiszabadított, s kérésünkre a Valjanskij-Makarov vezette szovjet partizánbrigádhoz irányított bennünket. (Mellesleg ez a partizánegység segítette a Moszkvába jutását annak a magyar küldöttségnek, amely fegyverszüneti tárgyalásokat folytatott) Mi Makarov politikai biztostól azt a feladatot kaptuk, hogy egy szovjet partizánosztaggal jöjjünk vissza Magyarországra, s vegyünk részt az antifasiszta fegyveres felkelés megszervezésében. Ez

a terv — amely arra volt alapozva, hogy Romániához hasonlóan Magyarország is kiválk a hitleristáktól konstruált szövetségi rendszerből — nem valósulhatott meg. A németek hazánk felől eredményesen nyomultak előre, s terti nyertek a már felszabadított országrész városában, s fontosabb településeiben. A felkelők és a szovjet partizánok a hegyekbe húzódtak vissza, s innen folytatták a fegyveres harcot. Kalandos út eredményeképpen nekünk is sikerült egy ilyen egységhez eljutnunk, ez az A. M. Szagylenko által irányított egység volt. A szovjet hadsereg ellenállhatatlan nyomult előre, s előttük tömegesen vonultak nyugat felé a németek, a magyar katonák és a levente fiatalok. Nekünk az volt a feladatunk, hogy a röplapokkal keressük meg a katonákat, s próbáljuk meg rábeszélni őket az áttárrásra. A csatlakozó katonákból létrejött önálló partizánegység a magartartásával, harci sikerrel kivívta magának a szovjet parancsnokok elismerését. Harci tevékenységünk főleg a Rimaszombati és Breznóbánya közötti Szlovák-érchegység térségeire összpontosult. En a szovjet főparancsnokság és a magyar brigád között az összekötő tiszti szerepét töltöttem be. A táborunk a klenoveci, festői szépségű Vepor-magaslaton volt, 1300 méterre a tengerszinttől. A hegyekből 1945 februárjában vonultunk le a szovjet hadsereggel egyeztetett hadművelet végrehajtására, s a velük való egyesülés után.

Ekkor Debrecenbe vezényelték bennünket, hogy — elsőként — az új magyar hadsereg kötelékébe lépjünk. Nagyrészt mi alkottuk a Honvéd vagy más néven Partizán őrszázalaját. Nekem itt nevelőtiszti feladataim voltak. Az őrszázalaj teendője az Ideiglenes Nemzeti Kormány fegyveres biztosítása, a kormányfőrség ellátása volt.

Horthy katonájából partizán

— Engem, többiek ízbem már, 1943-ban kötelezték a Horthy-hadseregbeli szolgálatra a SAS-behívó — kezdte történetét Dajkó Ferenc. — Zilahra vonultam be, s csakhamar a fronton találtam magam. Akkor a szovjet hadsereg egyre-másra aratta már honvédó győzelmét. Lassan vonultunk visszafelé, vagy ahogyan a korabeli újságok írták: „elterelő hadmozdulatokat tettünk”, „megrovidítottuk a harcveronalat”. 1944. április elején fogságba kerültem a Dnyeszter-parti Nyiznyovnál. Ott elbeszélgettek velünk az emigráns magyar kommuniszták, Rákosi Mátyás, Gerő Ernő, Vas Zoltán, Révai József és mások. Csakhamar engedték a toborzó szavaknak, átálltunk. Zsárlavba kerülünk politikai iskolába, ahol az előbb említett kommuniszták tartottak előadásokat. Az „átképzésünk” a Kijev mellett Szvjatosinóban folytatódott, itt a partizánharcmodor elemeit sajátítottuk el. Felderítés, robbantás, aknatelepítés és -felsze-

dés — nagyjából ez volt a „tananyag”. Az én osztagom (a Rákosi-dandár Petőfi zászlóaljának osztaga) bevetésére 1944 októberében került sor. A Grubics Antal—Fábray József vezette osztag tizenhárom emberből állt. Három szovjetből (egy rádiós katonából, Kozlov őrnagyból s még egy társukból), valamint tíz magyarból. (Fábray a nagy szlovákiai magyar író bátyja volt.) Egy októberi éjszakán ejtőernyőn ereszkedtünk le Besztebenyán mellett. Az volt a feladatunk, hogy vezessük meg a lábunkat a vidéken, nyerjük meg a népet és a katonaságot a német és a szlovák fasiszták ellen. Röplapokat terjesztettünk. Smrt nemeckim okkupantam! (Hallgatók a német megszállókra!) — ezt hangzattatták a szlovák felkelők is. Naponta harminc kilométert is megtettünk gyalog a röplapokkal. Szűntőföldeken, erdőkön keresztül haladtunk, leginkább éjjel. Ha tiszta volt a levegő, napközben is úton voltunk. A néme-

tek mozgását gátolando hidakat robbantottunk. Egy ízben Pokorágnál harcra keveredtünk, megsebesültem. A hátarör, akivel megbeszéltem, mikor érkezünk a röplapokkal, kelepcezt állított nekünk.

— Kelepce — mondta harmadszor, és megfordult, hogy lőjön. — Amíg fordultában felémelte a géppisztolyt, ütést érzett az állán. Odakapott. Vér!

Ugyanakkor a lábán is megsebesült, s ide kapta a súlyosabb sebet.

„Mikor meglátták, hogy Debrői leroskadt, megálltak. — Mi baj, Feri? — kiabáltak.

A Törökdomb mögöl a hadapród katonái futottak feléje.

— Meneküljete! Debrői még lőtt.

Aztán kiverték a kezéből a géppisztolyt és megragadták.” (Részlet György Dezső Gömöri rengenget című regényéből, a Debrői név Dajkó Ferencet takarja.)

— Behurcoltak Rimaszombatra, vallattak, rugdostak.

— Mikor megtudtam, hol van, rohantam utána a hadikórházba — kapcsolódik a beszélgetésbe a feleség. — Szörnyű volt nézni, hallgatni, hogy egy zupás örmester rugdosta, szidalmazta. Ő meg közben is agitálta őket, váltig hazfogotta: nincs értelme az ellenállásnak, ne tegyék rommá az országot.

— A lábamban harminc darabra törte a csontot a lövedék. Napokig feküdtem, orvost nem engedtek hozzám. S akkor elhangzott a rádióban Horthy proklamációja a kiugrásról. A tiszték ünnepeket, bezeg jöttek már hozzám tisztességes hangon beszélgetni. Delután feltettek a miskolci kórház mentőkocsijára. Dr. Petrassy ezredesnek, a kórház parancsnokának nemcsak a gyógyításomat, hanem az életemet is köszönhettem. Úgy állította ki a kórhápot, mintha sebesült Horthy-tiszt lennék. Az ezredes is ellenálló volt, a MO-KAN-komité tagja. Közben rohamosan közeledett a front.

„Csak fekszik a kórházi ágyon. Az ajtón karszalagos, hetyke kölyök néz be.

— Nem sokáig heverészünk, vöröspartizán úr! — s ujjával félreérthetetlen kört ír le a nyaka körül. Csapja az ajtó befelé.

Ujra nyílik az ajtó. A sebesült felé. Vöröskeresztes karszalagos apró emberke áll mellette. Hunyorít.

— Hall engem, bajtárs? Figyeljen. Reggel Miskolcra akarják vinni. Hadbíróságra. Érti? Öt perc múlva bejön ide két ember hordággal. Hagyja magát rátenni. Legyen csendben. Ha az állomáson letezik, a kórházvontatnál — ne lepdőjön meg. Nyugatra megy, Németországba...” (Baktai Ferenc Az égből hulltak című regényének egy részlete)

— Ütközben Kaposváron állapodtunk meg egy időre. Le akarták vágni a lábam, de nem engedtem. Rövidebb lett ugyan három centivel, de a saját végtagom, s tudtam vele járni, ha sántítva is. A háború vége Ulmban ért, ahol amerikai hadifogságba estem. 1945 augusztusában az elsők között engedtek haza a táborból. Aldebrőbe mentem a szüleimhez, s csakhamar találkoztam a menyasszonnyammal is, akit még abban az évben feleségül vettem.

S bár tulajdonképpen még azután következett az élet mindkét férfiú számára, hisz reménytelen jövő kapujában álltak, a történelem — és sorsidézés érjen most véget e boldog egybekelésnél.

— Erdel Sándor

40 év arc

1979: „Az ember benne él a mindennapokban”

— 1946 januárjában az Ispotály téri gyülekezetben kezdtem meg a szolgálatot. A legtöbbet szenvedett gyülekezet volt a városban. Templomat, a város legidősebb templomát a szőnyegbombázás elpusztította, a környék romokban volt, a Késes utca, az Erzsébet utca egy része is. A szolgálat ak-

kor azt jelentette, hogy a gyülekezetel szinte a hét minden napján romokat takarítottunk. Istentiszteletet a „szegényház (ispotály) emeletén tartottunk. Ott voltam 1971-ig, amikor egyesült az Ispotály téri és a kistemplomi gyülekezet, s én két gyülekezet lelkipásztorá lettem.

1979. május 9-én, a győzelem napján Mit jelent önnek a béke? címmel Kiss Dezső Péter riportját közzölte a Napló. „Kimondom a szót: béke, máris tovább gondolkodom: nyugalom, biztonság. Mindenki számára mást jelent ez a szó. Kérlek, kérdésként a kérdést — mit jelent önnek a béke? — diáknak, idős asszonynak. Ime a vallomásokor.

Zsiros József református esperes: — Visszaemlékszem 1945. május 9-re: kicsoda fellélegést, felszabadulást jelentett ez a nap. Akik átélték az előtte való éveket, valóban tudtuk örülni ezen a napon. Imár már 34 esztendője békében élhetünk. Mint egyházi ember, nem kívülről, úgymona „páholyból” szemlélem a veritékes, fáradságos alkotómunkát, hanem szolgálatomból eredően is. Örülök mindannak, ami ebben a hazában történik.

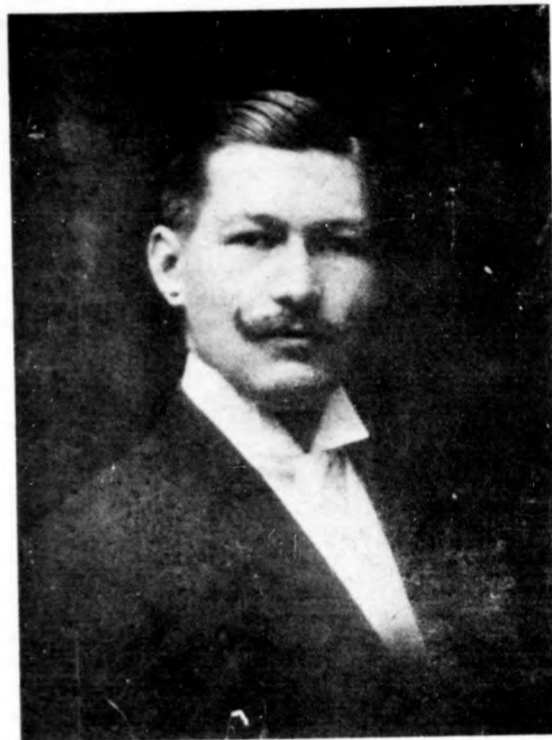
Sok gyerekkel megáldott, felőli ösztöndíj elnyerésének lehetőségét is jelentette viláparos családban születtem Nagylétán. 1933-ban kerültem Debrecenbe, a Református Főgimnáziumba. Jól tanultam, az iskola minden területén részesülhettem, szerettem a nyelveket, a zenét, a matematikát. 1941-ben egy péntek délután érettségiztem — két nappal később megindult a német hadigépezet a Szovjetunió ellen... Teológus lettem, bár volt olyan gondolatom is, hogy a tanári hivatást választom. 1944. július elejével szeniora lettem a kollégiumnak, nagy szó volt, hiszen a szenior a teológusok lelki vezetője, s számomra egy külföldi ösztöndíj elnyerésének lehetőségét is jelentette viláparos családban születtem Nagylétán. 1933-ban kerültem Debrecenbe, a Református Főgimnáziumba. Jól tanultam, az iskola minden területén részesülhettem, szerettem a nyelveket, a zenét, a matematikát. 1941-ben egy péntek délután érettségiztem — két nappal később megindult a német hadigépezet a Szovjetunió ellen... Teológus lettem, bár volt olyan gondolatom is, hogy a tanári hivatást választom. 1944. július elejével szeniora lettem a kollégiumnak, nagy szó volt, hiszen a szenior a teológusok lelki vezetője, s számomra egy külföldi ösztöndíj elnyerésének lehetőségét is jelentette viláparos családban születtem Nagylétán. 1933-ban kerültem Debrecenbe, a Református Főgimnáziumba. Jól tanultam, az iskola minden területén részesülhettem, szerettem a nyelveket, a zenét, a matematikát. 1941-ben egy péntek délután érettségiztem — két nappal később megindult a német hadigépezet a Szovjetunió ellen... Teológus lettem, bár volt olyan gondolatom is, hogy a tanári hivatást választom. 1944. július elejével szeniora lettem a kollégiumnak, nagy szó volt, hiszen a szenior a teológusok lelki vezetője, s számomra egy külföldi ösztöndíj elnyerésének lehetőségét is jelentette viláparos családban születtem Nagylétán. 1933-ban kerültem Debrecenbe, a Református Főgimnáziumba. Jól tanultam, az iskola minden területén részesülhettem, szerettem a nyelveket, a zenét, a matematikát. 1941-ben egy péntek délután érettségiztem — két nappal később megindult a német hadigépezet a Szovjetunió ellen... Teológus lettem, bár volt olyan gondolatom is, hogy a tanári hivatást választom. 1944. július elejével szeniora lettem a kollégiumnak, nagy szó volt, hiszen a szenior a teológusok lelki vezetője, s számomra egy külföldi ösztöndíj elnyerésének lehetőségét is jelentette viláparos családban születtem Nagylétán. 1933-ban kerültem Debrecenbe, a Református Főgimnáziumba. Jól tanultam, az iskola minden területén részesülhettem, szerettem a nyelveket, a zenét, a matematikát. 1941-ben egy péntek délután érettségiztem — két nappal később megindult a német hadigépezet a Szovjetunió ellen... Teológus lettem, bár volt olyan gondolatom is, hogy a tanári hivatást választom. 1944. július elejével szeniora lettem a kollégiumnak, nagy szó volt, hiszen a szenior a teológusok lelki vezetője, s számomra egy külföldi ösztöndíj elnyerésének lehetőségét is jelentette viláparos családban születtem Nagylétán. 1933-ban kerültem Debrecenbe, a Református Főgimnáziumba. Jól tanultam, az iskola minden területén részesülhettem, szerettem a nyelveket, a zenét, a matematikát. 1941-ben egy péntek délután érettségiztem — két nappal később megindult a német hadigépezet a Szovjetunió ellen... Teológus lettem, bár volt olyan gondolatom is, hogy a tanári hivatást választom. 1944. július elejével szeniora lettem a kollégiumnak, nagy szó volt, hiszen a szenior a teológusok lelki vezetője, s számomra egy külföldi ösztöndíj elnyerésének lehetőségét is jelentette viláparos családban születtem Nagylétán. 1933-ban kerültem Debrecenbe, a Református Főgimnáziumba. Jól tanultam, az iskola minden területén részesülhettem, szerettem a nyelveket, a zenét, a matematikát. 1941-ben egy péntek délután érettségiztem — két nappal később megindult a német hadigépezet a Szovjetunió ellen... Teológus lettem, bár volt olyan gondolatom is, hogy a tanári hivatást választom. 1944. július elejével szeniora lettem a kollégiumnak, nagy szó volt, hiszen a szenior a teológusok lelki vezetője, s számomra egy külföldi ösztöndíj elnyerésének lehetőségét is jelentette viláparos családban születtem Nagylétán. 1933-ban kerültem Debrecenbe, a Református Főgimnáziumba. Jól tanultam, az iskola minden területén részesülhettem, szerettem a nyelveket, a zenét, a matematikát. 1941-ben egy péntek délután érettségiztem — két nappal később megindult a német hadigépezet a Szovjetunió ellen... Teológus lettem, bár volt olyan gondolatom is, hogy a tanári hivatást választom. 1944. július elejével szeniora lettem a kollégiumnak, nagy szó volt, hiszen a szenior a teológusok lelki vezetője, s számomra egy külföldi ösztöndíj elnyerésének lehetőségét is jelentette viláparos családban születtem Nagylétán. 1933-ban kerültem Debrecenbe, a Református Főgimnáziumba. Jól tanultam, az iskola minden területén részesülhettem, szerettem a nyelveket, a zenét, a matematikát. 1941-ben egy péntek délután érettségiztem — két nappal később megindult a német hadigépezet a Szovjetunió ellen... Teológus lettem, bár volt olyan gondolatom is, hogy a tanári hivatást választom. 1944. július elejével szeniora lettem a kollégiumnak, nagy szó volt, hiszen a szenior a teológusok lelki vezetője, s számomra egy külföldi ösztöndíj elnyerésének lehetőségét is jelentette viláparos családban születtem Nagylétán. 1933-ban kerültem Debrecenbe, a Református Főgimnáziumba. Jól tanultam, az iskola minden területén részesülhettem, szerettem a nyelveket, a zenét, a matematikát. 1941-ben egy péntek délután érettségiztem — két nappal később megindult a német hadigépezet a Szovjetunió ellen... Teológus lettem, bár volt olyan gondolatom is, hogy a tanári hivatást választom. 1944. július elejével szeniora lettem a kollégiumnak, nagy szó volt, hiszen a szenior a teológusok lelki vezetője, s számomra egy külföldi ösztöndíj elnyerésének lehetőségét is jelentette viláparos családban születtem Nagylétán. 1933-ban kerültem Debrecenbe, a Református Főgimnáziumba. Jól tanultam, az iskola minden területén részesülhettem, szerettem a nyelveket, a zenét, a matematikát. 1941-ben egy péntek délután érettségiztem — két nappal később megindult a német hadigépezet a Szovjetunió ellen... Teológus lettem, bár volt olyan gondolatom is, hogy a tanári hivatást választom. 1944. július elejével szeniora lettem a kollégiumnak, nagy szó volt, hiszen a szenior a teológusok lelki vezetője, s számomra egy külföldi ösztöndíj elnyerésének lehetőségét is jelentette viláparos családban születtem Nagylétán. 1933-ban kerültem Debrecenbe, a Református Főgimnáziumba. Jól tanultam, az iskola minden területén részesülhettem, szerettem a nyelveket, a zenét, a matematikát. 1941-ben egy péntek délután érettségiztem — két nappal később megindult a német hadigépezet a Szovjetunió ellen... Teológus lettem, bár volt olyan gondolatom is, hogy a tanári hivatást választom. 1944. július elejével szeniora lettem a kollégiumnak, nagy szó volt, hiszen a szenior a teológusok lelki vezetője, s számomra egy külföldi ösztöndíj elnyerésének lehetőségét is jelentette viláparos családban születtem Nagylétán. 1933-ban kerültem Debrecenbe, a Református Főgimnáziumba. Jól tanultam, az iskola minden területén részesülhettem, szerettem a nyelveket, a zenét, a matematikát. 1941-ben egy péntek délután érettségiztem — két nappal később megindult a német hadigépezet a Szovjetunió ellen... Teológus lettem, bár volt olyan gondolatom is, hogy a tanári hivatást választom. 1944. július elejével szeniora lettem a kollégiumnak, nagy szó volt, hiszen a szenior a teológusok lelki vezetője, s számomra egy külföldi ösztöndíj elnyerésének lehetőségét is jelentette viláparos családban születtem Nagylétán. 1933-ban kerültem Debrecenbe, a Református Főgimnáziumba. Jól tanultam, az iskola minden területén részesülhettem, szerettem a nyelveket, a zenét, a matematikát. 1941-ben egy péntek délután érettségiztem — két nappal később megindult a német hadigépezet a Szovjetunió ellen... Teológus lettem, bár volt olyan gondolatom is, hogy a tanári hivatást választom. 1944. július elejével szeniora lettem a kollégiumnak, nagy szó volt, hiszen a szenior a teológusok lelki vezetője, s számomra egy külföldi ösztöndíj elnyerésének lehetőségét is jelentette viláparos családban születtem Nagylétán. 1933-ban kerültem Debrecenbe, a Református Főgimnáziumba. Jól tanultam, az iskola minden területén részesülhettem, szerettem a nyelveket, a zenét, a matematikát. 1941-ben egy péntek délután érettségiztem — két nappal később megindult a német hadigépezet a Szovjetunió ellen... Teológus lettem, bár volt olyan gondolatom is, hogy a tanári hivatást választom. 1944. július elejével szeniora lettem a kollégiumnak, nagy szó volt, hiszen a szenior a teológusok lelki vezetője, s számomra egy külföldi ösztöndíj elnyerésének lehetőségét is jelentette viláparos családban születtem Nagylétán. 1933-ban kerültem Debrecenbe, a Református Főgimnáziumba. Jól tanultam, az iskola minden területén részesülhettem, szerettem a nyelveket, a zenét, a matematikát. 1941-ben egy péntek délután érettségiztem — két nappal később megindult a német hadigépezet a Szovjetunió ellen... Teológus lettem, bár volt olyan gondolatom is, hogy a tanári hivatást választom. 1944. július elejével szeniora lettem a kollégiumnak, nagy szó volt, hiszen a szenior a teológusok lelki vezetője, s számomra egy külföldi ösztöndíj elnyerésének lehetőségét is jelentette viláparos családban születtem Nagylétán. 1933-ban kerültem Debrecenbe, a Református Főgimnáziumba. Jól tanultam, az iskola minden területén részesülhettem, szerettem a nyelveket, a zenét, a matematikát. 1941-ben egy péntek délután érettségiztem — két nappal később megindult a német hadigépezet a Szovjetunió ellen... Teológus lettem, bár volt olyan gondolatom is, hogy a tanári hivatást választom. 1944. július elejével szeniora lettem a kollégiumnak, nagy szó volt, hiszen a szenior a teológusok lelki vezetője, s számomra egy külföldi ösztöndíj elnyerésének lehetőségét is jelentette viláparos családban születtem Nagylétán. 1933-ban kerültem Debrecenbe, a Református Főgimnáziumba. Jól tanultam, az iskola minden területén részesülhettem, szerettem a nyelveket, a zenét, a matematikát. 1941-ben egy péntek délután érettségiztem — két nappal később megindult a német hadigépezet a Szovjetunió ellen... Teológus lettem, bár volt olyan gondolatom is, hogy a tanári hivatást választom. 1944. július elejével szeniora lettem a kollégiumnak, nagy szó volt, hiszen a szenior a teológusok lelki vezetője, s számomra egy külföldi ösztöndíj elnyerésének lehetőségét is jelentette viláparos családban születtem Nagylétán. 1933-ban kerültem Debrecenbe, a Református Főgimnáziumba. Jól tanultam, az iskola minden területén részesülhettem, szerettem a nyelveket, a zenét, a matematikát. 1941-ben egy péntek délután érettségiztem — két nappal később megindult a német hadigépezet a Szovjetunió ellen... Teológus lettem, bár volt olyan gondolatom is, hogy a tanári hivatást választom. 1944. július elejével szeniora lettem a kollégiumnak, nagy szó volt, hiszen a szenior a teológusok lelki vezetője, s számomra egy külföldi ösztöndíj elnyerésének lehetőségét is jelentette viláparos családban születtem Nagylétán. 1933-ban kerültem Debrecenbe, a Református Főgimnáziumba. Jól tanultam, az iskola minden területén részesülhettem, szerettem a nyelveket, a zenét, a matematikát. 1941-ben egy péntek délután érettségiztem — két nappal később megindult a német hadigépezet a Szovjetunió ellen... Teológus lettem, bár volt olyan gondolatom is, hogy a tanári hivatást választom. 1944. július elejével szeniora lettem a kollégiumnak, nagy szó volt, hiszen a szenior a teológusok lelki vezetője, s számomra egy külföldi ösztöndíj elnyerésének lehetőségét is jelentette viláparos családban születtem Nagylétán. 1933-ban kerültem Debrecenbe, a Református Főgimnáziumba. Jól tanultam, az iskola minden területén részesülhettem, szerettem a nyelveket, a zenét, a matematikát. 1941-ben egy péntek délután érettségiztem — két nappal később megindult a német hadigépezet a Szovjetunió ellen... Teológus lettem, bár volt olyan gondolatom is, hogy a tanári hivatást választom. 1944. július elejével szeniora lettem a kollégiumnak, nagy szó volt, hiszen a szenior a teológusok lelki vezetője, s számomra egy külföldi ösztöndíj elnyerésének lehetőségét is jelentette viláparos családban születtem Nagylétán. 1933-ban kerültem Debrecenbe, a Református Főgimnáziumba. Jól tanultam, az iskola minden területén részesülhettem, szerettem a nyelveket, a zenét, a matematikát. 1941-ben egy péntek délután érettségiztem — két nappal később megindult a német hadigépezet a Szovjetunió ellen... Teológus lettem, bár volt olyan gondolatom is, hogy a tanári hivatást választom. 1944. július elejével szeniora lettem a kollégiumnak, nagy szó volt, hiszen a szenior a teológusok lelki vezetője, s számomra egy külföldi ösztöndíj elnyerésének lehetőségét is jelentette viláparos családban születtem Nagylétán. 1933-ban kerültem Debrecenbe, a Református Főgimnáziumba. Jól tanultam, az iskola minden területén részesülhettem, szerettem a nyelveket, a zenét, a matematikát. 1941-ben egy péntek délután érettségiztem — két nappal később megindult a német hadigépezet a Szovjetunió ellen... Teológus lettem, bár volt olyan gondolatom is, hogy a tanári hivatást választom. 1944. július elejével szeniora lettem a kollégiumnak, nagy szó volt, hiszen a szenior a teológusok lelki vezetője, s számomra egy külföldi ösztöndíj elnyerésének lehetőségét is jelentette viláparos családban születtem Nagylétán. 1933-ban kerültem Debrecenbe, a Református Főgimnáziumba. Jól tanultam, az iskola minden területén részesülhettem, szerettem a nyelveket, a zenét, a matematikát. 1941-ben egy péntek délután érettségiztem — két nappal később megindult a német hadigépezet a Szovjetunió ellen... Teológus lettem, bár volt olyan gondolatom is, hogy a tanári hivatást választom. 1944. július elejével szeniora lettem a kollégiumnak, nagy szó volt, hiszen a szenior a teológusok lelki vezetője, s számomra egy külföldi ösztöndíj elnyerésének lehetőségét is jelentette viláparos családban születtem Nagylétán. 1933-ban kerültem Debrecenbe, a Református Főgimnáziumba. Jól tanultam, az iskola minden területén részesülhettem, szerettem a nyelveket, a zenét, a matematikát. 1941-ben egy péntek délután érettségiztem — két nappal később megindult a német hadigépezet a Szovjetunió ellen... Teológus lettem, bár volt olyan gondolatom is, hogy a tanári hivatást választom. 1944. július elejével szeniora lettem a kollégiumnak, nagy szó volt, hiszen a szenior a teológusok lelki vezetője, s számomra egy külföldi ösztöndíj elnyerésének lehetőségét is jelentette viláparos családban születtem Nagylétán. 1933-ban kerültem Debrecenbe, a Református Főgimnáziumba. Jól tanultam, az iskola minden területén részesülhettem, szerettem a nyelveket, a zenét, a matematikát. 1941-ben egy péntek délután érettségiztem — két nappal később megindult a német hadigépezet a Szovjetunió ellen... Teológus lettem, bár volt olyan gondolatom is, hogy a tanári hivatást választom. 1944. július elejével szeniora lettem a kollégiumnak, nagy szó volt, hiszen a szenior a teológusok lelki vezetője, s számomra egy külföldi ösztöndíj elnyerésének lehetőségét is jelentette viláparos családban születtem Nagylétán. 1933-ban kerültem Debrecenbe, a Református Főgimnáziumba. Jól tanultam, az iskola minden területén részesülhettem, szerettem a nyelveket, a zenét, a matematikát. 1941-ben egy péntek délután érettségiztem — két nappal később megindult a német hadigépezet a Szovjetunió ellen... Teológus lettem, bár volt olyan gondolatom is, hogy a tanári hivatást választom. 1944. július elejével szeniora lettem a kollégiumnak, nagy szó volt, hiszen a szenior a teológusok lelki vezetője, s számomra egy külföldi ösztöndíj elnyerésének lehetőségét is jelentette viláparos családban születtem Nagylétán. 1933-ban kerültem Debrecenbe, a Református Főgimnáziumba. Jól tanultam, az iskola minden területén részesülhettem, szerettem a nyelveket, a zenét, a matematikát. 1941-ben egy péntek délután érettségiztem — két nappal később megindult a német hadigépezet a Szovjetunió ellen... Teológus lettem, bár volt olyan gondolatom is, hogy a tanári hivatást választom. 1944. július elejével szeniora lettem a kollégiumnak, nagy szó volt, hiszen a szenior a teológusok lelki vezetője, s számomra egy külföldi ösztöndíj elnyerésének lehetőségét is jelentette viláparos családban születtem Nagylétán. 1933-ban kerültem Debrecenbe, a Református Főgimnáziumba. Jól tanultam, az iskola minden területén részesülhettem, szerettem a nyelveket, a zenét, a matematikát. 1941-ben egy péntek délután érettségiztem — két nappal később megindult a német hadigépezet a Szovjetunió ellen... Teológus lettem, bár volt olyan gondolatom is, hogy a tanári hivatást választom. 1944. július elejével szeniora lettem a kollégiumnak, nagy szó volt, hiszen a szenior a teológusok lelki vezetője, s számomra egy külföldi ösztöndíj elnyerésének lehetőségét is jelentette viláparos családban születtem Nagylétán. 1933-ban kerültem Debrecenbe, a Református Főgimnáziumba. Jól tanultam, az iskola minden területén részesülhettem, szerettem a nyelveket, a zenét, a matematikát. 1941-ben egy péntek délután érettségiztem — két nappal később megindult a német hadigépezet a Szovjetunió ellen... Teológus lettem, bár volt olyan gondolatom is, hogy a tanári hivatást választom. 1944. július elejével szeniora lettem a kollégiumnak, nagy szó volt, hiszen a szenior a teológusok lelki vezetője, s számomra egy külföldi ösztöndíj elnyerésének lehetőségét is jelentette viláparos családban születtem Nagylétán. 1933-ban kerültem Debrecenbe, a Református Főgimnáziumba. Jól tanultam, az iskola minden területén részesülhettem, szerettem a nyelveket, a zenét, a matematikát. 1941-ben egy péntek délután érettségiztem — két nappal később megindult a német hadigépezet a Szovjetunió ellen... Teológus lettem, bár volt olyan gondolatom is, hogy a tanári hivatást választom. 1944. július elejével szeniora lettem a kollégiumnak, nagy szó volt, hiszen a szenior a teológusok lelki vezetője, s számomra egy külföldi ösztöndíj elnyerésének lehetőségét is jelentette viláparos családban születtem Nagylétán. 1933-ban kerültem Debrecenbe, a Református Főgimnáziumba. Jól tanultam, az iskola minden területén részesülhettem, szerettem a nyelveket, a zenét, a matematikát. 1941-ben egy péntek délután érettségiztem — két nappal később megindult a német hadigépezet a Szovjetunió ellen... Teológus lettem, bár volt olyan gondolatom is, hogy a tanári hivatást választom. 1944. július elejével szeniora lettem a kollégiumnak, nagy szó volt, hiszen a szenior a teológusok lelki vezetője, s számomra egy külföldi ösztöndíj elnyerésének lehetőségét is jelentette viláparos családban születtem Nagylétán. 1933-ban kerültem Debrecenbe, a Református Főgimnáziumba. Jól tanultam, az iskola minden területén részesülhettem, szerettem a nyelveket, a zenét, a matematikát. 1941-ben egy péntek délután érettségiztem — két nappal később megindult a német hadigépezet a Szovjetunió ellen... Teológus lettem, bár volt olyan gondolatom is, hogy a tanári hivatást választom. 1944. július elejével szeniora lettem a kollégiumnak, nagy szó volt, hiszen a szenior a teológusok lelki vezetője, s számomra egy külföldi ösztöndíj elnyerésének lehetőségét is jelentette viláparos családban születtem Nagylétán. 1933-ban kerültem Debrecenbe, a Református Főgimnáziumba. Jól tanultam, az iskola minden területén részesülhettem, szerettem a nyelveket, a zenét, a matematikát. 1941-ben egy péntek délután érettségiztem — két nappal később megindult a német hadigépezet a Szovjetunió ellen... Teológus lettem, bár volt olyan gondolatom is, hogy a tanári hivatást választom. 1944. július elejével szeniora lettem a kollégiumnak, nagy szó volt, hiszen a szenior a teológusok lelki vezetője, s számomra egy külföldi ösztöndíj elnyerésének lehetőségét is jelentette viláparos családban születtem Nagylétán. 1933-ban kerültem Debrecenbe, a Református Főgimnáziumba. Jól tanultam, az iskola minden területén részesülhettem, szerettem a nyelveket, a zenét, a matematikát. 1941-ben egy péntek délután érettségiztem — két nappal később megindult a német hadigépezet a Szovjetunió ellen... Teológus lettem, bár volt olyan gondolatom is, hogy a tanári hivatást választom. 1944. július elejével szeniora lettem a kollégiumnak, nagy szó volt, hiszen a szenior a teológusok lelki vezetője, s számomra egy külföldi ösztöndíj elnyerésének lehetőségét is jelentette viláparos családban születtem Nagylétán. 1933-ban kerültem Debrecenbe, a Református Főgimnáziumba. Jól tanultam, az iskola minden területén részesülhettem, szerettem a nyelveket, a zenét, a matematikát. 1941-ben egy péntek délután érettségiztem — két nappal később megindult a német hadigépezet a Szovjetunió ellen... Teológus lettem, bár volt olyan gondolatom is, hogy a tanári hivatást választom. 1944. július elejével szeniora lettem a kollégiumnak, nagy szó volt, hiszen a szenior a teológusok lelki vezetője

A beteg növény és gyógyítója:

Gulyás Antal (1884–1980)

A mezőgazdasági termelés javításának lehetőségei között fontos szerep jut — s a jövőben még jelentősebb — a növényvédelemnek, ami magába foglalja nemcsak a kórokok mibenlétét, de megpróbál a védekezés mikéntjére is feleletet adni. Az is tudott, hogy a növénykórtan és a növénynevelés már régóta azonos úton halad. A nagyhozamú fajták kialakítása magában hordozza a különféle betegségek iránti fogékonyság fokozódásait. Az ellenálló képességre való nevelés szerepe növekszik, mivel a növényvédő szerek sok esetben ésszerűtlen használata szennyezi környezetünket. „A biológiai visszavágás” jelentős eszköz az ember kezében, de ehhez az szükséges, hogy tisztában legyünk a fertőzés kórtanával. A növényvédelemnek már története van hazánkban. E tudományágnak vannak nagy képviselői is, akik lerakták az alapokat, segítve napjaink mezőgazdaságát, sok esetben „iskolát teremtve”. Elegendő, ha megemlítjük például Linhart Györgyöt, Husz Bélát, Urbizy Gábort, s szűkebb pátriánkban Gulyás

Antal végzettségét, sőt sarkallták az egyetemi magántanári cím megszerzését is. Gulyás Antal 1938-ban Soó Rezső professzornál a növénykórtanból habilitált. A tudományegyetemmel való kapcsolata megmaradt a felszabadulás után is. Az 1930-as években rendszeres előadója a nyári egyetemi kurzusoknak, növényvédelmi kérdésekkel foglalkozva. Nagyon komolyan vette hivatását. Minden eszközt megragadott tanszékének gyarapítására. Bővült nemcsak a főszerelés, de a könyvtárolomány is. Nagy súlyt helyezett a szemléltető eszközökre, az oktatást jobbitó gyűjtemények meglétére. Ennek eredménye rövidesen érzékelhető volt: a három akadémia (M. óvár, Keszthely, Debrecen) közül a **pallagi** képviselte a növénykórtant illetően a legmagasabb szintet. Erdemének tekinthető, hogy létrehozta az agrarbotanikus kertet, növénykórtani üvegházzal együtt. Már az 1930-as évek közepétől vezeti a debreceni növény-egészségügyi körzetet. Ismereteinek bővítését szolgálták külföldi tanulmányúttal, melyeket szintén ekkoriban tett Svájcban és Ausztriában. A megbízott igazgatóként tevékenykedő Halász Miklóst váltja az igazgatói székben 1939-ben. Megbízása a vészterhes időszakra esik. Alapvető szempont nála: a rend, fegyelem megtartása.

Antal, akinek most ünnepeltük születési centenáriumát, ezzel is leróva az utókor háláját és megbecsülését élete és tevékenysége iránt. Életének alkotó évtizedei a városához kötődnek, a Pallagi Gazdasági Akadémiához. Életét és munkásságát Kozsári Józsefné dolgozta föl, a kézirat a DATE könyvtárban lehetőséget föl.

Vasolyán, Arad megyében látta meg a napvilágot 1884. december 13-án. A helyi iskola elvégzése után Hódmezővásárhelyre kerül, a főgimnáziumba. Az 1903-ban megszerzett érettségi után, lévén természetkedvelő, a Kolozsvári Egyetem természetrajz-földrajz szakára iratkozott be. Tanáriai közt meghatározó szerep jutott Richter Aladárnak, aki a botanikában jeleskedett, az MTA is levelező tagjává választotta. Kolozsvárott botanikai múzeumot létesített, s az egyetemen új, általános növénytanit intézetet hozott létre. Gulyás Antal, e mellé a tanár mellé került az egyetem elvégzése után. E kapcsolat tudományos barátsággá érlelődött. Professzora javaslatára a Kolozsvári Orvostudományi Egyetem gyógyszerészeti karán is oktat, mykológiát (gombakkal foglalkozó) adva elő. Tudományos tevékenysége is ekkortájt bontakozik ki. 1906-ban készíti el első publikációját, majd ezt kibővíti, 1907-ben megszerzi egyetemi doktorátusát. Az állásfoglalás késve, szakminiszteri engedéllyel hallgatója lesz az ottani gazdasági akadémiának, 1910-ben megszerzi a gazdász oklevelet.

Ugyanezen esztendőben lehetőség nyílik számára a Kassai Gazdasági Akadémián a természetrajzi tanszék megüresedett állásának betöltésére. Nem tanársági, hanem csak gyakornoki kinevezést kap 1910 júliusában. Itt dolgozik a háború kitöréséig. Az 1914. évi mozgósítás a frontra szólítja. A háború következményei őt sem kímélik. Állását elveszítve, diplomákkal a zsebében, egy kassai dívatüzetben kap munkát Kalandos körülmények között 1921-ben hazajön, s a Pallagi Gazdasági Akadémián kapcsolódik bele az oktatásba, Rapaics Raymund örökébe lépve. 1921 tavaszán kinevezik a Debreceni M. Kir. Gazdasági Akadémia növénytanit, növénykórtani és élettani tanszékére. Az intézmény igazgatója, Ruffy-Varga Kálmán személyében kitűnő ösztönzést kapott. Belemélyed az oktatói, kutatói munkába. Tankönyveket ír. Mindennapos, kintartó munkával „jó esengésűvé” teszi mind a honi, mind a külföldi szakberkekben, tanszékének híret. Ezt annál könnyebb volt megtennie, mert ehhez minden emberi tulajdonsága „társolyában” volt. Következeteség jellemezte tevékenységét, kiiktatva a szakmai féltékenységet minden csiráját. Az a tanár típus volt, akire minden esetben föl néz a tanítvány. Mind emberi, mind tudományos téren, példakép. Akiben „fantáziát” lát, azt megbizsa „erejét próbára tevő” feladatokkal. Például ifj. Göllner Jánosnak adja át a mikrobiológia oktatását. Maga a tanszéki oktatás magába foglalja a gazdasági növénytanit, kórtant, állattant, sőt a bakteriológiát is.

A gazdasági akadémiák oktatókkal szemben támasztott követelményei már 1906-ban előírták a tanszékvezetők számára az egye-

temi végzettségét, sőt sarkallták az egyetemi magántanári cím megszerzését is. Gulyás Antal 1938-ban Soó Rezső professzornál a növénykórtanból habilitált. A tudományegyetemmel való kapcsolata megmaradt a felszabadulás után is. Az 1930-as években rendszeres előadója a nyári egyetemi kurzusoknak, növényvédelmi kérdésekkel foglalkozva. Nagyon komolyan vette hivatását. Minden eszközt megragadott tanszékének gyarapítására. Bővült nemcsak a főszerelés, de a könyvtárolomány is. Nagy súlyt helyezett a szemléltető eszközökre, az oktatást jobbitó gyűjtemények meglétére. Ennek eredménye rövidesen érzékelhető volt: a három akadémia (M. óvár, Keszthely, Debrecen) közül a **pallagi** képviselte a növénykórtant illetően a legmagasabb szintet. Erdemének tekinthető, hogy létrehozta az agrarbotanikus kertet, növénykórtani üvegházzal együtt. Már az 1930-as évek közepétől vezeti a debreceni növény-egészségügyi körzetet. Ismereteinek bővítését szolgálták külföldi tanulmányúttal, melyeket szintén ekkoriban tett Svájcban és Ausztriában. A megbízott igazgatóként tevékenykedő Halász Miklóst váltja az igazgatói székben 1939-ben. Megbízása a vészterhes időszakra esik. Alapvető szempont nála: a rend, fegyelem megtartása.

Vezérfontalként húzódik végig életén azon törekvés, hogy a magyar agrárroktatás színvonalát tovább emelkedjék. Már az 1920-as években fölveti az átszervezés kérdését. Döntő súllyal esett latba, hogy az üzemek nélkülöztek a szakszerű irányítást. A hazai mezőgazdaság fölzárkódásának egyik gyengéjére tapintott rá. Az 1938-as budapesti értekezleten fölvetődött a négyéves képzés bevezetése. Ezt teljes mértékben támogatta Pallag is, mert „csak az alapos üzemeni, számtartásstatistikai, piackutatási, értékesítési stb. képzésben létesített gazda tudja ma már megállni helyét az életben.” — idézi Komoróczy György az akkori véleményét könyvében. 1941. május 16-án a Debrecenben tartott értekezleten ismételt kéri Gulyás Antal az oktatás négy évre való fölemelését, s egyúttal azon igényének is hangot ad, hogy tegyék lehetővé a nemes versengés kialakítását a gazdasági akadémiák és a József Nádor Műegyetem mezőgazdasági osztálya között. Az 1942. évi 16. törvénycikk elismerte az akadémiák felső fokú rangját, de sajnálatos módon ez elmaradt a pallagit illetően, álszent hazafias szövegekbe veszte a város vezetése részéről. Az 1944-es év nyarán megtartott értekezleten is sürgette a kérdés megoldását, mindhiába.

A háború megpróbáltatásokkal teljes hónapjai alatt az emberi példamutatás szép példáját adja, szem előtt tartva a humánus mot. A felszabadulás után hazajön Magyaróvárról, igazgatói posztjáról lemondva, szolgálatát 1949. augusztus 1-ig folytatja. A központi vezetés figyelmen kívül hagyva a földreform támasztotta igényeket, megszünteti a pallagi felsőoktatást 1949. május 24-én.

A nagy átalakulás időszakát Gulyás Antal már kívülről szemléli, nyugdíjasként kutatómunkát végez a Pallagi Mezőgazdasági Kísérleti Kutatóintézetben. Megbizák a dohány növénykórtani vizsgálatával. Folytatja a burgonya vírusbetegségeinek kutatását is. Ez a kedvenc témája már 1922 óta foglalkoztatta. 1952-ben, eddigi munkásságát elismerve kandidátusi fokozatot szerzett, illetve megkapja. 1953-ban megbizák a Debreceni Agrártudományi Főiskola vezetésével. De ezt nem fogadja el. Javaslatát, miszerint a főiskola oda kerüljön, ahol napjainkban is az agrár egyetem van, elfogadják. A jelenlegi épület maga 1940 őszén épült a Közép-fokú Gazdasági Tanintézet számára. A Dohánykísérleti Kutatóintézet, előbb behozva a városba, 1976-tól ismét az általa javasolt helyen van. 1968-ban a Munka Erdemrend ezüst fokozatát kapja. 1978. november 23-án pedig tiszteletbeli doktori címet adományoznak neki. 1980 májusában távozik az élők sorából.

Tudományos munkássága a növényvédelem tárgykörébe sorolandók. Mező- és kertgazdasági növényeink állati ellenségei 1924-ben jelent meg Debrecenben. A Gazdasági növénytan-1 ő állítja össze, 1934-ben adja ki a debreceni Harmathy nyomdával. De tankönyvet ír a gazdasági növények táplálkozás-élettanáról is. Majdnem száza tehető munkáinak a száma. Fő kutatási területe a dohány és a burgonya vírusbetegségei. Felkészültsége és kutatói „venája” olyan fölfedezésre juttatják, amely ma már közismert, s azóta már mások is megállapították, de sajnos prioritásának nem maradt írásos nyoma. Sok olyan dologra „ráértett”, amely napjainkban is helytálló. Megkezdte a dohány vírusbetegségeinek rendszerbe foglalását. S tudományos munkálkodásának csúcspontján a burgonya vírusbetegségeivel foglalkozik. Nyugdíjasként kidolgozza az időszakos öntözésű rizstermesztés agrotechnikáját. A rövidebb-hosszabb tanulmányait a Kísérletiügyi Közlemények, a Magyar Dohányújság, a Debreceni Gazdasági Lapok stb. közlik. Alapvető műve: A dohány betegségei és kártevői 1965-ben jelent meg a Mezőgazdasági Kiadó gondozásában. Egész életét a beteg növény megismerésének és gyógyításának szentelte. Mottóként a jövő nemzedékének: „Tudnunk kell azt, hogy a belterjes természetis alkalmazásával kultúránnyaink a kártevőkkel és kórokozókkkal szemben fogékonyak. A növényvédelem a belterjes mezőgazdasági termelésnek fontos feltétele.”

Surányi Béla

Messziről jött vendégek

A hazai szikes tavaink és mocsaras, lápos, belvizes területeink környékén fészkelő dankasirályok, meg a jóval ritkább, évente csak néhány párban fészkelő szarcsirályokról úgy tudjuk, hogy költöző madarak: az ősz jöttével dél felé húzódnak. Am ha tél közepén lesetálunk akárcsak a pesti Duna-partra, egy kis szarcsirályos ilyenkor is látunk kavargó sirálycsapatokat, kivált egy-csatorna beömlésénél. A rikácsoló sirálycsereg persze nemcsak a Dunának, hanem a többi, ritkán befagyó folyónknak és nagyobb tavainknak — a Balatonnak, a Velencei-, a Fer-

tő-tónak — a téli hangulathoz szintén hozzátartozik. Ezek a sirályok tulajdonképpen vendégek érkeznek hozzánk télire. Az Odera és a Visztula folyásait követve a Balti-tenger partjairól, sőt néhányan a Jeges-tengerről húzódnak délre, mások a Duna mentén jutnak el hazánk területére táplálékeregető kalandozásaik közben a Fekete- és a Földközi-tengerről. Északról elsősorban az éhínséges időszak kényszeríti őket délre, de ebben az évszakban a tollunk délebbre élők is könnyebben jutnak táplálékhoz, ha mennél nagyobb területen szóródnak szét. A Duna a vonulási útlatonnak, a Velencei-, a Fer-

ten is táplálékot adó terület számukra, a tavainkkal együtt. Sirályvendégeink könnyed röpte, elegáns mozgása mintegy életet varázsol a téli vizekre. A nyugtalan élelem szerzés során hangjukkal sem takarékoskodnak. Sokáig azt hitték, hogy a sirályok világában minden kiáltásnak csak egyetlen értelme van. De kiderült, hogy ugyanannak a jelnek más-más értelme lehet aszerint, hogy milyen magatartási körülmények közepette és milyen egyedek között közvetlen kapcsolat. Képzünk egy éhes sirálycsapat különféle repülési formáit láthatjuk. (KS)

A pulykahús népszerűsége

Sok településünkön a pulyka úgy hozzátartozik a tájhoz, mint az útszélfá, vagy a házak előtti virágoskert. Idős és fiatal egyaránt szívesen foglalkozik a tartásával, mert kifjeződő. Pedig hazánkban csak közepes jelentőségű pulykatenyésztés folyik, az európai pulykahús 80 százalékát Olaszországban, Franciaországban és Angliában termelik meg. De nagy is a belső fogyasztás ez utóbbi országokban, így lehet azután, hogy Hollandia és Magyarország Európa két legnagyobb pulykaexportőre. A világ legnagyobb pulykahús-fogyasztója az Egyesült Államok, ahol 5 kg az egy főre jutó évi pulykahús-fogyasztás.

Kontinensünk baromfitermesztésében mintegy 10 százalékos a pulyka részesedése, de évről évre nő az iránta megmutatókozó kereslet. Ennek egyik oka, hogy a pulykahús ára közepesen fekszik a csirke és a drága tokehus között. Olyan alacsony a zsírtartalma, mint a csirkéé, de számottevően jobban pótolja a borjú- és sertéshúst. Puha és fehére húsa, az ipari országok fogyasztóinak izlését és igényeit e tulajdonságai kielégítik. Másik előnye a pulykának, hogy mintegy háromszor akkora a súlya, mint a csirkéé és így további ipari feldolgozásra, vendéglátó felhasználásra is jóval alkalmasabb. Amikor nálunk a pulykát 15 hetes korban felvásárolják, hat, hat és fél kilót nyom. A meghízult óriáspulykák viszont 13–14 kilósak szoktak lenni (az Angliában felnevelt eddigi legnagyobb pulyka 32,5 kiló súlyú volt, s ezzel „világrekordot” állított fel.)

Energia-takarékos fürdőmedence

A szabadtéri — egyéni vagy közösségi — fürdőmedencék létesítésénél a legnagyobb gondot az okozza, hogy hűvösödő időben tetemes energiát igényel a víz melegen tartása. De számolni kell a víz egy részének elpárolgásával is. A vízben a molekulák rezgő, úgynevezett hőmozgást végeznek, s ez annál intenzívebb, minél magasabb a hőmérséklet. A nagy energiájú molekulák eközben kiszöknek a levegőbe, vagyis gőzzé válnak. Minél magasabb a víz hőmérséklete — a környező levegő hőfokához képest —, annál több molekula kerül a levegőbe, tehát annál erősebb a párolgás, és ezzel együtt a hővesztés is.

A vízfelület párolgásának egyik legfontosabb feltétele, hogy a gőznyomás az atmoszférá irányában egyre csökkenő értéket mutasson. Egyébként a folyadék minden hőfokon párolog egészen addig, amíg a vele érintkező gőzterelített válik. A gyakorlatban ekkor a legnagyobb a párolgás, ha a gőznyomás közvetlenül a vízfelület fölött csökken gyors ütemben. Ez elérhető lenne a medence befedésével. De akkor miként lehetne fürödni benne? Ebből kiindulva azt a szellemes ötletet valósították meg a francia szakemberek, hogy belül üres, tehát könnyű műanyag golyók ezreit szórják a fürdőmedence vízfelületére, ahol azok egymáshoz simulva (a rendelkezésükre álló teret optimálisan kitöltve) beborítják a melegvizet, szigetelő réteget képezve a 35–40 Celsius fokos víz és a jóval hidegebb levegő között. E könnyű, sima felületű golyók a fürdőzők mozgását nem akadályozzák, mivel leperdülnek a testükről, s szorosán bezárulnak körülöttük, megakadályozván a hővesztést és a vízpárolgást.

Színe EGY TÖRT

Ha nem lettem nitványa, akkor is tel tartoznék neki társaimmal egy Szakmai, politikai lét. latba vetve volt az, aki felkarogatta fiatalon kollégáink, Dankó cikkgyűjteményének musz kiadását. A Egyetem párti döntő szerepet vállalt hogy az alma mater Tóthfalusi Sándor méltó emléket állítsa a korai novendékének formálisan már semmilyen szálát korábbi munkatársi körökben sem tartott utóéletének nem nevezhető kérdés? Aligha pusztán a barátság, a barát elvádjalma. Hogy sok volt a közös emlékek mindketten a mély rétegeiből, hogy eszméiket, hísonló körülmények az legfeljebb árnylásának igazi részvét és önsaj

Megérteni gondolkodni

„Nagyon messze tam — idézi. — böszörményi gimn körének, kiváló rainak köszönhető érdeklődésemet a pályára irányított temista éveimet tem meg, hogy jó lai tanár válhasse sokszínűen, sokré csak akkor képes megérteni a fiatal kodásmódját, ha személyes kapcsol velük. Mindig akartam lenni, s ideám ma is. Allá egyetem kínált, san döbentem rá len feladatot rón oktatási és tudor vetelmények. rendkívüli erő követelt, hogy en leljek.”

Akkor legfontosabb feltétele, hogy a gőznyomás az atmoszférá irányában egyre csökkenő értéket mutasson. Egyébként a folyadék minden hőfokon párolog egészen addig, amíg a vele érintkező gőzterelített válik. A gyakorlatban ekkor a legnagyobb a párolgás, ha a gőznyomás közvetlenül a vízfelület fölött csökken gyors ütemben. Ez elérhető lenne a medence befedésével. De akkor miként lehetne fürödni benne? Ebből kiindulva azt a szellemes ötletet valósították meg a francia szakemberek, hogy belül üres, tehát könnyű műanyag golyók ezreit szórják a fürdőmedence vízfelületére, ahol azok egymáshoz simulva (a rendelkezésükre álló teret optimálisan kitöltve) beborítják a melegvizet, szigetelő réteget képezve a 35–40 Celsius fokos víz és a jóval hidegebb levegő között. E könnyű, sima felületű golyók a fürdőzők mozgását nem akadályozzák, mivel leperdülnek a testükről, s szorosán bezárulnak körülöttük, megakadályozván a hővesztést és a vízpárolgást.

Közéleti e

„Kínálkozna, h politológiai, id neti, társadalon pektusait tovább jam, de alkat kissé távolabb Részben eddigi, után megszerze teimre alapozva 17 éve dédelgete szeretném megv pedig az agrár Kelet-Európában sonlító módon országoknak a szerkezetét, po galmait, pártj giai árnyalatait fel fogásban mé gáltak. Ez h terv, mert ny tanulom hozzá szini alapkuta gnezem. Nem azért sem, mert tenzen részt v egyetemi közélet pedig politikai kerültem, ami meghosszabbodil A történész-t hárt Lajos po maradna közélet ságának említés héz azonban el egyszerűsítést edsbep, amely politika bonyo

Színek harmóniája

EGY TÖRTÉNÉS PORTRÉJA

Ha nem lettem volna tanítványa, akkor is köszönettel tartoznék neki, munkatársaimmal egyetemben. Szakmai, politikai tekintélyt látva vetve ugyanis ő volt az, aki felkarolta és támogatva fiatalon meghalt kollégáim. Dankó István cikkgyűjteményének posztumusz kiadását. A Kossuth Egyetem párttitkáráként döntő szerepet vállalt abban, hogy az alma mater és a Tóthfalusi Sándor Kollegium méltó emléket állítson egykori növendékének — akit formálisan már évek óta semmilyen szál nem kötött korábbi munkatársához.

Hogy mi készítette erre az utilitaristának semmiképp nem nevezhető közreműködésre? Aligha pusztán a tevékenység, a barát elvesztésének fájdalma. Hogy sorsukban sok volt a közös vonás, hogy mindketten a társadalom mely rétegeiből érkeztek, hogy eszméiket, hiteiket hasonló körülmények edzették, az legfeljebb árnyalt vállalásának igazi indítóját. Részvét és önsajnálát sem

keresendő az okok között. Hanem inkább jellemző tulajdonságainak egyike: a kölcsönös megértésen alapuló, közvetlen emberi kapcsolatok igénye és fontosságának tudata. S ami ezzel szoros összefüggésben: a homo ethicus tisztelése és mértékű állítása. Talán nem kegyeletért azt sejteti, hogy a gesztus nemcsak az eltávoztaknak is szól; annak a láthatatlan kapcsolatoknak, amelyek az országban szétszóródtak hajdan volt egyetemistákat ifjúságuk, közös dolgaik és a magnes szellemiségű Dankó emlékéhez fűzi ma is. Annak a szavakkal nehezen megfogalmazható érzésnek, amely az emberi viszonylatok felszíni formái alatt olykor talán a geográfiai távolság miatt lazulni látszó, de valóban soha el nem szakadó szálakkal köti össze az egy-ivásukat.

Dr. Menyhárt Lajos, a KLTE egyetemes történelmi tanszékének docense negyvenöt éves, és már van mire emlékeznie.

tozott, a társadalmi funkciók direkt kapcsolatteremtő szerepe beszűkült. Nagyon kedvezőtlen fejleménynek tartom, hogy az intézményesült politikai szervezetek presztízsükből. Az természetes, hogy egy oktatói intézményben a szakmai kutatómunka álljon az előtérben, de mivel viszonylagosan elszigetelt a társadalom vagyunk, a közéletiség megkíván bizonyos intézményesültséget, s ezt nem formalitásnak kellene tekinteni, hanem az élet szerkesztésének eszköztárának. Ez a presztízs — a korábbi túlzás ellentétéként — nagyobb mértékben csökkent, mint amennyire egészséges."

A gyökerek ápolása

Miért vállalt mégis részt belőle?

"Egyrészt mert valóban úgy érzem, hogy mindent ennek a rendszernek köszönhetek. Másrészt, mert azt gondolom, felkészült kritikusnak könnyű lenni, de meg kell próbálni csinálni is. A hatvanas években sok fiatal értelmiséggel együtt úgy véltem, ha felkészült emberek lépnek a falakon belülre, akkor megváltozik a struktúra. Ebbéli illúzióim azóta megszűntek. Azt viszont továbbra is vallom, hogy a párt csak akkor tarthatja meg tekintélyét, ha olyanokat tud vezetni közé emelni, akik szakmai vonalon is megállják a helyüket. Kötelességem, vállalkozó kedv motivál? Az biztos, hogy én még sehová nem kérézkedtem, viszont amit felkínáltak, többnyire elváltam. Ez a funkció minden nehézsége ellenére nagyon megtisztelő és fontos számomra. Úgy érzem, érdemes folytatni, mert sikerült kialakítani egy olyan testületi munkastílust, amelyet, úgy vélem, problémameérkényesség és elvszerűség jellemez. Lelkiismeretem nyugodt; hogy aztán az eredmény kívülről milyennek látszik, azt nem tudom megítélni. Bizom abban, hogy jelenlegi beosztásom nem veszélyeztet életelvet, a sokrétűséget. A gyökerek ápolása, a család, a szakma, a közélet és a sport arányosan kell hogy megférjenek egymás mellett. Ezen nem könnyű. Abban a pillanatban, hogy a harmónia veszélybe kerül, változtatni fogok megvédése érdekében."

Turi Gábor

Megérteni a fiatalok gondolkodásmódját

"Nagyon messziről indultam — idézi. — A hajdú-böszörményi gimnázium légkörének, kiváló tudós-tanárainak köszönhetően, hogy érdeklődésemet a pedagógusi pályára irányították. Egyetemista éveimet is úgy éltem meg, hogy jó középiskolai tanár válhassék belőlem: sokszínűen, sokrétűen, mert csak akkor képes az ember megérteni a fiatalok gondolkodásmódját, ha sokoldalú személyes kapcsolatot teremt velük. Mindig néptanító akartam lenni, s ez a fixa ideám ma is. Állást mégis az egyetem kínált, s fokozatosan döbögtem rá, hogy milyen feladatot rónak rám az oktatói és tudományos követelmények. Kezdetben rendkívüli erőfeszítéseket kellett, hogy ennek megfeleljek."

Akkor megpróbáltam volt, utólag szerencsének látom, hogy vezető tanárai, Niederhauser Emil és Tokody Gyula szinte az egész egyetemes történelmet végigtanították velem. Bölcsészdoktori értekezésem diplomáciai témakörből, a három császár szövetségéről írtam, de kutatási területe hamarosan módosult: foglalkozni kezdtem a sztálinizmus, illetve az 1917-es forradalom problémáival, s ez új irányt szabott munkáimnak.

"Egyfajta értelmiségi igazságkeresés vezetett, mert a hatvanas években még leegyszerűsített, tendenciózus kép mutatta be a Szovjetunió

történetének ezeket a kor-takat. Mintha Lenin és a bolsevikok légúres térben hajtották volna végbe a fordulatot, holott ez a kép pontosan igazi jelentőségük felmutatását akadályozta meg. Az idealizálás éppen a szocializmus elfogadhatóságát nehezíti. Nekem sikerült három hosszabb tanulmány-utat Moszkvában töltenem, s az ottani források révén egy olyan kérdéskörben elmélyültem, amely fehér folt volt még a szovjet történelmi-írásban is. Ez pedig a századforduló Oroszországa, amikor kialakultak a forradalom társadalmi-ideológiai előfeltételei. Azt próbáltam számba venni, hogy milyen érdekvizonyok uralkodtak az országban, amelyek aztán tömegeket mozgató politikai programokká váltak. Ezek arányos, reális sokszínűségének bemutatása volt a célom, de szembekerültem ennek történelmelméleti vetületével is; azzal a helyzettel, amelyben az érdekek és az eszmék politikai tényezőkké válnak."

E kutatások eredménye volt kandidátusi értekezése, amelyet 1983-ban az orosz társadalmi-politikai gondolkodás a századfordulón címmel megjelentetett az Akadémiai Kiadó. Ugyancsak e vizsgálódások folyamán a Kossuth Kiadónál Az orosz vihar címmel tavaly publikált, az 1905-ös felkelést feloldozó munkája és több tanulmánya is.

Közeletli elhivatottság

"Kínálkozna, hogy e téma politikai, ideológiai történelmi, társadalomtudati aspektusait tovább vizsgáljam, de alkalmilag ez már kissé távolabb áll tőlem. Részben eddigi, részben ezután megszerzendő ismeretekre alapozva inkább egy 17 éve dédelgetett vágyamat szeretném megvalósítani. Ez pedig az agrárszocializmus Kelet-Európában. Összehasonlító módon ezeknek az országoknak a társadalmi szerkezetét, politikai mozgalmait, pártjait, ideológiai irányait ebben a felfogásban még nem vizsgálta. Ez hosszú távú terv, mert nyelveket kell tanulnom hozzá, és helyszíni alaputatásokat véggezni. Nem lesz könnyű azért sem, mert 1967-től intenzíven részt vállaltam az egyetemi közéletből, 1980-ban pedig politikai funkcióba kerültem, ami újabb öt évig meghosszabbodik."

A történész-tanár Menyhárt Lajos portréja csonka maradna közeletli elhivatottságának említése nélkül. Nehéz azonban elkerülni a leegyszerűsített egy olyan kérdésben, amely szakma és politika bonyolult viszony-

rendszerének érzékeltetésével érthető csak meg a maga teljességében, s amelynek érdekében, belső meggyőződésen alapuló érvényesülését sokszor torzították el aktuálpolitikai konstellációk. A politikai szerepvállalás világszemléletének, ki-küzdött társadalomképeinek szerves része, a teljes emberi élet megvalósításának feltétele. A kérdés csak az, hogy kétszer ötéves függetlenített párttitkársága nem okoz-e behozhatatlan lemaradást elsődleges hivatásában, szakmai-tudományos kutatómunkájában.

"Súlyos kérdés ez, engem is már jó egy éve foglalkoztat. Hiszem, hogy a sokoldalú tájékozottság, az időszzerű szakmai, politikai, kulturális fejlemények ismerete és a közösségi irányultság a korszerű oktatói kép elengedhetetlen része. Korábbi ifjúságfelelősi megbízatásaim nagyszerűen megfeleltek a magammal szemben felállított követelményeknek. Mert kiszélesítették a hallgatókkal való kapcsolattartás formáit. Ez nagy élmény volt számomra. Az utóbbi években ez sajnos megval-

KÉPZŐMŰVÉSZETI FIGYELŐ

Kompozíciók emlékekből

Különös, ellentmondásos, összességében talán mégis szerencsés sors a Kovács Johanna. Elsősorban művészi értelemben. Egészen fiatalon kapta az élettől és az irodalomtól is a „véresen komoly” élményanyagot; s ma is fiatal még, amikor az emlékezés jótékony kódfátolyán megszüre, kompozíciók teremtődnek, teremtődhetnek a lélekvilágot szűkített átjáró emlékekből, emléksnittekből. Ki tudja, hogy mely romániai tájékok emberi történései figyelmeztetik nap-pal is, riasztják éjjel is a ma Százhalombattán élő művészt? Ott rándul egyet az ember, s itt remeg a hajszálfinom tollvonásokra a papíros. Így egész a világ, s így teljes a művészet. Goethe is megmászta a Veljevet, hogy szálláshelyén nyugodtan beszámolhasson a látottakról.

A bemutatott anyag az utóbbi öt-hat év útkereséséről ad áttekintést, különösen 1983 és 1985 volt termékeny. A kiállítás egészét hangulatilag-érzelmileg nagyszerűen vezeti be az az illusztrációsorozat, amelyet Kovács Johanna Szilágyi Domokos verselével készített. Igen eredeti az ötlet: miközben a gyászkeretezett Szilágyi-versek xerox-másolatát olvassuk, szemünk minduntalan a sorokba kapaszkodó vonalakokba botlik. Nemcsak a kettős befogadás élményét, hanem a művészi spontán befogadás történetét is kapjuk. A fölhangolt tudat önmagát rajzolta itt meg az automatikusan mozgó ujjak révén. Az élményhajszofta álfirkák te-

gyelmezett kompozícióvá jegecesednek egy külön képen (*Hommage à Szilágyi Domokos*). Majd grafikák fotómontázzsal (*Kedvenc játékaim*) és tanulmányok, a műfaj igen-igen viszonylagos jelentéstartalmú példái következnek. Ezután végeszakad a hosszú bevezetésnek, s előbukkannak egy kiemelkedő tehetség ígértét hordozó művek. A *Régi tárgyaim*, az *Amikor egy rémálom megszokottá váltik*, a *Lovag történetek*, a *Kompozíció alkotóbeli emlékeimből* stb. olyan alkotások, amelyek már minden kétséget kizáróan nyomatékos adnak ennek a tárlatnak. A kontúr ráismer itt önnön lelkiségére; a forma rádöbben, hogy nem adhatja fel önmagát. Az önbizalom és a Művészet lehetőségében való bizakodás vezet-hez csak eredményre. Így válhat világgossá, hogy a grafikában minden lehetséges, ha a kompozíció hitelesíti: a *Lebegés* című rajzon tehát hintázik egy lebegő pályavateker-csen.

Reméljük, hogy Kovács Johanna hite tartós lesz a megformált rendben, vagy más-ként: a forma rendjében. Előnyövedeztet van annyi, hogy több pályatársának kölcsönözhetne. Ha az élmények már mánt emlékek is kompozíciókká válnak, a képeken is világgossá válik hogy mit is keres ott egy-egy rendkívül szuggesztív, hogarthi ember-fej. (Kölcsey MMK, Kossuth u. 1.)

Etikus, kontemplatív és erotikus víziók

Más irányból, más utakat bejárva és más üzeneteket hordozva tartozik a *hatpalettájú, hatvesszű* magyar képzőművészet sors-közösségébe André Szabó. A Brüsszelben élő festőművész Zalán született, Szatmárnémetiben volt élete első kiállítása és nyaranta Tiszavasváriban dolgozik; természetes ránt, hogy először Nyiregyháza tér vissza, 1984-ben.

Németalföld a képzőművészet egyik Mek-kája. Sokféle tradícióhoz és sokféle új törekvéshez lehet itt kapcsolódni. Így például Vermeer van Delft távoli szelleméhez; vagy a szürrealizmushoz, amelynek egyik kiemelkedő képviselője a belga Magritte. A szürrealista látásmód különös, sokarcú eszköz. Technika és leleményesség kérdése csupán, hogy meghökkenje a nézőt; de hogy mi-végre történik ez a meghökkenés és mit in-díthat el a befogadóban, az már művészi tartás, éthosz, tudatos beállítódás kérdése.

André Szabó nagy érdeme, hogy ő első-sorban a társadalmi és természeti létezés titkait akarja meglesni a szürrealizmus segítségével; föllebbentve a hazugság, a manipuláció és az öncsalás lepleit. Ez a stílári eszköz nála azért kap döntően pozitív etikai töltést, mert félti tisztelemmel kapaszkodva is félti az összegabalyodott értelmű, ősz-szerencsésülődött pszichikumú, az elidegen-edés és arenéliküliség szociális kországában szenvedő embert (*Vakság*). Az ismeretlen, *Bonyolult átom*, *Szúrós átom*. Szervesen egészíti ki ezt a szamaritanizmusnál többet nem mutató emberképet sárgolyónk feltéte. Valamennyinek az egyik, még 1972-ből származó kép címe lehetne a mottója: *Tájkép 2000-ben?* Lázálmos, tépett szívárnyok, olajkitorészhez hasonlító égő csipke-bokrok uralkodnak az újabb keletűket (1984): *Égi virágok*, *Hőség*, *Rengés* — s mindegyik fölött ott a modern és kollektív Damoklész-kard. (*Atomembrió*).

A kontemplatív szürrealizmus itt a látomá-sos tájkép. A mesteni színviszonylatokat te-remtő *Vízi világ*-sorozat; a fáva duzzadt le-veleket, vagy levéllel toporodott fákat sora-koztató *Téli táj* és a kissé félreeső *Egmont park* három darabja tartozik ide. Ez utóbbi sejtelmes üdeségét, kegyetlen titkokat rejte-gető tisztaságát az Antonioni-féle *Nagyítás* operatőre is megirigyelhetné. Végére ma-radt — jelentőségét, számát tekintve is így arányos — az erotikus-egzotikus irány; mind között talán a legismertebb. Tulajdon-képpen csak két festmény tartozik ide, de ezeket minden diák észreveszi, a *Szfinx* és a *Maszka*. Egy macskafejtű női test és egy macskaálca női akt. Nem annyira, vagy nem kizárólag a művészt, mint inkább a nemzetközi korlázt minősíti, hogy ma ilyen képek jelennek a tinédzserek szemében a képzőművészet erotikumát. Végleg elmúl-tak már azok az idők, amikor az ifjú H. G. Wells antik istennőkön, és a pubertáskorú Claude Roy Frans Hals *Cigánylányán* ke-resztül érdeklődött a másik nem varázsa-iránt? Mindenesetre öröm a kritikus száma-ra (s órá csak ez tartozik), hogy André Szabó elenyésző számban állított ki ilyesféle lélektelenített aktokat.

A teljes képhez tartozik, hogy művésznünk remek grafikus is. A *Gótikus kutya*, a *Sappho macskás álma* és a *Csúngó bagoly* kompozíciója rendkívül összefogott, megfor-málása virtuóz és Picassót idéző alapötlete szellemes. André Szabó bemutatkozása De-brecenben az év első nagy képzőművészeti eseménye Debrecenben. Nem fogadjatjuk fenntartások nélkül, de a művek legtöbbje igen érett alkotás. Erről az eredeti munkák is meggyőzik a látogatót, a fotókópiák pedig megerősítik. (*DOTÉ Galéria*)

Eles Csaba

Könyvek féláron

EGY HÓNAPOS A TALLÓZÓ KÖNYVESBOLT

Február elsején a Művelt Nép Könyvterjesztő Vállalat egy országos hálózat keretében új boltot nyitott Debrecenben, a Csapó utca 82. szám alatt, melyben féláron árusítanak könyveket. Találó az üzlet neve: Tallózó.

A kis könyvesboltban mindössze ketten dolgoznak. A vásárlót előzékeny kiszolgálás, közvetlen, kellemes légkör fogadja. A raktárból folyamatosan kerülnek a polcokra az újabb könyvek, így a választék — ahogyan hirdetik — naponta bővül. Lemezeket és kazettákat is árulnak, ezeket teljes áron. A bolt vezetője, Szabó Gézáné kereskedő és népművelő egy személyben. Ő szerzi be, adja el a könyveket, sokszor személyesen is ajánlja a vásárlónak. Tőle érdeklőd-tünk: beváltotta-e a „vál-lalkozás” a hozzá fűzött reményeket, milyenek az első hónap tapasztalatai?

— Különösen az első napokban várakozáson felüli volt az érdeklődés. Később csökkent az emberek vásár-

lókedve. Azt hiszem, még korai lenne ebből messze-menő következtetéseket le-vonni, mindenesetre az első hónap tapasztalatai biz-tatók.

— Ezt számokkal hogyan lehetne érzékeltetni?

— Az első napokban a napi 10–12 ezer forintot is elérte a forgalom, három hét után ez 5–6 ezerre csökkent. De még ez is na-gyon jónak számít, ebben a boltban azelőtt nem volt ilyen nagy forgalom.

— Egy ilyen kis üzletnél, mely nem a centrumban van, nagyon fontos a propa-ganda. Elégedett-e a tá-jékoztatással?

— A Naplóban hirdetés jelent meg, a televízióban is volt szó a boltbólózatról. Úgy érzem — a forgalom is ezt mutatja — a közön-ség tud a boltunkról.

— Vannak-e elképze-lések, amelyekkel fenntart-hatják a vásárlók érdeklő-dését?

— Elsősorban jó és olcsó könyvekkel szeretnénk a közönséget megfogni, de gondolkodunk új formákról is. Terveink már vannak, például vásárokat fogunk rendezni, kivinni a köny-veket az utcára, ezzel még közelebb jutni a vásárlók-hoz.

— Honnan szerzik be és milyen állapotban kerülnek ide a könyvek?

— Hajdú-Bihar, Szabolcs, Szolnok megye könyves-boltjaiban raktáron maradt, 1982-nél nem újabb kiadá-sú könyveit áruljuk. Általában nagyon jó állapot-ban vannak, originál cso-magolásban.

— Milyen művek a leg-keresettebbek?

— Nagyon népszerűek a gyermekkönyvek, a szép-irodalomból Kosztolányi, Karinthy, Dosztojevskij kötetei. Kerestek az orvosi szakkönyvek szépmű-vészeti albumok.

— Biztosan előfordul, hogy még féláron sem kel-

nek el egyes alkotások. Ezekkel mi történik?

— Ha egy évig nem tudjuk eladni, akkor egység-árat kapnak, ami gyakorla-tilag azt jelenti, hogy a fél-árú könyveket még egyszer lértékeljük. Így az eredeti-leg drágább kiadványokhoz akár 10–20 forintért is hozzá lehet jutni.

Közismert, hogy a könyv-terjesztés egyik legnagyobb gondja a raktározás, a könyvet szerető közönség pedig, hogy kevesebbet tud könyvekre költeni, mint amennyit szeretne. Mind-kettőn segít ez a boltáló-zat, vállalatnak és vásárló-nak egyaránt hasznos. De ennek a kis üzletnek a for-galma azt is bizonyítja, hogy nem feleslegesek és főleg nem értéktelenek a megmaradt könyvek, nem szabad hagyni, hogy a rak-tárak mélyen porosodjanak, vagy rosszabb esetben zúz-dába kerüljenek. Ezért van szükség sok ehhez hasonló, jó kezdeményezésre.

Nagy Éva

Szakmai tudás és közéletiség

A FELELŐSSÉG KÖZÖS!

Bevezetőmben szeretném leszögezni, hogy Eles Csabával és a hozzá hasonló gondolkodású egyetemi oktatókkal van vitám és nem Bazsa Györggyel, akinek hozzáállása és véleménye szimpatikusnak, realitásabbnak és józanabbnak tűnik számomra, még ha nem is mindenben értek vele egyet. Eles Csaba egyes kijelentései egyenesen sértőek az egyetemisták többségére nézve. Cikkének többszöri átolvasása után, először le kellett higgadnom, annak érdekében, hogy a személyeskedés csapdáját elkerülve, kellően objektív és — hallgatói mivoltom ellenére — elfogulatlan vélemény megfogalmazására tehessek kísérletet. Kérem az olvasót és vitapartnereimet, vegyék figyelembe, hogy jelenlegi lételem (létkünet) alapjaiban érintő kérdésekben nem tudok a pusztán racionalitás, az érzelmei és indulatok teljes kizárása jegyében gondolkodni és vitatkozni.

Eles már cikkének kezdetén — amellet, hogy a későbbiekben a vitát mellékvágányra futtatja — olyan hangnemet használ, ami nemcsak számomra tűnik elfogadhatatlannak. Az igazság bajnokának kellemes szerepében tetszeleg. Úgy próbál meg „vitatkozni” az előtte szólókkal, hogy meg sem kísérelje átgondolni azok lényegi megállapításait, különösképpen Elek Tibor írását tekintve. Úres általánosságokkal és szóhalmazokkal kiter az érdemi vita elől. Így néhány megállapítását kivéve, többnyire csak fantomalakokkal hadakozik. Másrészt — sajnos bevett gyakorlatl sajátvitáink egyes résztvevőinél — a marxizmus köntösebe bújva, tudományoskodóan szurkálják, azt remélve, hogy őt nem érheti találat. Azt sem értem teljesen, miért tekinti Eles a demokrácia különböző fórumának a sajtóvitát, amely szerintem a demokratikus nyilvánosság természetes velejárója.

Közéltve a tartalmi kérdésekhez, Elek Tibornak nem azért volt és van helyzeti előnye Bakó Endrével szemben, mert Elek benne él abban, amiről Bakó írt. Következésképpen valószínűleg jobban informált a Napló újságírójánál. Írásában a rendelkezésre álló információkat kellően önkritikusan és elfogulatlanul, a kérdéskör hallgatói szempontú megvilágítására használta fel. Eppen ezért tartom alapjaiban elhibázottnak Eles azon törekvését, amikor diák vitapartnerét önkontroll nélkül „romantikus népröbunk” kísérel meg beállítani.

Úgy érzem, a kibontakozott vita nem korlátozódhat csupán az egyetemi hallgatók személyére. Súlyos hiba lenne, figyelmen kívül hagyni az értelmiségváltás folyamataiban, az öt meghatározó — családi és társadalmi indíttatást és az egyetemi viszonyokat — kötelezők, jogok, szokások, politikai körülmények. Az egyetemi hallgató, sajátos módon félkész értelmiségi, akinek az egyetemi évek alatt kell teljessé válnia, megalapozni szakmai tudását, műveltségét. Az egyetemi oktatás jelenlegi rendszere és színvonala az értelmiségváltás vonatkozásában jelentős kárvallóvalalókat hagy maga után. Marad az önművelés egyre nagyobb szerepet betöltő lehetősége.

Eles helyesen mutat rá, hogy az értelmiséginek autonóm, cselekvő, politikai egyéniségnek kell lennie. Am, azt is jól kell tudnia — hiszen elég régóta egyetemi oktató —, hogy az egyetemi képzés manapság sokkal inkább a középsezer, a teljesítmény-visszatartás felé orientál. „A hallott indián a jó indián” mondás mintájára, úgy fogalmazhatnánk meg az egyetemi elvárásokat, hogy a kötelezőit teljesítő, nem túl sokat kérdező és gondolkodó hallgató a jó hallgató. Az oktatók és a hallgatók kapcsolatát a partnerség helyett inkább a hierarchikus jelleg jellemzi. Az oktatás személyi feltételeit bencolgtatva Eles megfogalmazza az értelmiségi tanár ideáltípusát. Amit én, a saját nyelvemre lefordítva, tudós tanárként használnék. Erteve rajta azt az egyetemi oktatót, aki egyszerre képes a kiváló tudós és a jó pedagógus kritériumainak megfelelni. Sajnálatos módon egyre kevesebb vannak. Hasonlóan kevés az olyan egyetemi tanár — tisztelt nekik —, akik tudnak és akarnak érvényes értelmiségi magatartásmintát közvetíteni a hallgatóság irányában. Egyetértve Bazsa Györggyel, úgy vélem, hogy a felelősség közös! Nem hárítható csak az egyik vagy csak a másik félre. Véletlenül se szeretnék abba a csapdába esni, hogy a kialakult helyzet minden okát és hibáját az oktatásban, az oktatókban vagy a determináló tényezőkben keressem, és megpróbáljak kibúvókat keresni az egyetemi hallgatóság számára. Hiszen végül is, nekik kell megkeresni az értelmiségváltás egyéni útjait, nekik kell végiggondolni választási és cselekvési lehetőségeiket. Például azt, hogy vállalják-e az önépítési fardaság munkáját a — szükséges tolerancia hiányából fakadó — véleménynyilvánítási nehézségeket, vagy a könnyebb ellenállás felé vonzóva, belépnek-e a középsezer, illetve a mindennel egyetértők, remélhetőleg kicsiny táborába. Tapasztalataim szerint, viszonylag kevesebben tudatosul az értelmiségi szerepük tartalma az egyetem évei alatt.

A mai magyar társadalom sajátos helyzetéből és problémáiból, a hagyományokból adódóan egyetlen mai magyar — leendő — értelmiségi se zárkozhat a szakma elefántcsonttoronyába, legyen bár agrármérnök vagy irodalmár. Nem vonulhat ki a közéletből, illetve kivonulása azon túl, hogy csak lát-

szálagos lehet, állásfoglalást is jelent. Egyetemi hallgatók számára pedig éppen a szakmai tudás teremt meg a közéleti tevékenység hitelességét és legitimációját, különösen akkor, ha az illető mindentéle politikai szervezeten kívül áll.

Eles tévesen tovább élezi a már Bakónál is előforduló polarizált hallgatóságképet. Míg Bakónál, ez a periferikus érdekeket képviselő kisebbség és a megfoghatatlan, szorgalmas többség ellentétében nyilvánul meg, addig Eles még messzebb megy. Holmi „győdkértelen és ríkoltozó zavarosfejűek terrorcsapatáról” beszél, teljes tájékozatlanságot áruval el ezzel az egyetemisták viszonyait, gondolatvilágát illetően. Negyedik éve járok egyetemre, de be kell vallanom, hogy a „terrorcsapat” egyetlen legényével vagy leányával sem sikerült találkoznom, pedig számos egyetemista társaságban megfordultam már. Egyszerűen nem tudom elképzelni, kiket ért Eles e csoporthoz tartozónak? Vajon azokat, akik megpróbálják a meglévő intézményi kereteken belül és kívül véleményüket és gondolataikat kifejteni, vagy hallgatótársaik érdekeit képviselni? Vagy talán azokat, akik tudathasadásszerű állapotban élik meg az erősen vulgáris világnézeti oktatás és a valóság kiáltó ellentétét, és kaspaszkodókat keresve, más — esetleg nem kifejezetten marxista — nézetekből merítve próbálják meg stabilizálni világképüket? — Nem tudom! Szívesen venném, ha Eles tanár úr bemutatna egy-két „ríkoltozó zavarosfejűnek”. Talán mégsem olyan elveszett emberek. S akkor még nem is beszélünk arról, hogy a hallgatóság szellemileg, politikailag és érzelmileg is sokkal differenciáltabb, mint ahogyan azt Eles és Bakó feltételezi.

Kérdésem volna még: Hogyan lehetséges a valóságban nem létező, látszatfórumok szűk kereteit szétfeszítve, új formákat teremteni? Hogyan lehetséges a látszademokráciában — ami az egyetemet sok vonatkozásban jellemzi — valódi demokratikus eszközöket alkalmazni? Lehet, hogy szegényes a fantáziám, de ezt nem tartom kivitelezhetőnek. Nem a fórumok mennyiségével van baj elsősorban, hanem azok hatékonyságával. A közelmúltban az egyetemi KISZ-bizottság is elismerte, hogy az egyetemen létező KISZ-szervezet, de nem funkcionál. Ugyanez áll a hallgatói képviselői rendszerre és az ifjúsági parlamentekre. Ahol nem az apolitikusság és az értelessnesség volt a legfőbb probléma, hanem az, hogy a 32 pontból álló hallgatói javaslattervezet néhány pontja túlságosan is politikusknak bizonyult.

Számomra a demokrácia a széles körű, alternatív nyilvánosságánál, a véleménynyilvánítás szabadságánál kezdődik és a lelkiismereti szabadságnál, az autonóm — értelmiségi — emberi lét feltételeinek biztosításában folytatódik, hogy csak a legalapvetőbket említsm.

Azon a ponton ismét egyetérték Elessel, amikor a következőket mondja: „Az egyetem annál inkább válik az értelmiségi formálódásának önformálódásának minden irányban tekintélyes fórumává, minél kulturáltabbak, illetve kulturálódásra képesek a hallgatói.” Kérdés azonban, mit nevez demokratikus közéletnek. Azt, ami most van? Ehhez szervesen kapcsolódik az egyetemi autonómia kérdése, amit Eles a kristálylombik metaforájába csomagolva fogalmaz meg. Tény, hogy az egyetemi autonómia egyre csökkenő mértéke — amit az egyetemi tanárok minisztériumi kinevezése is alátámaszt — egyre kevesebb védettséget biztosít mind az oktatók, mind a hallgatók számára. Ezzel kapcsolatban, nem zárható ki — és teljességgel helytelen lenne erre törekedni és ezt állítani — a „nagybetűs élet”. Hiszen a falakon belül, ha mikroszinten és —formákban is, de mindaz előfordul, ami kint megtörténik. A „félkész értelmiséginek” ahhoz, hogy ne valamiféle lombikbéli legyen az egyetem után, széles körű és realitás-elétpaszlatokra van szüksége (fizikai munkára, beszélgetésekre, vitákra, nagy eszmélésekre, családosiokra, szerelmekre stb.).

Eles cikke pregnáns példája annak a szemléletnek, amely az egyetemistát félfelöltnek, féllámpolárnak tekint. Eppen ideje lenne már felismerni, hogy az egyetemisták, annak ellenére, hogy értékrendjük néha nem kellően áttekinthető s a képzés ideje alatt fokozatosan formálódó, képesek józanul megítélni saját helyzetüket és mások teljesítményét.

A hozzászólás végéhez közeledve — hiányérzeteim ellenére — remélem, sikerült előbbre vinni a vitát, és felhívni a figyelmet az egyoldalú megközelítés, a végtelen ellentétpárokban való gondolkodás veszélyeire. Arra, ahogyan ezt, minden felelősséget az egyetemi hallgatókra hárítva Eles Csaba tette cikkében.

Végül szeretném még egyszer leszögezni: a felelősség közös, nemcsak rajtunk múlik, hogy értelmiségiek leszünk-e a diploma megszerzése után, illetve hogy milyen értelmiségivé válunk. A szakmai tudás és közéletiség egymástól elválaszthatatlan és kölcsönhatású tényezők. Engedtetsek meg, hogy két Németh László-i gondolattal fejezzem be írásom. „Sohasem az élet szállítja le önmagunk ellen támasztott igényeinket, mindig mi magunk.” „Az ember egy módon használhatja a világnak, ha rendbe jön önmagával.”

Valuch Tibor

Niklai Ádám versei:

ELEGIA

Kék fal. Réz órainga.
Zöld szemedem mi ring ma?

Barát...? Ki hant vagy urna —
ki masz, vagy szürke gyurma.

Más ki vár, jöttöm láttán
az ajtót sarkig tárván?

Isten... nem várhat engem
házába, sem a mennyben.

Mindegy, mindez kin s min múlt.
A Csonak! Már elindul...

CSENDELET

A megterített asztalon a kés...
szikrázik szinte s már-már megmelegsik
épp most ért hozzá a végtelenben
a homok-sárga abroszon, hiszen
ragyogó roppant köszörű, a Nap.
Lám, mellette a mohó nagykanál
csak lubickol az ablakon-átszúr,
hülsüves-pára színű sugárzásban —
ám e szikár késpenge kitarja
magát az anyagtalan óriás
érintésnek, életől a fokáig,
hegyének szigorú, szabálytalan
kis félkörétől az ál-míves nyélig
(alkalomadtán az markolat is tán...?)

mintha már látná: megint fölébe
kerekedik a tányér-vetette árnyék;
s tudná, hogy e távoli fényesség
mindjárt magára hagyja:
— ébredőzében
a bolyhos csönd szérnya alatt a
perc —
hát vágnia kell, húst-inat, csontot
csupaszítani, sápadt krumplibá
mélyednie —
bár meg-megcsikordul majd
a megszokhatatlan porcelánon.

ÉRTSÜNK SZÓT!

„Bakó, ügyes légy...”

A klasszikus művekből
forduló óriás változatán. Az
óriás szó a kiejtésben há-
rom szótagú, hézagoltó j-vel:
óriás; az i nélküli óriás két
szótagú. Az előbbi az idő-
mértékes versben j-t-tá,
az utóbbi tá-tá értékű, tehát
másképpen használható fel.
Nyelvünk rendkívül gaz-
dag alakváltozatokban, azo-
nos jelentésű, funkciójú, de
hangtanilag eltérő szótövek-
ben, ragokban, képzőekben.
Jelentős részben ez az oka,
hogy klasszikus irodalmunk-
ban olyan korán és sikeresen
tudták átültetni az időmér-
tékes latin, görög, nyugat-
európai verseket.

Madách Az ember trage-
diájában, mint időmértékes
dramai költeményben renege-
teszer el az alakváltozatok
adta nyelvi lehetőségekkel:
végtelen — végtelen; ily —
ilyen; befejez — befejez;
újítani — újítani; világim —
világaim; ép — épp — ép-
pen; — békét — békét; maj-
dan — majd; lesz — leszen
— leszen; állsz — állasz;
szovadra — szódra; helye-
zéd — helyzed; kérdezhetem
— kérdehetem; ismerlek —
ösmérlek; szüle — érzed-e
stb.

E változatok szerepét ta-
lál legjobban a millió —

millió szó párral lehet ér-
kelteni. Ezek mai kiejtése
az értelmező szótárak szer-
int millió, illetőleg milijó.
Madách azonban hosszú ll-
lel, esetleg i-vel is használta
őket. A tragédia elejéről
tudjuk, hogy a „gép”, „Év-
milliókig eljár tengelyén”
(kijevte: évmilliókig). De
nár az angyalok karának
szövegében mindkét változat
előfordul: „S mégis millió te-
remtég Méhetetlen nagy vi-
lága” — illetőleg: „S kebele-
ben milijó lény lel Boldogsá-
got, enyhe békét”.

Az egyiptomi színben
előbb a rabszolga, majd
Ádám szájából hangzik el az
összegző kulcsmondat: „Milli-
jók egy miatt”. Mindkét szer-
a rövidebb, két szótagos for-
mában, ahogy a versláb ki-
vánja, s nem úgy, ahogyan
ma legtöbbször idézik: Milli-
jók egy miatt. És hogy ez az
alakváltozat nem véletlen,
igazolja a megjavulni kész
fáraó Ádám: „Mit is ér a di-
csőség Mit egy személyben
ér utól az ember Milljók
vesztével és milljók jával.”
Kikben szintén az az ember
lehel; Milljószer érzem a
kint, egyszer a kejt.”

Sajnos, a hasonló „apró-
gokat” nemcsak tankönyve-
ink kezelik „nagyvonalúan”,
átírva őket mai kiejtésünk
vagy helyesírásunk szerint,
hanem gyakran még a tuda-
mányos szakirodalom sem
vigyáz eléggé eredeti for-
májuk megőrzésére. Kár.

Sebestyén Árpád

TAAR FERENC:

Element a csikós

Ültünk a konyhában,
kettesben, Hortobágy köz-
ség körüljárak egyik szép
lakóházában.

A nyugdíjas csikós nap-
közben gyakran üldögél
egyedül. Igen megörült
hát, amikor bekopogtattam
hozzá. Arra jártam, beug-
rottam egy kézfogásra.
Rögtön kisütött lelkében a
nap, előmlött ráncos arcán
a derű. Leültetett. És már
ment is a beszéd, nem kel-
lett a szót keresgélni. Is-
mertük egymást korábban,
amikor nagykalapos, mel-
lénys, csikósfényképet ké-
szítettünk róla, mert kel-
lett a Hortobágy-könyvem
címodalára. Ó mosolyog
onnan az olvasóra: Szarvas
István.

Az igazat megvallva,
nem egészen önzetlenül
történt ez a mostani beko-
pogtatás. Egy múltkori
hosszabb beszélgetés során
elfelejtettem tőle megkér-
dezni valamit. Persze, nem
rohanhattam rá mindjárt
azzal, előbb megtudakol-
tam, hogyan szolgál az
egészsége. Fáradtan le-
gyintett.

— Tudod, mi vagyok én
már? — nézett rám szo-
morkás-vidám kis mo-
sollyal. — Egy „gyalogcsi-
kós!”

Azt már a múltkor el-
mondta, hogy telement ló-
szórral, porral a tüdeje, le
is szárazolták két eszten-
deje, akkor végképp le-
szállt a lórol.

begyulladjon. Na, de ez a
kisebb. Hanem egyik-má-
sik csikónak, nem tudni,
mitől, bedagad a nyaka.

E olyanra, mint kétszer a
feje, mint egy nagy kály-
hacső. Nemigen lehet se-
gíteni az ilyeneken, elhul-
lanak. Így esett, amikor a
Fütyvost leválasztottuk is.
Csúnyán megdagadt a nya-
ka. Csak elvágódott, for-
gott a szeme, hörgött. Na,
ez is oda van! Az állator-
vos, emlékszem, ott állott
az istálló ajtajának dűlve
vállal, nézte, hogy töpren-
gek, rágom magamat, mit
is kéne tenni. „Ne kinlód-
jál vele, Pista!” — mon-
dta. — Ezen már nem lehet
segíteni.” Ez a kijelentése
beleszűrt a szívembe, pe-
dig tudtam, hogy igazat
mond a doktor. De, hogy
ennyire tehetetlen az em-
ber, ez valahogy nagyon
megrendített. Mondtam is
néki, hogy hun van az a
nagy tudomány, ha a leg-
sebbe csikónak is így kell
veszni? Csak felhúzza a
vállát, elment. Mert, hadd
tegyem hozzá, a kis Füty-
vósról már születése után
nem sokkal látszott, hogy
ha megéri, gyönyörű ló
lesz belőle, hibátlan volt
annak minden porckája.
Melengtem is a gondolata-
tot, hogy na, majd én eb-
bül kicsoda lovat nevelik!
Most meg ott fekszik a fő-
dön, belhóttan. Hát nincs
semmi segítség? Akkor, va-
lahonnan, eszembe vágott,
hogy vót ecer egy ilyen
eset. Leginykoromban egy
debreceeni gazdánál szőgál-
tam, mint kocsi, kint a
tanyán. Ugyanilyen baj ír-

Mai sz

az ókor

SZABÓ ÁRP

TUDOMÁNY

A természettud
technika; tudás t
san fejlődő korur
hetne az antik te
szen napjainkhoz
ber ismeretanyag
lan, sőt gyakran
szinte nem is
bennünket tőle,
lők! Tisztaban v
a jelen könyv sze
előle, mindjárt e
hogy nem pusztá
anyag a döntő a
új látásmód, az é
zása, s ha már e
akkor nem kétsé
mányos szemléle
vítás gyökeres
ről még a filológ
vesznek igazán
mereteink gyar
óriási hiányt pó
démikus és Kád
mindkettő nemze
könyve, amelynek
munkája) „Az é
sodik része ped
Az élő termész
ma embere nem
Szabó Árpád ál
miatt érezhet é
mészetfelfogása
miatt is, melyek
általánosságban
néhányat.

Napjainkban,
lődése oly rohar
épp ezért a nagy
születés láthatja
mányos szempo
akkor van valam
antikvitás, a gör
lágmindenséget
teljességében fel
nyira, hogy igaz
get élő és élette
az egész világeg
nizmuskak, szer
persze önmagáb
solyogtató, ha az
nómia, vagyis a
gla, a növény-é
tudomány között
ban áll, hogy m
más „életformát
akkor ott érezt
gött azt a belát
hogy semmi sem
dó s másokkal
változásaiban ke
mindmáig megk
emberek csillap
mészetstudomány
képp a görögö
ugyanancsak term
szagukban most
te rá voltak kér
szállva új földel
telepedjenek, s
és leletek arra

te az egyik
kor láttam, va
nőcsöt keve
rálta ki a baj
Azonnal ve
Az az ember
recenben, tud
lakik. „Ha is
mondja meg
Megmondta. S
patikába. Mi
stieledett. V
még a Fütyv
feküdt a fő
óda, nagyon
Ha elhiszed
két ijjel, meg
mozdultam
Enni is a csil
tem. Utlem
pokrócon. A
Feje, nyaka
Én meg, mint
újjaim hegyé
tam a nyakát
bele a kenő
vást csinálni
a simogatóst
gedjen a bő
belemenjen a
Dörzsöltem
Szittam a
pedig nem is
nyos, attul
fájdult meg.

Arra ébred
ban, hogy a
va alszik. A
duga a su
kon, javába
mán a fecks
istálló fész
csikó?” — e
gondolatom.
Mintha job
Mintha vala
na a nyaka.
Éreztem így
akartam. Fol
zsolást tová
Azután egis

OLVASÓNAPLÓ

Mai szemmel: természettudomány az ókorban

SZABÓ ÁRPÁD—KÁDÁR ZOLTÁN: ANTIK TERMÉSZETTUDOMÁNY, GONDOLAT, BUDAPEST, 1984, 426 LAP

A természettudományos ismeretek és a technika tudás tekintetében oly dinamikus fejlődésnek indult az ókorban, hogy ma szemmel nézve szinte elhanyagolhatatlanul nagy mértékben fejlődött. Az ókori természettudomány iránt, hiszen napjainkhoz viszonyítva az ókori ember ismeretanyaga annyira csekély, pontatlan, sőt gyakran téves volt, hogy úgy tűnik, szinte nem is 2-2,5 ezer év választ el bennünket tőle, hanem csaknem évmilliók! Tisztában vannak ezzel a problémával a jelen könyv szerzői is, s nem is térnek ki előle, mindjárt előljáróban rámutatva arra, hogy nem pusztán a tény- és ismeretanyag a döntő a tudományokban, hanem az új látásmód, az értelmezés minőségi változása, s ha már ez a szempont is fölvetődik, akkor nem kétséges, hogy a természettudományos szemlélet kialakításában az antikvitás gyökeres fordulatot hozott, habár erről még a filológusok és a történészek sem vesznek igazán tudomást. Ilyen irányú ismeretünk gyarapítása szempontjából is óriási hiány pótol tehát Szabó Árpád akadémikus és Kádár Zoltán professzor — mindkettő nemzetközi hírnévű — közös könyve, amelynek első része (ez Szabó Árpád munkája) „Az élettelen természet”-tel, második része pedig (ezt írta Kádár Zoltán) „Az élő természet”-tel foglalkozik. Persze a ma embere nem pusztán a fentebb jelzett és Szabó Árpád által tudatosított szempont miatt érdeklődött az ókori természettudomány iránt, hanem más okok miatt is, melyekre a tudós szerző már csak általánosságban utal. Nézzünk ezek közül néhányat.

Napjainkban, amikor a tudományok fejlődése oly rohamléptekben halad előre, de épp ezért a nagy egészek csupán egy-egy szelét láthatjuk át még a természettudományos szempontból legműveltebb főik is, akkor van valami megkapó abban, hogy az antikvitás, a görög—római ókor az egész világmindenséget igyekezett általánosan a magyarázó feladat felé fordítani, olyannyira, hogy igazából nem is tett különbséget élő és élettelen természet között, hanem az egész világegyetemet egyfajta élő organizmusnak, szervezetnek tekintette. Ma már persze önmagában véve némiképp megmólyosított, ha azt olvassuk, hogy az asztrológia, vagyis a csillagászat, illetve a biológia, a növény- és az állattan meg az orvostudomány között a különbség mindössze abban áll, hogy mindegyik szakterület más-más „életformát” vizsgál, elemez, de ugyanakkor ott érezzük e mögött a felfogás mögött azt a beláthatatlan távlatú felismerést, hogy semmi sem változatlan, mindent állandó s másokkal is összefüggő, szabályszerű változásaiban kell felfognunk. Ugyancsak mindmáig megkapó az ókori mediterrán emberek csillagászat, illetve a természettudományos szempontból is; különösen képp a görögöké. Ez persze némiképp ugyancsak természetes. A görögök anyorúságukban mostoha körülmények közt születtek rá voltak kényeserítve arra, hogy hajóra szállva új földeket kutatassanak fel, ott megtelepedjenek, s az új, meglepő tapasztalatok és leletek arra készítettek őket, hogy elgon-

dolkozzanak a látottakon és magyarázatokat keressenek a nyitott kérdésekre.

Szabó Árpád rendkívül tiszta vonalvezetéssel és élményszerűen, időnként szinte a nyomozó felderítő munkájának izgalmaival, megannyi elgondolkodató, figyelemfelkeltő kérdés feltételével mutatja be az antik tematika, csillagászat, földrajz, fizika, kémia történetét, de van néhány — ha nem is túl elismerő, s talán nem is minden vonatkozásban elfogulatlan — szava a természettudományok helyzetéről az ókori Róma-ban is. A szerző sokszor teljesen új, egyéni eredményeket tár elénk. Igaz, a mű olvasása nemegyszer föltételez olyan előismereteket, amelyek ma talán az átlagolvasók nagy részénél hiányoznak, ezért esetleg hasznos lett volna a könyv végén egy, az igazítást megkönnyítő fogalmi magyarázat. Nagyon helyes viszont az, ahogy Szabó Árpád igyekszik egymástól elhatárolni azt, ami az ókorban magasrendű tudománynak, illetve ami népszerűsítésnek vagy éppen tankönyvnek számított.

Kár, hogy ugyanezt a megkülönböztetést nem mindig teszi meg a társszerző, Kádár Zoltán, aki pedig ugyancsak nagy megjelenítő erővel és széles körű tudás birtokában mutatja be nekünk az ókoriaknak az élő világról való ismeretét: az élő világ keletkezéséről, az élő anyagról és az úgynevezett őselemlékről vallott elméleteket, a különböző korok biológiával foglalkozó íróit s az egyes olyan szakterületeket, mint amilyen a botanika, az állattan, illetve a vadászat zoológiája és speciálisan a kutyák vizsgálata. De érdemben szól a kitűnő tudós az állatorvos-tudományról, a földművelésről, az orvosi szemlélet változásairól s arról is, hogy az élő természet mennyiben szolgált erkölcsi példatárul. Lehet, hogy ez a második rész szerkezetét tekintve talán nem olyan egyértelműen tagolt, mint az előző, ám a konfúzusabb szerkesztést magyarázza a nagyon bonyolult és szerteágazó problematika; az erőteljes előadással párosuló és etikai elemekkel színezett, mélyen humanista tartalom pedig teljesen felelteti. Sok igen színes leírás is akad, amely fölöttébb olvasmányossá teszi Kádár Zoltán írását.

A tudós felkészültséggel megírt műben persze akad egy-két vitatható elem is. Így például szerintem nincs eléggé körülhatárolva, mit és meddig tekinthetünk valóban görögnek és metrói romáinak, holott tudomásul kell vennünk, hogy egy bizonyos időszaktól a görög nyelvű természettudomány is a római kultúra része lett, mint a római birodalom, az imperium műveltségének egyik összetevője, alkotó tényezője. Másrészt akadnak elírások, különösen sok a követezetlenség a görög szavak és nevek átírás területén, s egyes versfordítások ritmusa is pontatlan. Hiba lenne persze, ha az olvasó emlékeztetésben csak ilyen félreérthető mozzanatok maradnának meg. Az újabb kiadásban kis gondossággal el lehet tüntetni azokat a foltokat, amelyek a sikerült és sikeres könyvben mégiscsak szépség-hibák.

Havas László

te az egyik csikáját. Akkor láttam, valamilyen kenőcsöt kevert, avval kúrálta ki a bajból. Azonnal vonatra ültem. Az az ember még élt Debrecenben, tudtam is, hol lakik. „Ha Istent ismerek, mondja meg a kenőcsöt!” Megmondta. Szaladtam a patikába. Mire hazarírtam, esteledett. Vajon megvan még a Füttyös? Még ílt, feküdt a földön, járt az ódala, nagyon a vígín vót. Ha elhiszed Feri, ha nem, kérek íjjel, meg nappal ki se mozdultam az istállóból. Enni is a csikó mellett ettem. Utam a földön egy pokrócon. A csikó előttem. Feje, nyaka az ölemben. En meg, mint egy gép, az újjaim hegyével simogattam a nyakát, dörzsöltem vele a kenőcsöt. De folyvást csinálni kellett, hogy a simogatástul megmelegedjen a búr, kitáguljon, belemenjen a kenőcs. Dörzsöltem egész íjjel. Szíttam a sok cigarettát, pedig nem is vagyok dohányos, attul meg a fejem fájdult meg. Arra ébredtem hajnalban, hogy a csikóra borulva alszok. A nap már beugta a sugarát az ablakon, javában csicsogtak már a fesskék, tele vót az istálló fészekkel. „Hát a csikó?” — ez volt az első gondolatom. Aludt az is. Mintha jobban lett volna. Mintha valamit puhult volna a nyaka. Vagy csak én éreztem így, mert nagyon akartam. Folytattam a dörzsölést tovább, napestig. Azután egész íjjel. Reggel

határozottan úgy éreztem, puhul a nyaka. Felpercent bennem az öröm: hátha sikerül?! Most már semmi áron nem szabad abba hagyni! Alig láttam pedig a fáradságtul, a derekam le akart szakadni, minden bajom eljött, de csináltam tovább. Este felé hívtam a felocsert. Odatettem az ujjomat a csikó nyakára, egy pontra: „Ide szúrjal bele!” Mire besötítődött, megkönnyebbült szegény kis állat. Láttam, most már lehet bízni hozzá. Nem mentem haza hálni, ott aludtam az istállóban. Egyik fülem nyitva vót egész íjjel. Reggel lábra állt a csikó! Majdnem megcsókoltam. Olyan érzése a szülő anyának lehet, aki világra segíti a magzatát, íletet ad. Mikor az orvos meglátta, nem akart hinni a szemnek. „Te, Pista, hogy csináltad ezt?” Mondom neki, doktor úr, ez az én tudományom! Nem kaparászok az orvos keze alá, de ha megint adódik ilyen, azt is kikúrálom. „Mit kérsz érte, Pista, kijárom neked!” Nézte doktor úr, mondtam neki, ennek minden ára. Mert ezt nem is lehet megfizetni. Kezet mánt a fesskék, tele vót az istálló fészekkel. „Hát a csikó?” — ez volt az első gondolatom. Aludt az is. Mintha jobban lett volna. Mintha valamit puhult volna a nyaka. Vagy csak én éreztem így, mert nagyon akartam. Folytattam a dörzsölést tovább, napestig. Azután egész íjjel. Reggel

tudván tudtam, hogy ecser eljön az ideje. Ugy is lett. Pedig dugdostam is az idegenek elől. De jött egy német, rám parancsoltak, mutassam meg neki a Füttyöst. Mit vót mit teni. Megmutattam. Azonnal megvette. Mikor vitte kifelé az állomásra, sirt, nyírtett a Füttyös. Vissza-visszafordult, csak nézett-nézett rám keservesen... Én is csak néztem-néztem rá szomorúan. De keményen elfordultam. Ne lássam tovább! Hanem, amikor nem látták, kitorúltam a szememből egy könnyecsepet. Mer' olyan vót az nekem, Feri, mint amikor egy szülő örökre elválik a gyerektől. Nekem olyan vót a Füttyös. Elhallgattott. Lehajtotta a fejét. ***

Igy látom őt most is magam előtt. Szügyébe eresztett fejjel, előresett vállal, némán, szomorúan. Nem gondoltam, hogy akkor beszélgetünk utoljára.

A minap táviratot hozott a posta Hortobágy közszékből. Hívnak talán a pusztai barátaim? Hívtak. Temetésre. Elment a csikós.

Nem tudtam ott lenni az utolsó búcsúnál. De megfogadtam, amint nyílik az idő, kimegyek a Szarvas István sírháoz. Addig is, hadd tegyem a fejéjára ezt a kis emléket, virág helyett...

Demokratikus kulturális intézménycink kialakulása

A magyar könyvkiadás első évtizede

A magyar könyvkiadás a felszabadulás előtt — mint a gazdasági és kulturális élet más területei is — magánkezen, illetve kapitalista részvénytársaságok birtokában volt. A könyvkiadás — minden summás megállapítással szemben — a legkevésbé fasizálódott területe volt a magyar kulturális életnek. A könyvkiadás és -terjesztés — a nagy kiadói-terjesztői-nyomdai konszernek mellett — az elaprózódott kisvállalkozások jellemezték. 1938-ban, az utolsó békeévekben Magyarországon 101 könyvkiadó működött, 2438 mű jelent meg 9 millió pél-

forradalmi rendszerben alig-alig, a nyilas hatalomátvétel után pedig egyáltalán nem jelenhettek meg. Kiadnivaló bőségesen mutatkozott tehát, a fokozódó infláció azonban megbénította a könyvkiadást, s a pincékből, internálótáborokból kikerült emberek legnagyobb hiányát nem könyvben, hanem ennivalóban szenvedték. 1945-ben mindezek ellenére 644 könyv több mint 3 millió, 713 füzetet jelent meg több mint 2 millió példányban. A kiadók — érthető okokból — kevés új művet tehetek közzé, de köztük már a felszabadulás első éveiben voltak kiemelkedő alkotások: Fodor József, Illyés Gyula, Várnai Zseni versei, Márai Sándor háborús naplója, Cserépfalvi megindította a Pegazus Irtézetet (Salamon Ernő verseivel), két József Attila-kötetet is közreadott (Forradalmi versek és Összes versek). Az Új Idők Kassák Lajos összegyűjtött verseit és Illés Béla Erdei emberek című művét adta ki.

A magyar könyvkiadás lényeges átalakulása 1948-ban kezdődött el. Államosították a nagyvállalatokat, s ezekből öt nagy állami kiadó alakult (Athenaeum, Révai, Franklin, Hungaria, Új Magyar Könyvkiadó N. V.), de megmaradt az új alapítású Budapesti Székesfővárosi Irodalmi és Művészeti Intézet Kiadó is. Megtartották a régi szervezeti formát, önálló nyomdával és terjesztői apparátussal rendelkeztek. A kiadói tevékenység összehangolására alakult meg 1948-ban az Országos Könyvkiadói Tanács, 1949-ben államosították a közép- és kisüzemek nagy részét is, ugyanakkor néhány kiadó újjáalakult, illetve történtek új alapítások is (Népszava, Egyetemi Könyvkiadó N. V., Honvéd Sajtó és Lapkiadó N. V. stb.). 1949-ben alakult meg a Népművelési Minisztérium — az Országos Könyvkiadói Tanács elnöke ekkor vált el a korábbi, egyesítés kiadói szervezet is, elkülönült egymástól a kiadás és a terjesztés. A nyomdák a Könyvkiadói Minisztériumhoz, a kiadók jó része a Népművelési Minisztériumhoz, a könyvkereskedelem a Belkereskedelmi Minisztériumhoz került. 1950-ben új állami kiadókat alapítottak, elvégezve együtt a szükséges szakosítást, profilizozást (ekkor alakult például az Szépirodalmi Kiadó). A könyvkiadás grafikonjának erőteljes felívelése az új kiadók működésének megindulásával kezdődött. 1950-ben a megjelent könyvek példányszáma meghaladta a 20 milliót. A szépirodalmi kiadás alig több mint egy tizeddel részesedett a könyvkiadás egészéből. Aránytalanságok mutatkoz-

A Sarló Könyvkiadó egyik 1945-ös könyve (Hauer Lajos reprodukciója) — KS

dányban. Ebből 211 ponyvaregény volt 2,5 millió példányszámban.

Még fel sem szabadult az ország egész területe, amikor 1944-ben Szegeden az első szabad magyar könyvkiadó Szikra néven megalakult. Szeged közvetlen felszabadítása harcok nélkül történt, üzembéves nyomdák, papírkészletek álltak rendelkezésre. A kiadó vezetői Vas Zoltán és Révai József voltak. A felszabadulás utáni első, 1944. október 24-én forgalomba került könyv egy Magyar—oros zsebszótár volt, a Szegedi Nyomda és Könyvkiadó Rt. gondozásában. Vas Zoltán — korábban a moszkvai Idegennyelvű Könyvkiadónál megjelent — Tizenhat év fegyházban című művét adta nyomdába, majd azt Sztálin rövid életrajza követte, a pécsi Új Dunától nyomdájára pedig a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjának történetét állította elő. E kiadványok impresszumában kiadóként a Kommunista Magyarországi Pártja szerepelt. Szikra impresszummal elsőként Gerő Ernőnek az 1944. november 7-én Szegeden tartott nagygyűlési beszéde jelent meg Lesz magyar újjászületés címmel. A kiadó Budapestre költözése után a Szikra Lapvállalatot nevet vette fel, s vezetésével Cserépfalvi Imrét, a közismert haladó szellemű kiadótulajdonost bízták meg.

Illés Endre és Veres Péter az 1946-os könyvnapon (KS)

Háy Gyula színműveit, Nagy Lajos munkáit. Néhány évig még működtek a kapitalista kiadók, majd létrejöttek az új típusú kiadóvállalatok, például az első között a Magyar—Szovjet Művelődési Társaság kiadója (később Új Magyar Könyvkiadó — ebből alakult 1957-ben a mai Európa Kiadó). Az úgynevezett koalíciós időkben élénk tevékenységet fejtett ki a Franklin Társulat, az Officina Könyvkiadó, az Új Idők, a Révai és az Athenaeum. Cserépfalvi ott folytatta, ahol abba kellett hagynia, a magyar progresszív irodalmát bocsátotta ki: Gereblyés Zoltán, Zelk Zoltán verseit, Kassák Lajos Egy ember élete, Zalka Máté Doberdó című munkáját és egy máig is ható, emlékeztető könyvet Bóka László szerkesztésében: a Magyar mártír írók antológiáját. 1946-ban 1128 cím csaknem 7 millió, 1947-ben 1737 cím közel 8 millió példányban jelent meg.

Háy Gyula színműveit, Nagy Lajos munkáit. Néhány évig még működtek a kapitalista kiadók, majd létrejöttek az új típusú kiadóvállalatok, például az első között a Magyar—Szovjet Művelődési Társaság kiadója (később Új Magyar Könyvkiadó — ebből alakult 1957-ben a mai Európa Kiadó). Az úgynevezett koalíciós időkben élénk tevékenységet fejtett ki a Franklin Társulat, az Officina Könyvkiadó, az Új Idők, a Révai és az Athenaeum. Cserépfalvi ott folytatta, ahol abba kellett hagynia, a magyar progresszív irodalmát bocsátotta ki: Gereblyés Zoltán, Zelk Zoltán verseit, Kassák Lajos Egy ember élete, Zalka Máté Doberdó című munkáját és egy máig is ható, emlékeztető könyvet Bóka László szerkesztésében: a Magyar mártír írók antológiáját. 1946-ban 1128 cím csaknem 7 millió, 1947-ben 1737 cím közel 8 millió példányban jelent meg.

Dery Tibor csepejl munkások között az 1949-es könyvnapon (KS)

1955-ben a Kiadói Főigazgatóság a kiadók egy részét nagyobb vállalatokba vont össze. Az egyes szakkiadók megszüntették a lapok és folyóiratok kiadását, és a szaktudományok könyveinek publikálására összpontosították kapacitásukat. Kilenc különböző kiadó egyesítéséből ekkor alakult a Műszaki és a Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. Ugyanebben az évben alapították a Corvina Kiadót, a hazai idegen nyelvű könyvek második báziskiadóját az Akadémia Kiadó mellett.

Lényegileg ekkor alakult ki az a kiadói struktúra és szervezet, mely ma is működik, kisebb változásokkal és profilmódosításokkal.

Zöld Ferenc

Műszakiak a társadalomban

BESZÉLGETÉS AZ MTESZ MEGYEI TITKÁRÁVAL

A műszaki és természettudományokkal foglalkozó szakemberek egyre nagyobb szerepet kapnak gazdasági és társadalmi életünkben. Gyakran mondjuk mostanában: jelentős mértékben függ teljesítményüktől az, hogy mennyi idő alatt jut ki az ország a gazdasági fejlődés immár hosszú idő óta tartó hullámvölgyéből.

Az MTESZ, a Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szervezete éppen ezeket a szakembereket tömöríti egyesületekbe, fórumot adva a véleménynyilvánításra, az új ismeretek megszerzésére. De milyen szerepet tölt be a társadalomban ez a szervezet? Tud-e kellő hatékonysággal hozzájárulni mindennapi gondjaink enyhítéséhez? Erről beszélgettünk Gyűre Lászlóval, az MTESZ Hajdú-Bihar megyei szervezetének titkárával.

Felajánlottuk segítségünket

— Kezdjük egy rövid helyzetképpel. Több mint 6100 tagja van a megyei szervezetnek, 90 százaléku üzemben dolgozik. Ez nagyon fontos, mutatja, hogy a szervezet tevékenységének súlypontja az üzemekben, a gyakorlati alkalmazásokra helyeződött.

Fontos változás történt az MTESZ életében 1983 decemberében, amikor elnöki tanácsi határozat mondta ki, hogy az MTESZ társadalmi szervezetté alakul. Ez egyrészt a felügyeleti rend módosításával járt együtt, de sokkal fontosabb ennél, hogy ettől kezdve mint társadalmi szervezet kötelezően gyakorolja különféle fórumokon a társadalmi, szakmai véleménynyilvánítás jogát. Részt vettünk a kongresszusi irányelvek megvitatásában, elmondtuk véleményünket a VII. ötéves tervről és értékeljük sajátos szakmai szempontjaink szerint a hosszú távú településfejlesztési koncepciókat.

— Úgy tudom, hogy az MTESZ azelőtt is szívesen mondtott véleményét a megye, vagy a város fejlődése szempontjából fontos kérdésekről.

— Valóban így van, de míg eddig „bekéredkedtünk a csapatba”, felajánlottuk a segítségünket; ma már elvárják tőlünk a különböző dokumentumok, előterjesztések szakmai értékelését. Ez nagy munkát jelent a szervezet tagjai számára, de örömmel vállaljuk ezt a tevékenységet. Meg kell jegyezni, hogy országos, megyei, de még városi szinten is jól kialakult már az MTESZ részvételének mechanizmusa, de az intézményekben, vállalatokban belül még nem mindig kéri ki a tag-egyesületek képviselőinek véleményét.

A tagok érdekvédelme

— Évek óta újra és újra felvetődik a műszaki értelmiségiekkel kapcsolatban két alapvető probléma: a jövődelmi helyzetük, valamint a műszaki diploma leértékelődése. Tud-e ebben segíteni az MTESZ?

— Legalábbis megpróbálunk. A szervezet fő feladatának tekintem a tagok érdekvédelmét. Kétségtelen, hogy a műszaki pályák elvesztették korábbi presztízsüket, ami törvényszerű következménye volt az utóbbi tíz-ti-

dunk, hogy illetékes fórumokon elmondjuk ezeket a problémákat.

— Az MTESZ nem az egyetlen szervezet, amely tagjai sorába gyűjti a különböző szakterületek művelőit. A városban, a megyében működik az Akadémiai Bizottság és a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat, amely szervezetek munkája bizonyos pontokon találkozik az MTESZ tevékenységével. Kiközösíthető-e a párhuzamosság?

— Az alapvető cél világos: minden szervezet a saját társadalmi, szakmai szintjének megfelelően dolgozzon. A DAB területe elsősorban a tudományos kutatás, a miénk az új ismeretek minél gyorsabb alkalmazása, a TIT pedig, amint az nevéből is kiderül, hivatala szerint foglalkozik a tudományos ismeretterjesztéssel. Be kell vallani azonban, hogy nem sikerült elkerülni a párhuzamosságokat, az elfogadhatónál sokkal gyakrabban történik meg, hogy mindhárom szervezet — sőt esetenként még további szervezetek is — lényegében ugyanazzal a témakörrel foglalkozik. Előfordul, hogy a környezetvédelem gondjairól néhány hónapon belül ugyanazok számolnak be az egyik, s a másik szervezet kereteiben is. Ez egyáltalán nem jó, hiszen a tanácskozáskor elveszítik jelentőségüket, nem hordoznak igazán új információkat, a résztvevők pedig idejüket, energiájukat pazarolják. A szóban forgó szervezetek kötések ugyan együttműködési megállapodást a munka koordinálására, a megállapodás azonban úgy látszik, kevésbé hatékony. Talán a kellő hatáskörrel rendelkező irányító szervezetek kellene gondoskodni arról, hogy kölcsönösen kiküszöböljék az efféle üresjáratokat.

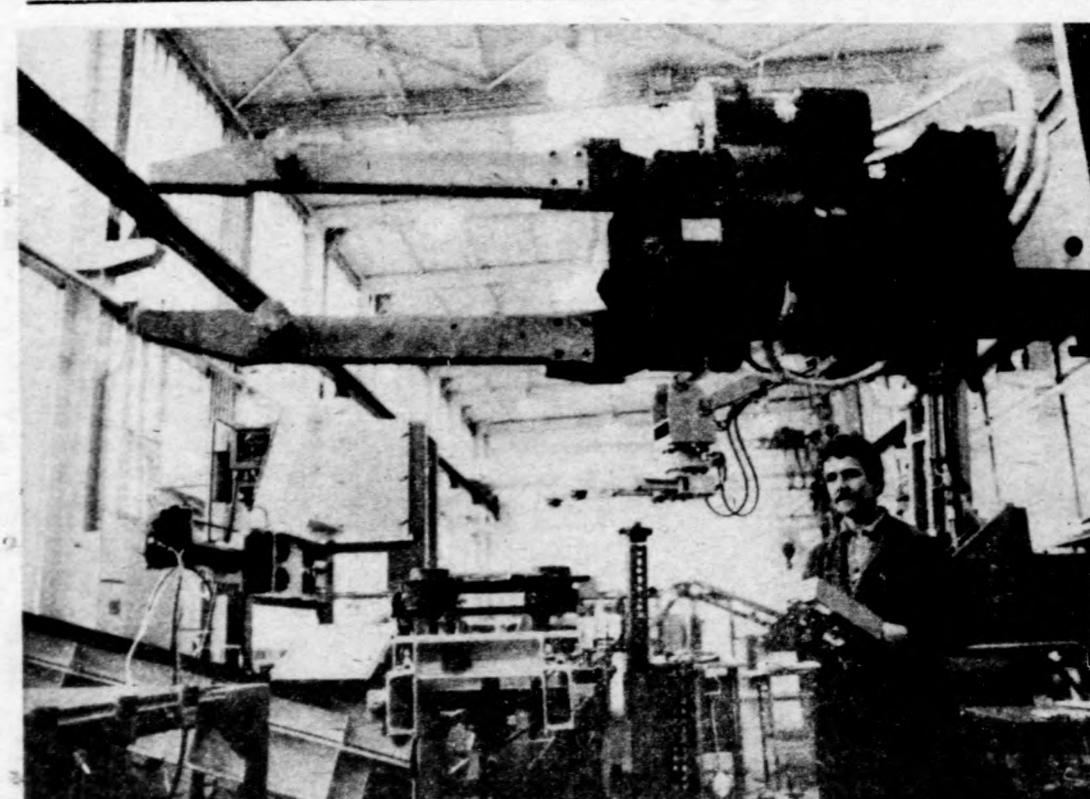
Oktatás, továbbképzés

— Gondolom, semmi sem indokolja az MTESZ céljainak, feladatainak alapvető módosítását. Mégis, kérem foglalja össze: milyen elvek szerint végzik munkájukat a következő években?

— Három fő funkcióknak kell eleget tenni. Törekednünk kell arra, hogy a szakemberek minél gyorsabban megismerhessék a legújabb műszaki-tudományos információkat; minél szervezettebben és rendszeresebben részt kell venniük a társadalmi kérdések megvitatásában, ott kell lenniük a különböző demokratikus fórumokon; de nem szabad megfeledkeznünk a műszaki és agrár-értelmiség megfelelő érdekvédelméről sem. Az első feladatunkkal kapcsolatban igyekszünk mindent megtenni azért, hogy minél rövidebb idő teljen el a kutatások eredményeinek gyakorlati alkalmazásáig. Ennek érdekében a továbbiakban is rendszeresen szervezünk szakmai konferenciákat, tanácskozásiakat, de gondot fordítunk az oktatásra is: a

szakmunkások, a technikusok és a mérnökök továbbképzésére. A társadalmi életben való aktívabb részvételük egyik feltétele természetesen az, hogy egyesületeink színvonalas munkát végezzenek. De a hatékony munkához az is kell, hogy a párt- és állami szervek igényeljék a közreműködésüket. Az érdekvédelmi részben már szó esett a korábbiakban. De el kell mondanom azt is, hogy fontos feladatunknak tartjuk a műszaki tudományok, egyáltalán, a technika iránt érdeklődő tehetséges gyerekek felkutatását, a műszaki pályára való felkészítést, éppen úgy, ahogy ez egyes szaktárgyakban, például a matematikában, a fizikában már régóta jól bevált gyakorlat. Ha mindez párosul az anyagi megbecsülés némi javulásával, bizhatunk abban, hogy öt-tíz év múlva a műszaki értelmiségiek kivívják az őket megillető társadalmi megbecsülést.

G. L.

A Csepel Művekben robotrendszerrel szerelik fel a kovacsolt járműalkatrészek gyártására (MTI-fotó — Fehér József)

KISTELEPÜLÉSEK PATIKÁI

Találtak rá gyógyszerre

— Az orvos hetente egyszer járt Vekerde, így ha a kis faluban valaki megbetegedett, sokszor a nyolc kilométerre levő Darvasra kellett utaznia. Ha végzett, akkor az onnan tizenegy kilométerre levő Zsákán vehetett gyógyszert — mondja Szörnyű Sándorné, a Zsáka, Furta, Darvas, Vekerd nagyközségi Tanács V. B. titkára.

A közlekedés pedig akkor még olyan volt, hogy mire Vekerde visszaért, talán egy egész nap is eltelt.

Mindez persze ma már szerencsére csak a múlté...

ellátása nem megfelelő — kezdi beszélgetését dr. Muraközi Gáborné, a megyei gyógyszerintézet helyettes főgyógyász-egyházi orvos. — Ennek során úgy találtak az orvosok kézi patikái révén az egész megyében megoldott az ellátás.

Hajdú-Biharban 77 közforgalmú gyógyszerintézet működik — ebből 24 Debrecenben. Az országos átlagnál ez valamivel jobbnak minősíthető. Azokon a településeken, ahol nincs közforgalmú gyógyszerintézet, ott kézi gyógyszerintézet működik — a megyében összesen 41.

— Önök nem vették igénybe a postai gyógyszerellátást?

— Két okból. Egyrészt azért, mert az orvosi kézi gyógyszerintézet révén minden településünk el van látva. Másrészt — nagyon fontosnak találjuk az orvos-gyógyász-egyházi kapcsolatot. Amikor a gyógyszerintézet megkapja a beteg, tanácsokkal is el kell látni. A postai szolgálat esetében ez elmarad. Hogy ez mennyire figyelmet érdemlő szempont, azt hadd igazoljam azzal a nemzetközi adattal: a kórházi ágyak 30 százalékán azért fekszenek betegek, mert nem jól szedték a gyógyszert...

— Sokszor beszélünk gyógyszer-, illetve gyógyszerhiányról is. Jellemző ez Hajdú-Biharra is?

— A gyógyszerhiányról annyit, hogy a gyógyszerek döntő többsége más készítménnyel is helyettesíthető. Az utóbbi időben egyébként egyre csökken a hiánygyógyszerek száma. Patikushány valóban van, de ez nem azt jelenti, hogy egyetlen gyógyszerintézet is gyógyszerrel nem maradna. Viszont a dolgozó patikusokra ez a hiány esetenként feszített, nehéz munkát ró ki.

„Eredményes a postai gyógyszerellátás” — olvassom a Békés megyei Népszóban. A hír elismeréssel szól a Hazafias Népfront Békés megyei Bizottságáról, mely nagyban közreműködött a postai szolgálat sikereiben.

— Országos kísérlet ez a posta részéről — mondja a telefonba dr. Blahut Károlyné, a testület politikai munkatársa. — Szolgáltatásbővítést jelent és 25 gyógyszerintézet nem rendelkező kis településen, illetve Békéscsaba külterületén különösebb fáradság nélkül juthatnak gyógyszerhez az emberek. A szolgáltatás igénybevétele hónapról hónapra emelkedik.

Vekerd. Az egyik portánál két középkori asszony beszélget, egyiküknél vizeskanna.

— Gyógyszerért nem kell utaznunk — mondja kérdésemre Nagy Gyuláné. — A doktornő megvizsgál, felírja a receptet és adja is a gyógyszert.

— Mindig van nála? — Majdcsak mindig. A múltkor egyszer nem volt szemcseppentő — veszi át a szót Négyesi Dezsőné. — Bementem Zsákára, de ott sem volt a gyógyszerintézetben.

— Jó a közlekedés? — Jó bizony — mondják egyszerre. — Megadták az esteli járatot is! Több busz megy már Zsákára meg Darvasra, mint régen.

A Debreceni Postaigazgatóság három megye tartozik. Mint Boros Tibor postakézelt vezetője tudtommal, Szabolcs és Szolnok megyében már bevezették a postai gyógyszerellátást.

— Mátészalka környékén például a receptet 16.30-ig kell a postahivataltba beadni, és másnap már a postás házhoz viszi a gyógyszert. A tabletták, készítmények árán kívül még húsz forintot kell a szolgáltatásért fizetni, azaz kétszeri expressz kézbesítés díját.

— Nem sok ez? Hiszen akik igénybe veszik, azok általában kispénzű emberek.

— Ez az összeg fedezi a költségeinket. Nem is törekszünk nyereségre, a fő szempont, hogy javítsuk a legkisebb települések gyógyszerellátását.

— Hajdú-Biharban miért nem vezették be a szolgáltatást?

— Mi megkerestük a gyógyszerintézet megyei központját, fel is ajánlottuk szolgáltatásunkat...

Vekerden hetente kétszer van orvosi rendelés. Hétfőn és csütörtökön 13 és 15 óra között. Még fél egy sincs, de már gyülekeznek a betegek a hétfői rendelésre. Öten vannak, megragadom az alkalmat, hogy „közvetlen-kutatást” rendezek a falu gyógyszerellátásáról. „Van itt minden a doktornőnél.” „Csak ritkán kell Zsákára menni.” „Régen rosszabb volt, ma már helyben is van kispatika.” — írom le a véleményeket.

Háromnegyed egy, amikor dr. Gergely Katalin körzeti orvos érkezik. Így van időnk a rendelés kezdetére.

— Darvasról járok át. Mivel gyógyszerintézet csak Zsákán van a környéken, így a faluban szinte nélkülözhetetlen az a kézi gyógyszerintézet, amit kezelek. A legszükségesebb gyógyszereket mindig a szekrényemben vagy magamnál tartom. Ismerem a vekerdieket meg a darvasiakat, tisztában vagyok azzal, hogy milyen gyógyszerekre van általában szükség. Elégé idős a lakosság, sokat szenvednek keringési és emésztési betegségeikben. A két községben tavaly száz-százhusz ezer forint volt a forgalom.

— Kap ezért anyagi elismerést?

— Tavalyig mindössze 150 forint volt a havi jutalék, ami a benzinköltségemet sem fedezte. Hiszen saját magamnak kell hetente legalább egyszer gyógyszert beszerezni Zsákáról. Tavaly megemelték az összeget 750 forintra.

— Érdekel, abban, hogy mennyit ad el?

— Nem, de csinálom persze szívesen. Hiszen látom: olyan kis öregjeim is vannak, akiknek már az is gondot jelent, hogy a rendelőig eljőjenek.

— Gyerekek?

— 1982 őszén született itt az utolsó kisbaba. Terhes asszony most sincs Vekerden. A 290 lakos legalább fele nyugdíjas korú.

— Milyen gyakran kell a vekerdieknek gyógyszerért Zsákára menni?

— Olyan gyógyszereknél fordulhat ez elő, amelyeket készíteni kell. Mindkét falu gyógyszerigényének 80–85 százalékát látom el.

— Hajdú-Biharban felülvizsgáltuk, hogy van-e olyan település, melynek gyógyszer-

ellátása nem megfelelő — kezdi beszélgetését dr. Muraközi Gáborné, a megyei gyógyszerintézet helyettes főgyógyász-egyházi orvos. — Ennek során úgy találtak az orvosok kézi patikái révén az egész megyében megoldott az ellátás.

Hajdú-Biharban 77 közforgalmú gyógyszerintézet működik — ebből 24 Debrecenben. Az országos átlagnál ez valamivel jobbnak minősíthető. Azokon a településeken, ahol nincs közforgalmú gyógyszerintézet, ott kézi gyógyszerintézet működik — a megyében összesen 41.

— Önök nem vették igénybe a postai gyógyszerellátást?

— Két okból. Egyrészt azért, mert az orvosi kézi gyógyszerintézet révén minden településünk el van látva. Másrészt — nagyon fontosnak találjuk az orvos-gyógyász-egyházi kapcsolatot. Amikor a gyógyszerintézet megkapja a beteg, tanácsokkal is el kell látni. A postai szolgálat esetében ez elmarad. Hogy ez mennyire figyelmet érdemlő szempont, azt hadd igazoljam azzal a nemzetközi adattal: a kórházi ágyak 30 százalékán azért fekszenek betegek, mert nem jól szedték a gyógyszert...

— Sokszor beszélünk gyógyszer-, illetve gyógyszerhiányról is. Jellemző ez Hajdú-Biharra is?

— A gyógyszerhiányról annyit, hogy a gyógyszerek döntő többsége más készítménnyel is helyettesíthető. Az utóbbi időben egyébként egyre csökken a hiánygyógyszerek száma. Patikushány valóban van, de ez nem azt jelenti, hogy egyetlen gyógyszerintézet is gyógyszerrel nem maradna. Viszont a dolgozó patikusokra ez a hiány esetenként feszített, nehéz munkát ró ki.

Ha a beteg kezébe adom a gyógyszert, már nagyobb az esély arra, hogy be is fogja venni — mondja dr. Tuz Emília furtai körzeti orvos. — Fontos az is, milyen utasításokkal látjuk el a beteget a gyógyszerrel vonatkozóan. Nálunk Furtán az öregek számára még külön gondoskodás is van. A házi gondozóknak és az öregek napközi otthonában egy gondozónő összeírja, milyen gyógyszerekre van szükség és azokat Zsákáról elhozza.

A zsákai gyógyszerintézet vezetője, Csátrai Gábor elismeréssel szól a körzeti kézi gyógyszerintézetiről.

— A darvasi és a furtai doktornő is rendkívül lelkiismeretesen végzi munkáját. Minden gyógyszerintézet, sőt még község és kamillát is visznek magukkal. Jónagym statisztikai felmérést készítettem az egykori berettyóújfalui járásban levő kézi gyógyszerintézet szerepéről. A falu lakóinak száma és a forgalom alapján értékelni is próbáltam a patikákat.

— Lehet-e reális fokmérő az egy főre jutó forgalom? Hiszen a sok gyógyszer fogyasztása nem értékelhető feltétlenül kedvezően.

— Nézzte, ezen a bihari részen, amit én vizsgáltam, a falvak korösszetétele, foglalkoztatottsága lényegesen nem tér el egymástól. Nyilván ezer szempontot kellene figyelembe venni, éppen ezért messzenem következtetéseket nem is akarunk levonni. Az azonban feltűnt, hogy az 1982-es statisztikai adatokban nem egyszer nagyon jelentős eltérés mutatkozott még közel azonos lélekszámú községekben is.

— Mi volt a következtetése?

— Az, hogy sok múlik az orvos személyén is.

Ahhoz, hogy a kézi gyógyszerintézetek beöltöztessék feladatukat és a betegek minden településen megkapják a szükséges gyógyszert — összegzi dr. Muraközi Gáborné —, az orvosok és a gyógyszerészek folyamatos munkakapcsolatára van szükség. Fontos szerep jut a tanácsoknak is, melyeknek még jobban figyelemmel kell kísérniük a települések gyógyszerellátását. Mi korábban is nagy jelentőséget tulajdonítottunk a kézi gyógyszerintézet működésének. Komoly előrehaladást jelentett az elmúlt években, hogy a helyi tanácsok bevonásával történt a kézi gyógyszerintézetek újjászervezése. A fejlődés már egy év elteltével is lemérhető. Mi pedig a kis települések gyógyszerellátását, a jövőben is szívügyünknek fogjuk tekinteni.

E beszélgetések minket is meggyőztek arról: a kis települések gyógyszerellátása megoldódott Hajdú-Biharban. Mindezek mellett talán mégis ki lehetne próbálni a postai szolgálatot is. Ez lenne az ellátás igazi próbája. Ha tényleg senki nem venné igénybe, az csak a megye tökéletes gyógyszerellátását igazolná.

Mint ahogy Vekerden számunkra beigazolódt.

— Ma már az egész nagyközség területén a lakosság meg van elégedve az egészségügyi ellátással — mondja Szörnyű Sándorné. — Nemrégiben került sor Vekerden a tanácsotagi csoport ülésére. Az orvosi rendelésről, a gyógyszerellátásról csak jó hangzot el...

Dombrovsky Ádám

KÖZ

Létszám gondok küzdve

A vasutas jelenség. A d...
tóság sem m...
a komoly go...
el kell mond...
ellene. Jelen...
lő, a sarus, s...
mozdonyveze...
karító a leg...
keresettebb...
gátóság sze...
téről minteg...
hiányzik, s...
csak túlóráv...
ni. Hogy a...
maradjunk, 4...
460 frekven...
vasutas hár...
ból. Tavaly...
a létszámop...
vannak je...
kormány be...
hatalmas...
már tovább...
s így a MÁ...
lékosan add...
Az is igaz, l...
lomásokon...
baj, nincs il...
ri nagyzó...
sa itt nem...
a debreceni...
gyében is...
tőndijas sz...
vel, vagy al...
nem végzet...
ben tanulh...
fizetik. Eg...
mény! Saj...
nél azt tap...
ratermelőd...
akik nyolc...
általános...
ték be.

Fölvethe...
ma, harma...
mint 1968-b...
az igazgat...
épitési és...
A gépesít...
dött. A k...
nem megsz...
hatalmas...
rácios úton...
infrásugár...
a vágányt...
állítják be...
melyi szám...
ember kisz...
matizációt...
lehet, hisz...
sett már...
úton.

KÖZELKÉP • A MÁV Debreceni Igazgatósága

Létszám-gondokkal küzdve

A vasutashíány országos jelenség. A debreceni igazgatóság sem mentesülhet ettől a komoly gondtól, de azt is el kell mondani, hogy küzd ellene. Jelenleg a váltókezelő, a sarus, a kocsi-vezető, a mozdonyvezető, a kocsi-karító a legbecesebb, a legkeresettebb ember. Az igazgatóság szerzteágazó területéről mintegy ezer dolgozó hiányzik, s őket a többiek csak túlórával tudják pótolni. Hogy a számokhoz hívek maradjunk. Hajdú-Biharban 460 frekvenciát munkahelyi vasutas hiányzik a létszámából. Tavaly azonban megállt a létszámcsökkenés, sőt már vannak jelentkezők is. A kormány belátta, hogy ez a hatalmas munkáshadsereg már tovább el nem fogható, így a MÁV a bért 7 százalékosan adó nélkül emelheti. Az is igaz, hogy a kisebb állományokon viszonylag nincs baj, nincs ilyen gond, az ipari nagyüzemek elszívó hatása itt nem érződik. A MÁV a debreceni igazgatóság meglévő szakmunkásokat nem vesztette el, munkaidőben tanulhat, bért addig is fizetik. Egyedülálló kedvezmény! Sajnos, a felvételek-nél azt tapasztalni, hogy újratermelődik azok száma, akik nyolc osztályukat, az általános iskolát nem fejezték be.

Felvetődik a kérdés, hogy ma, harmincnyolc emberrel, mint 1968-ban, hogyan tud az igazgatóság vágányokat építeni és fenntartani? A gépésztől a villamosig minden megvan. A krampácslás majdnem megszűnt. Az alvétel hatalmas gépek végzik vibrációs úton. A vezérlést az infraszugár, a lézen irányítja. A vágányt milliméterre úgy állítják be, ahogy azt a számítógépek a szakember kiszámolta. Az automatizációt csak serkenteni lehet, hisz így is nagyot késett már a MÁV ezen az úton.

A Nagyalomás előtt (Fotó: Dobos Péter)

A fejlődés íve

A gőzöst elsőként nyugdíjazva

A hajdú-bihari vasút történetét már megírták, a Debreceni Igazgatóság Kosuth Szocialista Brigádja fogta vállatára a fellelhető emlékeket. E könyvet lapozgatva a Debrecen-Derecske-Nagyléta H. É. (helyi érdekű) vasút részvényének fényképe alatt egy nagyszabású építkezés befejező sorai olvashatók. A részvény 1911-ből származik. „Ezzel Hajdú megye területén a vasútépítés korszaka lezárult, az első világháború kezdetére az összes ma meglévő vonal kiépült.”

Ki gondolta volna! A fejlődés menetéről de általában véve is, a szakértők (Kulcsár József vasútigazgató, Deák Zoltán vasútigazgató-helyettes, Nagy Béla műszaki osztályvezető-helyettes) tüzetesebben elmagyarázták. E bemutatás alkalmából, ha töredekésen is az ő fejtegetéseiket vesszük kölcsön.

Balesetmentes összekapcsolás. Az új munkavédelmi szabályzat kimondja, hogy a vagonokat csak álló helyzetben lehet és szabad összekapcsolni (Fotó: Iklódy János)

... azt is jelenti, hogy tervei kialakításakor a műszaki fejlesztésnél, stb. a megyei társasácnál mindenhol szót kell hogy értsen. Záhony kiválása után 840 kilométer fővonalon vágány került az igazgatóság „birtokába”. Az „A” kategóriás fővonalakon 100-120 kilométer/óra az engedélyezett sebesség, nincs tengelyterhelési korlátozás (Maglód—Szőlök—Kisvárd, Mezőzombor—Nyíregyháza, Püspökkladány—Biharkeresztes). A mellékvonalakon 40-80 kilométer/óra a sebesség.

Határállomások: Bihar-keresztes, Nyírábrány és Ágerdömör. Kevesen tudják, hogy ha összeadnánk az osztrák és az olasz vasút által elszállított árutömeget, összesen nem lenne annyi, mint a MÁV sáncin gördülő tonnasúly. A Debreceni Vasútigazgatóság területén is nagy terhet hordoznak a műszaki létesítmények. Nyíregyháza—Mezőzombor vonalszakasza az ország leginkább megterhelte egyvágányú pályája, itt futnak be a Szovjetunióból jövő vasérc- és kocsiszállítmányok a borsodi iparvidékre. A hatalmas forgalom azért bonyolítható le mégis egy vágányon, mert a forgalmat központilag irányítja Debrecen. Bármilyen hihetetlen is, de Debrecenből egyetlen ember állítja a vonal valamennyi váltóját, jelzőjét, sorompóját. A központi forgalomirányító készüléken jól átlátja a hat állomás és a vonal összes szerelvényét, ez az ember össze tudja hangolni a vonatok közlekedését. A berendezés egyedül az országban, na-

gyon jól bevált, 1971 óta folyamatosan működik.

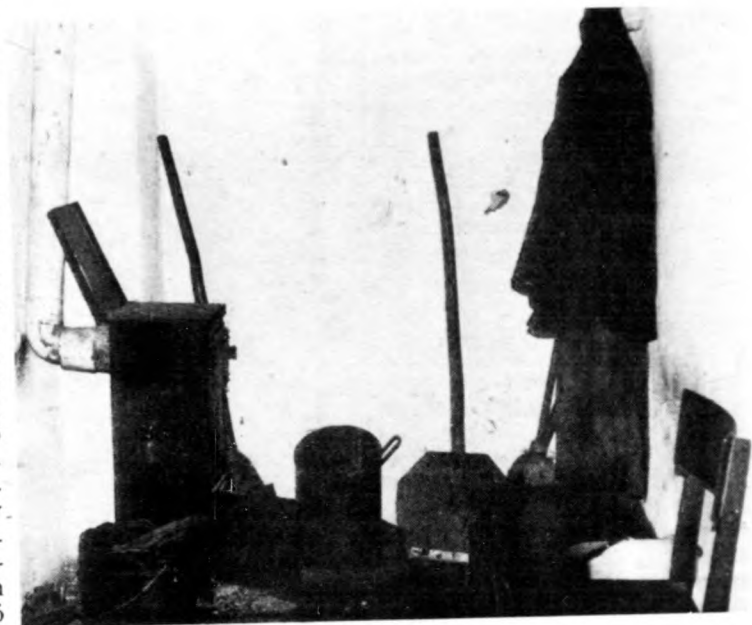
A műszaki létesítmények fejlődésének időhatára a gőzvonatát megszüntetése. A Debreceni Vasútigazgatóság az országban elsőként nyugdíjazta a gőzösöket. A sínek felett a robogó uralmat, a svéd, a szovjet dízelek, majd a villamos mozdonyok vették át, s egyre inkább segít az automatika. A fő vonalakon önműködő jelzők mellett közlekednek a vonatok. Az emberi tévedéseket vonatbefolyásoló áramkörök kúszóbölcik ki, melyek esetleg a rosszulletésén azonnal „meghúzzák” a féket. A fő vonalon 54 állomáson gombnyomással állítják a váltókat, jelzőket, úgy, hogy automata vigyázza a közlekedő vonat vágányújtját. Valaki kiszámolta, hogy összesen 1 millió 200 ezer jelzőt érintkezést kell működtetni az igazgatóság területén.

Az automatizálás gyors lérhódítása figyelhető meg a sorompóknál. Az elmúlt tíz évben 91 útátjáró biztosítását oldotta meg a MÁV jelenlétös pénzügyi áldozatokkal, ugyanakkor, hogy megelőzze az úgynevezett hőnfutásból származó károkat, a legfontosabb vonalakon a kocsi tengelymelegét jelző berendezéseket telepített.

Töredékesen csak ennyit a fejlődésről, hisz oldalakat írhatnánk még a legnagyobb vitákat kiváltó kiserőmű, rafizetes vonalak folszámolásáról, például a nyírbélteki kisvasútról, a szeretett „Zsuzsáról”. Ma is hivatalos vizsgálat alatt áll, hogy megmarad-e a Debrecen—Nyíregyháza—Balsa, a Hermina-tanya—Dombrád, a Kocsord—Zajta, a Mátészalka—Csenger közötti vonalszakasz.

ADATLAP, 1984

Név: Magyar Államvasutak Igazgatósága, Debrecen
Teljes termelési érték: 3 milliárd 988 millió 806 ezer Ft
Anyagmentes termelési érték: 2 milliárd 381 millió 317 ezer Ft
Egy főre eső termelési érték: 287 378 forint
Vállalati eredmény: csak hálózati szinten értékelhető.
Dolgozó létszám: 13 880 fő
Ebből fizikai: 10 436
Bérszínvonal összesen: 62 354 Ft
Ebből a fizikaiaké: 60 273 Ft
A nem fizikaiaké: 70 116 Ft
A 30 éven aluli fiatalok aránya: 30,3 százalék
A női dolgozók aránya: 21,8 százalék
Vagyon: 16 milliárd 755 millió Ft (a mozdonyok és a kocsik számadatai nincsenek benne a kalkulációban, központilag vannak nyilvántartva).
A veszélyes, ártalmas munkakörülmények megjavítására fordított összeg: 37 millió 463 ezer Ft
A veszélyes és ártalmas munkahelyen dolgozók száma: 781 fő
Fizető utaslétszám: 34 millió 669 ezer
A tonnákban elszállított áru: 9 millió 14 ezer
A kultúrára fordított összeg: 4 millió forint
Sportoláshoz adott támogatás: 2 millió 423 ezer Ft
Tanulmány, ösztöndíj: 215 hallgatónak 1 millió 380 ezer forint
Kamatmentes kölcsön lakásépítéshez: 19 millió Ft
„Az igazgatói gazdasági elemző munkát nehezíti az a tény, hogy a vállalati kategória csak a MÁV egészére mondható ki, mivel a menet- és fuvardíjbevétel csak hálózati szinten értékelhető. Az útvonal nem szakaszolható sem igazgatóságoként, sem egyéneként.”

Ez még a múlt. A sarusok melegedje a Nagyalomáson a gurító mellett. Fotó: Dobos Péter

Bár drágább lett a jegy...

1982-ben Magyarországon megduplázódott a vasúti jegyek ára, az igazgatósági statisztikát nézve azonban mégis azt kell látni, hogy sem 1983-ban, sem 1984-ben az utaslétszám a statisztika görbéjén nem zuhant alá. Lassan-lassan visszaáramlik a vasútra az utazóközönség, annak ellenére, hogy több kedvezmény megszűnt és csorbult. S közben hódít az autóbussz és a magángépkocsi egyaránt, mind kevesebb az ingázás. Miben található meg az eredménynek elkönnyelhető stagnáció? (1983-ban és 1984-ben 34 és fél millió volt az igazgatóság vonalain a fizető utas, 1984-ben még gyorsvonatra.

bizonyos emelkedés is tapasztalható! A válasz! az igazgatóság emberei oktatási intézményeket, utazási irodákat, vállalatokat keresnek fel, hogy a diákoknak különböző kedvezményeket adhassanak... Szerveztek, azaz gazdagsították a propagandát; s ha a sokat emlegetett kulturált utazási feltételek megugyancsak jobbították, javíthatók (főleg a személykocsik tisztaságát éri vád), a gyorsaság kimondta a döntő szót. Az utas reagált arra, hogy például Budapest és Debrecen között vonaton 2 óra 40 percre rövidült az idő, egyre többen szállnak gyorsvonatra.

A konténerpályaudvar a Nagyalomáson Fotó: Iklódy

AZ OLDALT
ÖSSZEÁLLÍTOTTA:
SZALAI CSABA

Új felvételi épület Hajdúhadházon. Fotó: Dobos Péter

Amiről utcát neveztek el Debrecenben

Laktanya

Laktanyánk még a 17-18. sz.-ban sem voltak. (A laktanya vagy kaszárnya az az épület vagy épületrész, amely katonaság lakhelyéül szolgál.)

I. Lipót 1671. március 21-én kelt rendeletében, az ún. porciorendeletben fektette le a katonatartással és élmezővel kapcsolatos tudnivalókat. Részletesen kitért ebben a szállásoló katonák (stativans milicia) és az átvonuló katonaság (transennát) elszállásolására és étellemezésére.

Amikor egy szakasz vagy század bevette magát a falvakban a parasztok házába, sokszor kiverték a szállásadót a házból, teljesíthetetlen követelésekkel léptek fel, s a fiatal lányok, asszonyok sem voltak tőlük biztonságban.

Egy 1772-ben kiadott rendelet oldalházak, katonaszobák építésével próbálta a beszállásoltakat a szállásadóktól elkülöníteni. Ecsedi István az oldalház eredetét a tornác végi katonaházban látta Debrecenben is, ahol a 18. sz. végén kialakult civisház udvari részén a szobák előtt végigfutó boltozott folyosó haladt végig, annak utcai szoba melletti részét el-falazták, s így egy keskeny, egyablakos szoba keletkezett, ahol a katonákat elhelyezték. A Batthyány utca 24. számú házban ma is megvan a beszállásolás céljára elfalazott katonaszoba.

A reformkorban már komolyan foglalkoztatta a debreceni polgárokat egy laktanya felépítése. Szűcs István írja, hogy 1834-ben a lakosság terhének könnyítése érdekében „a kaszárnya eszméje megpendítettett.”

A Laktanya utca, a Lefkovits utca és a Szabadság útja összekötője.

Dr. Nyakas László

AZ ORVOS TANÁCSA

Megelőzhető-e a genetikai betegségek?

Az utóbbi évtizedek tudományos eredményeinek köszönhetően ma már számos genetikai (örökítő) betegségben a kérdésre igennel válaszolhatunk. Ha valakinek a családjában már született súlyosan beteg gyermek, érdemes újabb terhesség vállalása előtt felkeresni a genetikai tanácsadást.

Ma már legtöbbször az ismétlődő esetek megelőzhetők. Erre elsősorban az ad lehetőséget, hogy a terhesség első harmadában a méhen belüli magzat egészségi állapota különböző módszerekkel, ultrahang vizsgálattal, a magzatvíz és a terhes véreinek vizsgálatával, megítélhető.

Debrecen város, valamint Hajdú-Bihar megye vezető egészségügyi szerveinek közösen két éve sikerült egy olyan, minden terhes vizsgálatára kiterjedő „szűrőprogramot” szerveznünk, mely lehetővé teszi, hogy a magzati rendellenességek jó részét már a terhesség első felében felismerjük, amikor terhességmegszakítással a tragédia még megelőzhető.

A program lényege, hogy a terhesség megkezdésekor minden kismamától a terhesség 16. hetében vért vesznek, a vércsoport-meghatározáson kívül genetikai vizsgálatra is. A Női Klinikai Genetikai Laboratóriumában a vérmintákból meghatározhatók annak a fehérvérjének a szintjét, mely alacsony vagy magas érték esetén rendellenes állapotra utalhat. Ezután két héttel minden terhes ultrahangvizsgálaton vesz részt (debreceniek a

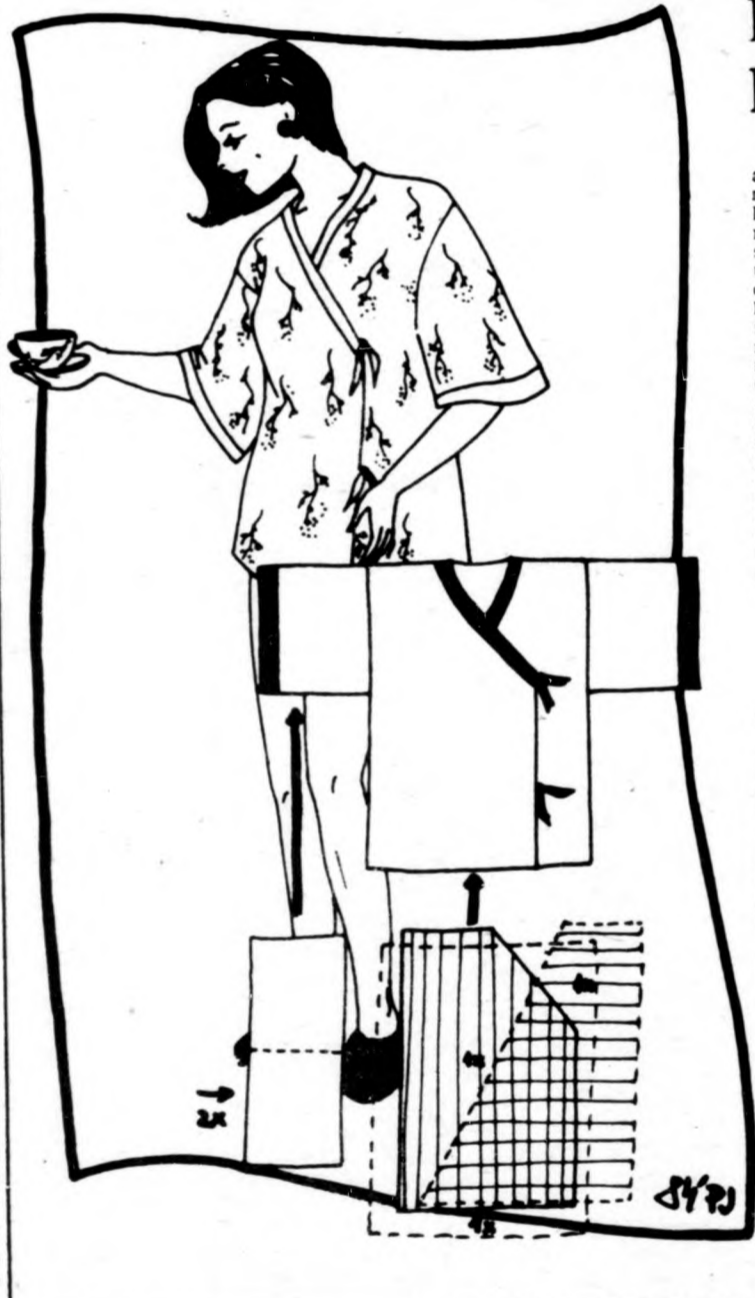
Női Klinikán, a megye terhesei a megyei Kórház szülészeti osztályán).

A terhes vérmintájának és ultrahangvizsgálatának eredménye alapján gyanúsnak ítélt eseteket a Női Klinikai Genetikai Tanácsadásán vizsgáljuk tovább. Természetesen csak akkor tanácsolunk terhességmegszakítást, ha egyértelműen olyan genetikai betegség igazolható, mely megszületés esetén emberhez méltó életet nem tenne lehetővé.

Az is természetes, hogy ilyen esetekben a házaspárnak joga van a terhesség kiviselése mellett dönteni. Ezekkel a terheségekkel mindenesetre foglalkozni. Eddig a szűrési zavartalanul és kielégítő hatásokkal halad. Köszönhető mindez a védőnők és orvosok áldozatos munkájának és a programban részt vevő laboratóriumok helytállásának.

Kidolgozás alatt áll a szűrőprogram bővítése, mely további betegségek korai felismerését is lehetővé tenné. Ennek természetesen anyagi feltételei vannak, de természetesen a következő év elejéig sikerül erre is megtalálnunk a pénzügyi forrást. A sok-sok — családi tragédiát okozó — örökletes betegséggel szemben tehát egyre eredményesebben lehet felvenni a harcot. Társadalmi összefogásra van szükség, hogy ezen genetikai program fokozatosan tovább gazdagodjék. Ez nemcsak a terhes nők, az egészségügyben dolgozók, hanem az egész társadalom érdeke.

Megegyi egészségnevelési osztály

REGGELI KIMONÓ

A reggeli kapkodásban a háziasszony dőlt egyebek mellett a reggelizéshez. Vajon mi jobb: ha fürdés után felöltözik, és meztelenül áll neki a reggeli készítésnek, vagy ha mindent az utolsó percre hagy, és még fürdőköpenyben tevékenykedik a konyhában. Ezt a dilemmát megszünteti egy olyan ruhadarab, amelyik kényelmes, már nem emlékeztet a fürdőszobára, de még a nap hátralevő részére sem utal. Nem új találmány: a kimonó. A rajz szerint igen egyszerű szabásmintával, combközépig érő hosszúságban kiszabható, az oldalán szalaggal csukódik, szegő díszíti. Még az el-kezelhető, hogy kötényt helyett — a ruha fölé hordjuk. Vegyük hozzá könnyen kezelhető kelmet, mert ez a kimonó akkor szép, ha friss, úde.

Szöveg és rajz: Pálffy Judit

DIVATOS BLÚZ

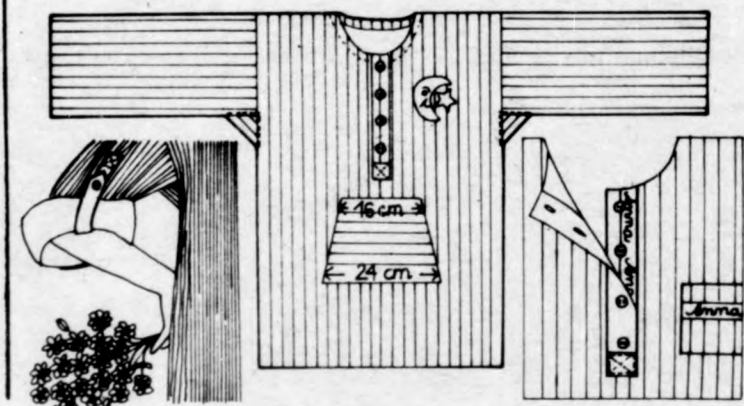
Különösen fiatalok viselik előszeretettel a férfingre emlékeztető bő, lezser ingblúzt, amit esetenként vékony övvel is ösztöszögnek derékon.

Ennek egyik háziilag is könnyen elkészíthető változatát mutatjuk be, különféle kiegészítő megoldásokkal. A T-vonalú blúz egyszerű, egyenes szabású darabokból áll, a hónaljba feltétlenül szabjunk toldást (cviklét). Gomboláspánt helyett alkalmazhatunk zipzárt, vagy kis ringlilikkel bélelt jyakabba befűzőt

pántos megoldást. Jól mutat rajta a kenguruzebe (erre lehet monogramot vagy egyéb hímzést elhelyezni). Ha az ujjakra felgombolható pántot varrunk, rövid ujjai is viselhetjük.

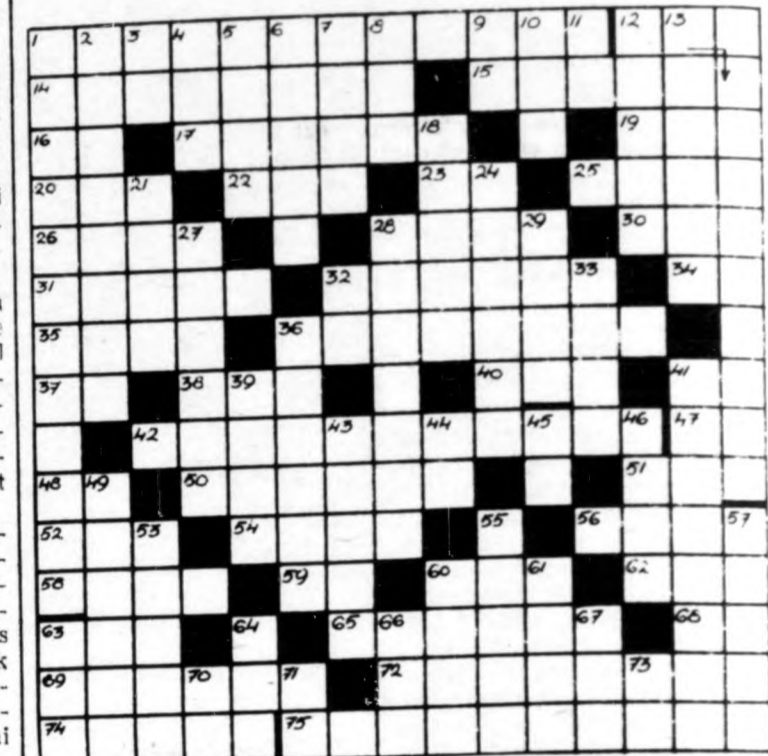
Érdekes díszítés a 3. ábrán látható megoldás. Fehér vászon-szalagra zsinórral ráhímézzük többször a kívánt nevet, s ezt a pántot — méretre levágva — varrhatjuk föl a belső gomboláspántra és a zseb tetejére is.

B. K.

KERESZTREJTVÉNY

SZOBROK

Rejtvényünkben hét fővárosi szobor nevét találják.

VIZSZINTES: 1. Az első szobor: Beck András műve, az Elmunkás térén áll. 12. A második szobor: Kiss György alkotása, a József körút és Krúdy Gyula utca sarkán. 14. Az egyesület tagjai közé lekölt. 15. Csavarással szajtol. 16. Városházánál. 17. Gúny. 18. Középg Heves megyében. 20. Saját kezűleg, röviden. 25. Színművész (László). 26. A mondas...-borsa. 28. Mornink... angol újság. 30. Bis... qui cito... (készen van ad, ki gyorsan ad), latin mondás. 31. A pun, a római ilyen nép volt. 32. Híntés. 34. Szolmizációs hang. 35. Női becenev. 36. Erős, feszes öltetés. 37. Keresztül. 38. Csád város, a Csád-tóval északra. 40. Körus. 41. A 16. számú fordítottja. 42. A harmadik szobor: Erdélyi Dezso műve, a Városliget díszíti. 47. Ceruzavég! 48. ... kiralya, Lalo operája. 50. Kabátára rávarrt övszerű pánt. 51. Feleség-trefálás. 52. Férfi és női becenev. 54. Az iskolatábla egyik oldalára ezek kerülnek felírva. 56. Lehet valaki, vagy valami jó — és rossz... 58. Heltai Jenő verseskötetnek címe. 59. Tömeg-kommunikációs eszköz. 60. Nutria. 62. Perfinév (ford.). 63. Az osztrák MTL 65. Állatkerti látványosság. 68. Virág része. 69. Eretségi. 72. Élve. 74. A negyedik szobor: Kisfaludi Strobl Zsigmond műve a Népszádmúzeumon. 75. Az ötödik: Beszéd László alkotása a Városligetben.

FÜGGŐLEGES: 1. A hatodik szobor: Strobl Alajos műve a Városligetben. 2. Tövérejtő tépve eltávolított. 3. Kúzd. 4. Biztatás. 5. Könyvd. nyári lábbeli. 6. 1848-as csata színhelye. 7. Férfi becenev. 8. Ebben egyezik a buli a szkanium vegyjele. 12. Néma róla elnevezett könyvtár alapítója. 21. Angol folyó, Shakespeare szülőhelyének folyója. 24. Opera énekesnő (Teréz, Szeged). 27. Szovjet műszál. 28. Műalkotások, e rejtvény tárgyát képezik. 29. Részlet. 32. Kettős betű. 33. ... bíró (Móricz Zsigmond). 36. Nagyot, hangosan lélegzik. 39. Szept. Ernő mezejátka. 41. Székely. 43. Polyo Nyugat-Afrika. 44. Dani egynemű betű. 45. Tüzelő. 46. Államszövetség. 49. Fullajtár (bizalmas elnevezés). 53. Szomját oltá. 55. A bolgár Petőfi (Hriszto). 57. A beledik szobor: Ferenczy Béni alkotása a Haydn-parkban. 60. Meghatározott terület. 61. Várának falába falazta be nejét Körmives Kelemen. 63. Vonatköznevmás. 64. Az egykori Monarchia vezérkari főnöke volt. 66. Tiz, angolul. 67. Svéd, panyol és vatikáni gépkocsik jele. 70. Ot hónap nevének végződése. 71. Amerikai hírszolgálati iroda. 73. Tiltás.

E. B.

Beküldendő: a hét szobor címe. Határidő: március 18.

AUTÓSOK—MOTOROSOK

Gépjárművek biztosítékai

A gépjárművek villamos berendezései néha bizony felmondják a szolgálatot. Nem kell egy készülék mindjárt izeire szedni, ha nem működik. Nagyon sokszor a biztosíték kioldása leállítja a működését. A biztosítéknak éppen az a rendeltetése, hogy kioldjon, ha üzem közben valamelyik készülék, vagy vezeték hibája miatt rövidzárlat keletkezik. Így elkerülhető, hogy a hibahelyen olyan erős áram folyjon keresztül, amelynek melegítő hatása esetleg tüzet okozhatna.

A gépkocsi villamos hálózatának olvadóbiztosítékait csoportosan helyezik el — a rendszerint könnyen elérhető helyre szerelt — biztosítékszekrényben, amelynek fedelén vagy oldalán feltüntetik, hogy melyik biztosíték melyik készülékhez tartozik. Tulajdonképpen a legjobb volna minden készüléket külön biztosítani. Ez azonban nem lehetséges, mert túl sok biztosítékot kellene beszerezni a gépkocsiba. Ezért mindig bizonyos készülékcsoportokat kötnek egy-egy biztosítékra. Külön biztosítják mindegyik országúti és mindegyik tompított fényszóró izzószálát. Egyébként úgy válogatják össze a közösen biztosítandó készülékeket, hogy egyidejű működésük valószínűsége a legkisebb legyen (így például a cigarettagyújtó, a szerelőlámpa és a szerelvényfal világítása képezhet egy közösen biztosított csoportot). Jó tudni, hogy a gyújtás, a motorindítás és a dinamó (generátor) áramkörét nem védik olvadóbiztosítékok.

Ha valamelyik biztosíték kiolvad, akkor vagy rövidzárlat, vagy túlterhelés okozta a kiegészít. A hibás biztosítékot könnyű megtalálni, mert jól látható, ha a kerámiatestről hiányzik az olvadó szál. Amennyiben nem működik a készülék, és a biztosítékszáll is ép, akkor vizsgáljuk meg a biztosítékot közrefogó rugólapokat. Sokszor ezeknek a szorítása lazult meg annyira, hogy megszünik az áramvezetés. Ilyenkor a rugókat kissé egymás felé hajlítjuk, és beszorítjuk a biztosítékot. Előfordul az

is, hogy korrodálódott a biztosítéksapkák és a rezeztet rugó érintkezési helye. A tökéletes érintkezés megteremtése ezek letisztításával, a helyére tett biztosíték néhányszori erőteljes megforgatásával érhető el. Ha más hiba nem volt, a készülék újra működik. Természetesen az új biztosíték behelyezése előtt az esetleges zárlatot meg kell szüntetni.

A gépjárműveken általában 8, 16, 25, 40, 50, 80 és 100 amperes olvadóbiztosítékokat alkalmaznak. (A nagyobb értékeket persze csak tehergépkocsikon és autóbuszokon.) Igaz, szabad szemmel nehéz leolvasni róluk a megfelelő amperértékeket, de ha a kereskedelemben kapható és bejelölt dobozban tartjuk a tartálokat, a cserének nincs akadálya. Előfordulhat, hogy üzemzavar esetén nincs nálunk a kioldatall azonos értékű biztosíték. Ilyenkor eszünkbe se jusson a helyére egy nagyobb értékűt tenni! De ugyanilyen veszélyes dróttal áthidalni a hiányzó biztosítékot. Azt viszont megtehetjük, hogy másik helyről — ideiglenesen — kivesszünk egy azonos amperértékű biztosítékot (napal elvehetjük például a fényszóró biztosítékát), és azt használjuk fel. Ha pedig más megoldás nincs, akkor helyettesíthetjük a kiégett biztosítékot egy egészen vékony — kb. 2 mm-es — alufóliákkal. Nem szabad azonban a legközelebbi segélyhelynél tovább menni ilyen szereléssel, nehogy feléledésbe merüljön az ideiglenes megoldás, és később komoly baj forrását képezze.

Manapság egyre több kiegészítő villamos készülék, műszert szerelnek fel a gépkocsikban. Ezeket helytelen ráköténi az autóhoz tartozó, gyári biztosítékokra. Szerencsére ma már gondolkodni erre a gépjárműkonstruktőrök, s üres, később felhasználható biztosíték helyeket is elhelyeznek a kis szekrényekben. (A Lada 1500-asnál például négy ilyen tartálek hely van.)

B. I.

HALLOT

A skót meg... — Ne harag... — Csak tess... — Szokott l... — Nem, soh... — Akkor fo... amíg bekötöm

A skót meg... pontba, és oda... — A feleség... sielni. — De hát m... — Mert így

Nyaralni m... — A legfor... hogy ne paza... felejtésd el lev

Egy skót sz... — Mi a ba... — Ne is m... — De hát m... — Mert ez

Osztrigaev... átfúrta a gyo... halt. — Micsoda... nek az özveg... ha nem lett

Egy ifjú r... terjűt a dűsz... — Elárulni... hogyan vált... — Hosszú... tom, hogy n... villányt, am... — Nagyon... mindent ért

Egy idős s... — Darling... — De hát... már voltunk... — Igaz, d... met.

Juozas Bu

Ezer apró j... tett követk... városba besz... A nyitott ab... vadtt hó szag... libbentek, eg... vedélytől... amelyeket es... meg az örö... macskák n... azért ki lehet... az egy emele... muzsikuss... szik.

„Ave, M... nuszt a nőh... asztalnál ült

A ró

TATAR M

Egy nap... kódorgott... az egyik... tében nag... róka úgy... dalkozna: — Soha... volna, ho... szemükkel... — Hogy... kel?! — c... dötten a t... úgy a t... hang, aho... Talán nem... nyitottam... — Te... hogy kiny... a fáról, a... győződhet... kem van... gom a sz... is tatogtat... — De n... — kérdez... fogoly. — E... ület?! — ka. — meg a m... küdtem, a... fogolyhoz... az esküm... lok. — A mad... róka mor...

Újpesti Dózsa-DMVSC 1-0 (1-0)

(Telefonjelentés Újpestről)
 Újpest, 4000 néző, vezette Nagy M. (Jaczina, Márton).
 Újpesti Dózsa: Szendrei — Szűcs, Bogdán, Kardos, Kozma — Ebedli, Steidl, Szabó — Schröth, Kerekes, Kiss S. Edző: Temesvári Miklós.

DMVSC: Mező — Paróczai, Szegedi, Deakvári, Kiss J. — Tóth, Supka, Fodor — Magyar Zs., Mörkel, Murai. Edző: dr. Petróczy Gábor.

Csere: Fodor helyett Bücs, a szünetben Ebedli helyett Kovács a 63., Schröth helyett Dékány, a 81., Tóth helyett Magyar B a 83. percben.

Gól: Bogdán a 28. percben.

Sárga lap: Supka, az 57., Bücs a 75. percben.

Szögletarány: 14-3 (8-1), az Újpesti Dózsa javára.

Az újpesti stadion füves pályáján a hónap már hírhedtebb volt, de igen csak saros és csúszós volt a játéktér. Már a kezdés után a DMVSC a saját kapuja elé kényszerült, alig került át a felezővonalon, viszont az Újpesti Dózsa állandóan fölényben játszott, rohamozott. A 4. percben Kardos hat méterről, belsővel a kapu fölé emelte a labdát, majd Kerekes bal lábával lövéssel kerüldte el Mező kapujának jobb alsó sarkát. A 9. percben újabb helyzete akadt a lila-fehéreknek: Ebedli indította Kiss S-t, aki balról, az alapvonal közeléből középre ivelt a labdát és Schröth öt (!) méterről a jobb alsó sarok mellé fejtette. A Dózsa továbbra is támadott. A 26.

percben Kerekes 18 méterről küldött szabadrúgását Mező bravúrral szögletre tornászta, mindjárt utána Szűcs került jó helyzetbe, de labdája keresztben surranva elkerülte a kaput. Az újpestiek állandó fölénye a 28. percben góllá érett:

Supka a 16-os oldalvonalánál buktatta a jó cselekket elbúzó Kozmát — a megítélt szabadrúgást Ebedli balról középre ivelt és a hórihorgas Bogdán öt méterről csúsztatott fejesel továbbította a labdát a bal alsó sarokba, 1-0.

A féldíj hátralevő részében is a Dózsa támadott, azonban ebben az időszakban komoly helyzete már nem akadt, csupán szögleteket ért el.

Fordulás után egyenlített volna a DMVSC: a 47. percben a labda Szűcsről Magyar Zs. elé pattant, és a fiatal debreceni csatár három méterről (!) nem tudta berúgni, a kapu mellé lőtt. Később újabb a hazaiak irányították a játékot — Steidl visszaurgáltatás Ebedli 16 méterről fölé bombázta, a 64. percben Kiss S. 15 méteres veszélyes lövést Mező a keresztléc segítségével háritotta szögletre. Öt perc múltán Kerekes szabadrúgására „repült” Mező és elcsúszta a labdát, a 75. percben Steidl labdájával Kiss S. kiugrott, elgurította a labdát a kifutó Mező mellett, majd Schröth három méterről a kapufát találta el. A 88. percben Kerekes indítást Kovács Dékány lábára ivelt, akinek lövést Mező bravúrral háritotta.

Az első játékrészben a Dózsa nyomásból fölényben játszott, a DMVSC feladta a támadás lehetőségét, sokszor „südiszónálásba” kényszerült. Az újpesti támadókat segítette Bogdán és Kardos is. Fordulás után Magyar Zs. előtt kínálkozó gólszerzési lehetőség, azonban az irányítás a későbbiekben is a hazaiak kezében volt, kivéve egy időszakot — Bücs beállása után —, amikor is a debreceni középpályás sor több támadást kezdeményezett. Egyébként a DMVSC nagyobb arányú vereséget Mező akadályozta meg.

Kitűntek: Bogdán, Kardos, Steidl és Kerekes, illetve Mező.

Arvay Sándor

NB I-es utánpótlás-bajnokság:

Újpesti Dózsa-DMVSC 1-1 (1-0). Újpest, 800 néző, vezette Czirba. DMVSC: Tokaji — Cseke, Szondi, Erdei, Batta — Selyem (Halász). Somogyi, Rozsnyói, Szabó J. — Kovács, Lakatos (Horváth). A DMVSC gólját Szabó J. szerezte.

A labdarúgó NB I további programja.

Szombat: Vasas-Rába VM, Csepel-Tatabányai Bánnyás, Ferencváros-Eger ETO, Zalaegerszeg-MTK-SE, Bp. Honvéd-Békéscsaba Előre Spartacus.

Vasárnap: Szeged EOL-ÁK-Haladás VSE, Videoton-Pécsi MSC.

Az NB I állása

1. Videoton	16	10	4	27-13	24
2. Rába ETO	16	8	4	29-24	20
3. Bp. Honvéd	16	9	4	23-11	22
4. Debrecen	12	7	4	21-17	20
5. Újpesti Dózsa	17	8	3	21-14	19
6. Haladás	16	7	4	19-13	18
7. Z.-egerszeg	16	6	5	24-19	17
8. MTK-VM	16	6	4	21-18	16
9. Csepel	16	6	4	12-10	16
10. Pécs	16	5	6	16-16	15
11. Tatabánya	16	3	7	23-25	15
12. Vasas	16	4	6	24-26	14
13. B.-csaba	16	6	6	17-26	14
14. FTC	16	5	2	19-25	12
15. Eger	16	4	8	12-24	12
16. SZEOL AK	16	1	13	14-41	4

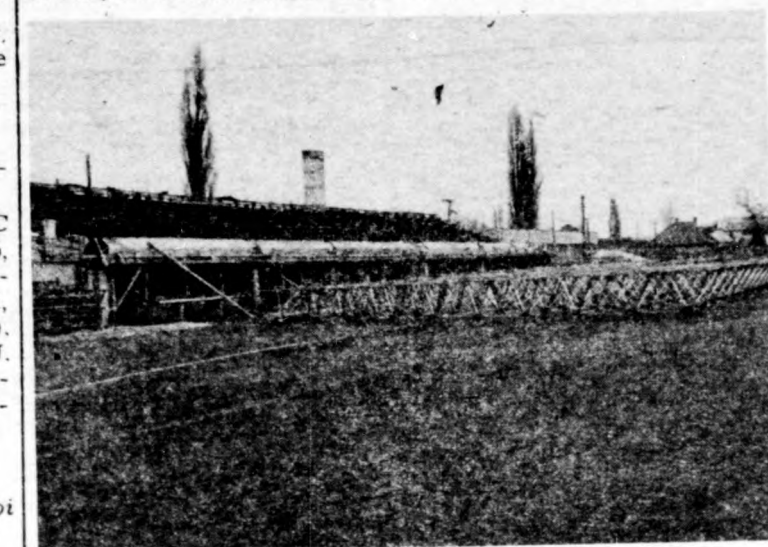
LABDARÚGÓ NB II

A D. Kinizsi saját pályáján rendezti meg a Szolnoki MÁV MTE elleni mérkőzést

Március 10-én, vasárnap délután 14.30 órai kezdettel a Nagy L., Szeles, Oravecz játékezői hármas irányításával kerül sor Debrecenben a D. Kinizsi-Szolnoki MÁV MTE találkozóra. A mérkőzést, ezúttal az élelmezési csapat a bajnoki összecsapásra már régen használt saját pályáján, a Vágóhid utca 8. szám alatti sporttelep füves játéktérén rendezti meg.

A Nyiregyházi elmúlt vasárnap aratott győzelemről utólag ezt mondta Makray Balázs vezető edző:

— A mostoha körülményekhez jobban alkalmazkodtunk, és elképzeléseinket meg tudtuk valósítani. Történelmi küzdelem akarásunknak köszönhetően a győzelmet Most vasárnap a Szolnoki MÁV MTE ellen szoros mérkőzésen számunkra kedvező eredményt várok.

Ha a vasgerendákat lehordánák a játéktérről, a Kinizsi a tavalyi mérkőzéseinek helyszínén, a DMVSC Vágóhid utcai pályáján tudná ellenfeleit fogadni (Fotó: Nagy Gábor)

Ezzel kapcsolatban Németi Gyula, a labdarúgó-szakszövetség vezetője korántsem rózsás hangulatban a következőket nyilatkozta:

— Az MLSZ rendelkezése értelmében az NB I-ben és az NB II-ben csak füves pályán lehet bajnoki találkozót rendezni. A D. Kinizsi vezetősége megpróbálta bérbe venni a DMVSC Oláh Gábor utcai pályáját, majd a DUSE Dóczy József utcai játéktérét mindaddig, ameddig a DMVSC Vágóhid utca 10. szám alatti pályáját alkal-

A bajnoki táblázaton a szolnokiak jelenleg 26 ponttal a harmadik helyen állnak, a Debreceni Kinizsi pedig 23 ponttal a hatodik. A szolnokiak minden bizonnyal a szokottnál is elszántabban készülnek a vasárnapi debreceni kiruccanásukra, hiszen tavaly az őszi szezon második fordulójában saját pályájukon szenvedtek 1-0-s vereséget Kun Gyulától. Az augusztusi összecsapáson sérült meg súlyosan annak idején Kun Gyula, s a kitűnő kapus felvéves kihagyás után először csak az elmúlt héten, a nyiregyháziak ellen állhatott kapuba.

A D. Kinizsi húszas játékoskeretében Garamvölgyi és Szántó tartozik a sérültek közé. A többiek egészségesek és a tervek szerint Makray Balázs a Kun — Vajda, Takács, Szűcs, Sebők — Leiszt, Magyar A., Andirko — Bara, László II., Brúder csapatot küldi a pályára. A cserepadra Vadon, Puskás, Fehér, Magyar L. és Kupás ülnek.

Az NB II-ben vasárnap meg a következő mérkőzésekre kerül sor: Tapolca-Keszthely, Siófok—Ózd, Hódmezővásárhely—Diósgyőr, Nagykánizsa—Vollán SC, Dunaujváros—Nyiregyháza, Vác—Salgotarján, 22. sz. Vollán—Szekszárd, Baja—Sopron, Kazincbarcika—Veszprém.

Csubák Zoltán

Koncilia nélkül

Kedden Bécsben 18.30 órától előkészületi mérkőzést játszik a magyarokkal egy VB-selejtező csoportban szereplő Ausztria labdarúgó-válogatottja. Az ellenfél a cseh-szlovák I. ligás Spartak Trnava legénysége lesz. Branko Elsner szövetségi kapitány keretében újra szerepel Obermayer. Újanc az Admira-futballista Rodax. A svájci Grasshoppersben játszó Jara is pályára lép majd. Mindössze a veterán Friedl Koncilia nem lesz ott a Trnava ellen a válogatottban.

Elsner kerete a keddi barátságos találkozóra: Feurer, Lindenberger, Obermayer, Weber, Messlender, Lainer, Pichler, Turmer, Prohaska, Jara, Hormann, W. Nagl, Oberacher, Polster, Rodax, Auer, Brauner, Pacult, Willfurth, Degeorgi, Steinkogler.

Ugyancsak kedden, Livornóban mérkőzik az olaszok ellen Ausztria 21 éves aluli legjobbjaiból összeállított válogatottja. Ez a 90 perc is barátságos jellegű. (MTI)

LABDARÚGÁS

Rajt a Tisza-csoportban és a megyei bajnokságban

E hét végén már teljes adót játszik a második helyezett DUSE az első helyen (három pont előnnyel) álló Honvéd Szabó Lajos SE otthonában (itt Nagy Ferenc tűjja a sipot). Ugyancsak idegenben, Rákóczi-falván mérkőzik a Hajdú Vas (játszóvezető Virágh), a Püspök-ladány pedig Balmazújváros szerepel. Otthonában mérkőzik a Hajdúböszörményi (a Jászkesér ellen). Valamennyi mérkőzés fél 3-kor kezdik, s előzőleg az ifjúsági csapatok mérkőznek.

A Tisza-csoportban a tavaszi rajt előtt a következő a helyzet:

1. H. Szabó SE	15	11	3	129-23	23
2. DUSE	15	10	2	328-13	22
3. Jászberény	15	8	2	36-16	21
4. Leninváros	15	9	3	23-12	21
5. H. Asztalos	15	7	4	25-16	14
6. PMAV	15	7	3	28-23	17
7. B.-újváros	15	6	4	29-23	16
8. Karcag	15	7	1	26-25	15
9. R.-falva	15	5	5	16-15	15
10. H.-bözör.	15	4	6	22-24	14
11. M.-szalka	15	3	7	16-25	13
12. Rakamaz	15	4	8	15-24	11
13. H. Vasas	15	2	6	13-22	11
14. B.-lóránth.	15	3	4	16-30	10
15. Kisvárd	15	1	9	14-37	7
16. Jászkesér	15	1	12	6-34	4

Az idén dühgőgő tél arra készítette a megyei labdarúgó-szövetséget, hogy egy hét-nyolc elhalassza a tavaszi idény rajtját, március 3-ról, 10-re. Az elmúlt napok „kellemesebb” időjárása jobb kedvre derítette a szurkolókat, hiszen (talán) nem kell fagyos-

kodni a mérkőzéseken a nézőtérén. Reméljük, nem lesz akadálya annak, hogy zavar-talanul lejátsszák a forduló mérkőzéseit, hiszen ahol a havazások idején letakarították a pályát, ott lehet, hogy mély, saros lesz a játéktér talaja. De nem lesz veszélyes a testi épségre, s alkalmas lesz bajnoki mérkőzés lejátszására.

A megyei labdarúgó-bajnokság első tavaszi mérkőzését Derecskén vívják, ahol a hazaiak a szomszédos Mikepércs csapatát fogadják, méspedig március 9-én, szombaton délután. A többi hét mérkőzést vasárnap vívják (a felnőtték előtt az ifjúságiak mérkőznek). A felnőtt mérkőzéseit fél 3-kor kezdik.

A tavaszi kezdés előtt a bajnokságban a következő a helyzet:

1. H.-szob.	15	11	2	248-5	24
2. Derecske	15	9	3	31-17	21
3. S.-udvari	15	8	4	30-20	20
4. Polgár	15	8	3	30-22	20
5. K.-apáti	15	8	3	42-20	19
6. Kaba	15	7	3	23-23	17
7. D. Vollán	15	6	4	19-14	16
8. Mikepércs	15	6	4	18-16	16
9. Nadudvar	15	6	4	13-16	16
10. L.-vertes	15	6	3	28-19	15
11. Nagyrábé	15	5	3	12-23	11
12. Komádi	15	4	8	16-24	11
13. Hadháztégl.	15	3	8	19-30	11
14. D. Haladás	15	4	10	20-34	9
15. H.-nánás	15	3	9	19-33	9
16. Tépe	15	1	13	9-43	3

Ősszel, Tépen a Hajdúböszörményi (Fotó: Nagy Gábor)

Hét végi sportműsor

Március 9., szombat

Atléтика
 Pallagi út melletti erdőszél, 10: Debrecen városi és környéki 1985. évi mezőfutóversenyek és női és férfi részvétellel, 14 kategóriában.

Kézilabda
 DMVSC nagyerdői sportcsarnoka, 14: Nonapi nemzetközi női torna, az Újvidék, a D. Kinizsi, a D. Sportiskola és a Kisvárdai részvételével. — Püspök-ladányi sportcsarnok, 8: Férfi felnőtt és ifjúsági teremtorna a Katkó Kulturális központban.

Labdarúgás
 DMVSC nagyerdői (Oláh G. u.) sporttelepe, 11: DMVSC-Diósgyőr VTK (NB-s serdülő, Nagy F., Vilmányi), — 12:30: DMVSC-DVTK (NB-s ifjúsági, Papp Cs., Nagy F., Vilmányi). — Vágóhid utcai pálya, 12: D. Kinizsi-SZEOL-ÁK (NB-s serdülő, Mező, Erdős), — 13:30: D. Kinizsi-SZEOL-ÁK (NB-s ifjúsági, Németi V., Erdős).

Videókn. Megyei bajnokság (14:30): Derecske-Mikepércs (Nyéki, Nyilas, Dulovics).

Röplabda
 Móricz Zsigmond körúti (DO-TE) sportcsarnok, 10:30: D. Universitatis-Nyiregyházi Tanárképző (női NB II), — 12: D. Universitatis-Nyiregyházi Bathory (férfi NB II), — 13:30: D. Sportiskola-Nyiregyházi (férfi ifjúsági).

Teke
 DMVSC nagyerdői automata pályája, 9:30: DMVSC-Szabolcsi ÁEV SE. Férfi NB II-es mérkőzés.

Tollastábla
 Mechwart András Gépipari Szakközépiskola tornacsarnoka, 9: Megyei felnőtt férfi, női egyéni bajnokság, — 10: Debrecen városi utóór-olimpiája, lányok, fiúk részvétellel.

Tömegsport
 Püspök-ladányi, Zója Általános Iskola, 9: A Róna-próba mezeli futóversenye. Nevezés a helyszínen.

Tennisz
 DMVSC nagyerdői sportcsarnoka, 8: Debrecen 1985. évi női, férfi meghívásos fedettpályás bajnoksága. Első versenynap.

Március 10., vasárnap

Asztalitenisz
 Városi sportcsarnok, 8: A Hajdú-Bihar megyei Mezőgazdasági Szövetkezetek Szövetségének téli versenye, megyei döntő, 40 kétfős csapat és 36 női egyéni versenyző részvétellel.

Labdarúgás
 Kinizsi-pálya (Vágóhid utca), 14:30: D. Kinizsi-Szolnoki MÁV MTE Nagy L. (Szeles, Oravecz), NB II-es mérkőzés.

Videókn. Területi bajnokság (14:30): Hajdúböszörményi Bocskai-Jászkesér (Fodor S.), Balmazújvárosi Lenin Tsz SE-Püspök-ladányi MÁV Egységértés (Boross, Csipe, Hagyó). — Megyei bajnokság (14:30): Nádudvar—D. Vollán (Pataki, Meleg, Kiss A.), Nagyrábé—Hajdúböszörményi (Szabó L., Szilvási, Torók), Kőröscsereg—Apáti—Hajdúböszörményi Bocskai (Hunyadi, Nagy J., Rozsik), Kaba—Komádi (Csescsodi, Veress Gy., Domokos), Hadháztéglás—Létavértes (Antal, Könyv Gy., Letavértes Józsa, Góz, Mészáros, Nagy L.), D. Haladás—Polgár Cseh I.), D. Haladás—Tépe Nagy L.), Sárrétudvari—Tépe (Vincze, Nagy F., Németi J.).

Sakk
 Megyei CSB, 9: Hajdúböszörmény—Földes, Nagyrábé—Hajdúböszörmény—Nádudvar—Kaba II., D. BÖGAL—Berettyóújfalui, D. Haladás—Hajdúböszörményi Gáziánál II., D. Honvéd Bocskai—D. Universitatis II.

Spartakiád
 Berettyóújfalui MSE torna- és klubterme, 8:30: A XXXIV. Falusi Dolgozók Spartakiádjának Berettyóújfalui körzeti döntője asztaliteniszben és sakkban.

Teke
 DMVSC nagyerdői automata pályája, 8: Hat NB III-as férfi ifjúsági csapat tornája.

Tollastábla
 Mechwart András Gépipari Szakközépiskola, 9: A megyei női, férfi felnőtt páros bajnokság.

Tennisz
 DMVSC nagyerdői sportcsarnoka, 8: Debrecen 1985. évi női, férfi meghívásos fedettpályás bajnoksága.

Piaci árak

Table with 4 columns: Item name, Debr., H.-bősz., H.-nán., B.-újfalu. Lists various goods like Burgonya, Sárgarépa, Gyökér, Karalábé, Vegyes levz. Ft/cs., Káposzta, Kelkáposzta, Savanyú káposzta, Hetek, Zeller, Vörösh káposzta, Vöröshagyma, Fokhagyma Ft/kg, Szarazbab, Cékla, Alma, Körte, Dióbél, Héjas dió, Mák, Tojás, Zöldpaprika, Torma, Saláta.

VÁGATLYUKASZTÁS

A közelmúltban fontos állomáshoz, érkezett a nagyegyházi bányázom építése. A felszín alatt 400 méterre öszszelnyukasztották a V-I vízakna és az F-I jelű függőleges szállítóakna között kialakított gerincvágatot. Németh Ferenc és Tornai Ernő előválogatója több mint 3000 méteres vágatot hajtott ki a találozási pontig. (MTI Fotó - Jusztin Tibor felv. - KS)

Rendőrségi felhívások

Debrecenben 1985. március hó 5-én délelőtt a Rakóczi és Leány utca sarkán levő kukában újszülött csecsemő holttestét találták. A holttest március 4-én 14.00 óra után került a kukába. A szülés valószínűleg vasárnap-hétfőn délelőtt történt. A rendőrség kéri, hogy aki a szülő anyával - aki orvosi ellátás hiányában életveszélyes állapotba kerülhet - vagy a holttest odakerülésével kapcsolatban adatokkal rendelkezik, értesítse a Hajdú-Bihar megyei Rendőrfőkapitányság büntetőosztályát a 18-300-as telefonszámon a március 2-án a központi ügyelettel a 18-as mellékben, hivatalos időn túl a központi ügyelettel a 18-as mellékben, illetve bármely legközelebbi rendőri szervet.

Óvodai előjegyzés

Debrecen óvodáiba március 11-15. között jegyzetethetik elő gyermeküket a szülők. Óvodai előjegyzésbe vehető az a gyermek, aki 1986. augusztus 31-ig betölti a harmadik életévét. A körzethatárokról, az előjegyzés napontokról, az előjegyzésről az egyes óvodákban adnak felvilágosítást. A gyermekek felvételéről bizottság dönt. A döntésről a körzeti óvodákban kaphatnak tájékoztatást a szülők. A Bajcsy-Zsilinszky utcai óvodába a Timár u. 4. szám alatt jegyzetethető elő a gyermekek.

TELI ESTÉK. A sorozat zárórendezvényét hétfőn 17 órakor tartják a Medgyessy Ferenc Múzeumban, ahol Borsos József építésze emlékeznek.

TÁNCANFOLYAM. Társastánc-tanfolyamot indít kezdők részére a Kőlcsey Művelődési Központ. Időtartama hat hét, heti két alkalommal, Tandj 400 forint, tanítanár dr. Koncz Ernő. Jelentkezés március 9-én 15 órakor a táncteremben. (X)

LELKISEGÉLY-SZOLGÁLAT. Éjjel-nappal minden nap hívható Debrecenben a lelkisegély-szolgálat a 12-155-ös telefonszámon.

HÍREK

HÍRSZERKESZTŐ: TURI GÁBOR - TEL.: 12-144

VÁRHATÓ IDŐJÁRÁS:

Jobbára erősen felhős lesz az ég, elsősorban várható kisebb eső, északnyugaton, északon időnként havas eső, gyenge havazás. A többnyire északnyugati, északi szél időnként megélénkül. A legmagasabb nappali hőmérséklet szombaton 2 és 7 fok között alakul. (MTI)

ARANYLAKODALMAK.

Ma ünnepli 50 éves házassági évfordulóját Debrecenben a Székely Juhász János és felesége, Szőke Anna. Hajdú-sámsónban Emődi József és felesége, Tóth Erzsébetet köszönti népes családja ugyanebből az alkalomból.

PROGRAMOK

Március 9., szombat DEBRECEN 19 óra: A bekécsesbali Jókai Színház vendégjátéka: Williams: Orpheus alászáll című drámájával a Csokonai Színházban. MAJUSBÖSZÖRMÉNY 17 óra: Katona Klári és a Saturnus együttes műsora a művelődési központban. NADUDVAR 18.30 óra: A debreceni műhely képzőművészeti alkotóközösség kiállításának megnyitása a művelődési központban. 19 óra: Mágán Miska - a Csokonai Színház előadása a művelődési központban. MÁRCIUS 10., vasárnap DEBRECEN 10 óra: Előadás hazánk ritka pinyéféleiről a díszmádkerdezők körében a Kőlcsey Művelődési Központban. 11.15 óra: A Vojtina bábo-együttes Erős János című műsora a Kőlcsey Művelődési Központban. 16 óra: Baráth Pal festő és Burai István grafikus kiállításának megnyitása a Horváth Árpád Művelődési Házban.

1985. MÁRCIUS 9., SZOMBAT FRANCISKA NAPJA A Nap Kél 6.10 - nyugszik 17.41 óraker

ÉVFORDULÓNAPTÁR

Hetvenöt évvel ezelőtt, 1910 március 9-én született, és 71 éves korában, 1981-ben halt meg Samu Barber amerikai zeneszerző.

A lotto nyerőszámai:

3, 36, 41, 58, 69

ÁLLATORVOSI ÜGYELET

Szombat reggel 6 óráig dr. Márkus István (Nagyerdei krt. 24., tel.: 22-194), vasárnap reggel 6 óráig dr. Nagy Zsigmond (Laktanya utca 35., tel.: 24-402) az ügyeletes állatorvosok.

KÖZLEMÉNYEK

Ertesítjük kedves vendégeinket, hogy a Péterfia u. 46. szám alatti kozmetikai szalonban dolgozunk. Jenei Júlia, Tóthné Erzsike kozmetikusok (X) A TITÁSZ V. értesíti a lakosságot, hogy Timár Sándor és társai részére megépített kistérségi hálozatot a Serli díszben március 11-én 13 óráig felállításra áll helyezi. (X) Gyűmölcsfaoltványok, díszfák, örökzöldek nagy választékban beszerezhetők: a Hunyadi Mtsz. falkolójának kerakataiban, Debrecen, Kishegyesi út-Határ út sarkán. Árusítás hétfőtől péntekig, 7-13 óráig, szombaton 7-12 óráig. (X)

MOZI • SZÍNHÁZ • TV • RÁDIÓ

MOZI

A VIT-mozi programja a Híradó moziban: Száll a kakukk fészéke (amerikai, 16), Híradó vas. f. 10. f. 12. hn. 2. hn. 4. hn. 6. hn. 8. Tekintetek és mosolyok (angol), Híradó má. f. 10. f. 12. hn. 2. hn. 4. hn. 6. hn. 8. Egy nő azonosítással (olasz), 16. Művész ma, vas. f. 8. A vörös grófnő I-II. (magyar), Vig ma, f. 5. Apolló ma, vas. 10. f. 5. Meteor ma, vas. n. 6. A birodalom visszavág (amerikai), Delta ma f. 6. vas. f. 4. f. 6. Boszorkányszombat (magyar), Meteor mese ma, vas. 5. n. 6. Csillagok háborúja I-II. (amerikai), Apolló ma, vas. hn. 2. Donald kacska és a többiek (amerikai), Delta matiné vas. 10. A halhatatlan légiós (magyar), Vig kamara ma f. 5. f. 7. vas. f. 3. f. 5. f. 7. A XX. század kalózá (szovjet), Alfa ma f. 6. vas. f. 4. f. 6. A jédi visszatér (amerikai), Kedvezmények nem érvényesíthők Vig ma, vas. hn. 4. Apolló ma, vas. f. 8. Meteor ma, vas. 3. Kines, ami nincs (olasz), Horváth Árpád vas. f. 4. f. 6. Kóma (amerikai), 16. Klicken Vas. 5. Péter cár és a szerencse (szovjet), Vig ma, vas. n. 10. Öld meg a szogunt! (japán), 16. Vig ma n. 12. hn. 2. vas. n. 12. Zárkörű előadás: Vig vasárnap hn. 2.

SZÍNHÁZ

Csokonai Színház 19 óra: Orpheus alászáll - a bekécsesbali Jókai Színház vendégjátéka. CSOKONAI Március 11., hétfő, 19 óra: A fekete ember - Somlyai-bérlét; 12., kedd, 19 óra: Bohémélet - Fánegy-bérlét; 13., szerda, 19 óra: Szabad szél - Odry-bérlét; 14., csütörtök, 19 óra: Hunyadi László - Jászai-bérlét; 15., péntek, 19 óra: Két úr szolgálja - Soós I.-bérlét; 16., szombat, 19 óra: Mágán Miska - bérlétszünet; 18., hétfő, 19 óra: Az ügynök halála - bérlétszünet. HUNGÁRIA Március 12., kedd, 19 óra: Tudós nők - Fazekas-bérlét; 14., csütörtök, 19 óra: Tudós nők - Gözon-bérlét. TELEVÍZIO SZOMBAT BUDAPEST, 1.: 8.58 Műsorismertetés, 9.00 Méséről mesé-

MOZI

re. 9.20 Szép tájak. Szovjet kisfilm. 9.40 Breki és a többiek. Angol film. 10.05 Sir Kán. Francia film. 10.30 Svéd ismeretterjesztő rövidfilmsorozat. 10.55 Képzőművészet. 11.30 Műsorismertetés. 11.35 Kalandozás a növényvilágban. Francia ismeretterjesztő filmsorozat, XIII. 3. rész. A feltedezések kora. 13.40 Hírek. 13.45 Pályán ma. Kézilabda-vetélkedő lányoknak. 14.30 Előszó. Az okori Hellasz című sorozathoz. 14.45 Utravaló. 15.20 Ki miben tudós? Magyar irodalom, döntés. 16.40 Képzőművészet. 16.45 MA-FILM-magazin. 16.55 Reklám. 17.00 Műkoresolyzó világbajnokság. Jégtánc. 18.30 Beszámoló a budapesti párttervezetéről. 18.50 Reklám. 19.05 Tévétorna. 19.10 Esti mese. 19.30 Tv-híradó. 20.00 Hírek. A jelenidejű. 20.10 Alma Bennet, a csábos csalafinta. Amerikai burleszkparádé. 20.25 Hogyan szabaduljunk meg feleségünk-től? Amerikai tévéfilm. 20.40 A következő áldozat. Angol tévéfilm. (16 éven felülieknek) 21.45 Tv-híradó. 2. 22.05 Himnusz. BUDAPEST, 2.: 15.28 Műsorismertetés. 15.30 Műkoresolyzó világbajnokság. NYi szabados-választott szakszervezetek. 17.00 "El kell menni katonának". Zenére készült magyar rövidfilm. 17.20 Képzőművészet. 17.25 Schuberth. VII. (C-dúr) szimfónia. 18.20 Honfoglalás. Tévéfilmsorozat, III. 1. rész. 18.25 Angol nyelv. 19.40 Francia nyelv. 20.00 Vaskor. A Kalevala feliratos finn tévéfilm-változata. IV. 3. rész. (16 éven felülieknek) 21.30 Ez a Maxim... 22.05 Képzőművészet. POZSONY, 1.: 8.30 Úttörők magazinja. 10.00 A zöld völgy barátai. Tévéorozat. 10.50 Winnetou (ism.). 11.45 Mezőgazdasági magazin. 12.40 Bebek, a juhász. Monda. 13.35 Dokumentumfilm. 13.50 Zenesztúdió. 14.30 Utagi szabadonválasztott szakszervezetek. 14.40 Csak nőknek. 15.20 Sport februárban. 15.40 Műkoresolyzó VB. felvételtől. 16.40-18.15 Cseh filmvígjáték. 18.30 Zenesztúdió. 19.30 Tv-híradó. 19.35 Smetana operája. 22.40 Irodalmi összeállítás. POZSONY, 1.: 8.30 Gyerekek napló. 10.40 Zeman örmagy esetel. 12.05 Katonák. 12.30 Zenesztúdió. 13.20 Cseh film. 14.40 Csak nőknek. 15.20 Sport februárban. 15.40 Műkoresolyzó VB. felvételtől. 16.40-18.15 Cseh filmvígjáték. 18.30 Zenesztúdió. 19.30 Tv-híradó. 19.35 Smetana operája. 22.40 Irodalmi összeállítás. POZSONY, 2.: 10.00 Háborús napló. 10.30 A népek és a világ. Dokumentumfilm. 15.45 Fialatok tévéklubja. 17.15 Az otthon dalai. 17.45 Műsorajánlat. 18.05 Portréfilm Jozef Fedor festőről. 18.30-19.10 Vételkedő. 19.30 Tv-híradó. 20.10 Motocross, felvételtől. 21.00 Híradó. 21.20 Sport híradó. 21.35 Patricia Neal története. Amerikai tévéfilm. UNGVÁR: 16.00 Nemzetközi panoráma. 16.45 Rajzfilm. 17.00 Műkoresolyzó világbajnokság. Gála. 19.00 Híradó. 19.35 Labdarúgószemle. 20.10 Koncert. 20.35 A Szovjetunió kosárlabdabaj-

MOZI

re. 9.20 Szép tájak. Szovjet kisfilm. 9.40 Breki és a többiek. Angol film. 10.05 Sir Kán. Francia film. 10.30 Svéd ismeretterjesztő rövidfilmsorozat. 10.55 Képzőművészet. 11.30 Műsorismertetés. 11.35 Kalandozás a növényvilágban. Francia ismeretterjesztő filmsorozat, XIII. 3. rész. A feltedezések kora. 13.40 Hírek. 13.45 Pályán ma. Kézilabda-vetélkedő lányoknak. 14.30 Előszó. Az okori Hellasz című sorozathoz. 14.45 Utravaló. 15.20 Ki miben tudós? Magyar irodalom, döntés. 16.40 Képzőművészet. 16.45 MA-FILM-magazin. 16.55 Reklám. 17.00 Műkoresolyzó világbajnokság. Jégtánc. 18.30 Beszámoló a budapesti párttervezetéről. 18.50 Reklám. 19.05 Tévétorna. 19.10 Esti mese. 19.30 Tv-híradó. 20.00 Hírek. A jelenidejű. 20.10 Alma Bennet, a csábos csalafinta. Amerikai burleszkparádé. 20.25 Hogyan szabaduljunk meg feleségünk-től? Amerikai tévéfilm. 20.40 A következő áldozat. Angol tévéfilm. (16 éven felülieknek) 21.45 Tv-híradó. 2. 22.05 Himnusz. BUDAPEST, 1.: 8.58 Műsorismertetés. 9.00 Óvodások filmje. 9.20 Jón Garfield! Amerikai rajzfilm. 9.45 Csillagok küldött. 9.55 Reklám. 9.00 ismét - a javából! 10.00-10.05 Hírek. Időjárás. 10.09 Rádiokabaré. Március (ism.). 12.00 Déli krónika. 12.30 Déli zenepártya. 13.20 Népzenei példátár. 13.30 Kontinensek, szántóföldek. 14.00 Hírek. Időjárás. 14.05 Műsorismertetés. 14.10 A hét embere. 14.20 Irodalmi figyelo. 14.50 Régi híres énekesek műsorából. 15.10 Új Zenei Újság. 15.4 Reklám. 16.00 168 albuma. 18.15 Hol volt, hol nem volt. 18.25 Mai könyvajánlatunk. 18.28 Műsorismertetés. 18.30 Hírek. Időjárás. Sport. 18.55 Rádiószínház. De-tek-tivek szabadnapja. 19.50 Könyvzene. hangszóró. 20.05 Finn dallamok. 20.13 Rádiószínház. I. zongoraverseny. 20.39 Wagner: Parsifal, III. felvonás. 22.00 Hírek. Időjárás. Sport. 22.15 Európa hangversenytermeiből. A Suk kamarazenekar hangversenye. 23.44 Angol madragok. 24.00 Hírek. 0.25 Himnusz. 0.30 Magyar és idegen nyelvű vízjelzőszolgálat. PETŐFI: 4.30-7.59 A Petőfi rádió reggeli zenés műsora. 8.00 Hírek. Időjárás. 8.05 Szereplőműsor. 8.11 Színes népi muzsika. 8.50 Tíz perc szórakozás. 9.00 Hírek. Utközben. 9.05 Hétféve Csavlek Etelkék. 10.30 Nicolai Gedda operettfelvételéből. 11.00 Hírek. Utközben. 11.05 Kirándulás a spanyol popzenében. 12.00 Hírek. 12.10 Jól van, hol nem volt. 12.15 Műsorismertetés. 13.00 Hírek. Utközben. 13.05 Százszorszép klub. 13.45 Időjárás és vizállásjelentés. 14.00 Magunkat ajánljuk. Rándevu a Jókai klubban. 15.00 Hírek. Utközben. 15.05 Ugyanaz a többi. 16.20 Tíz perc szórakozás. 16.58 Műsorismertetés. 17.00 Hírek. Utközben. 17.05 Slágerok Olaszországban. 17.30 Válasz. 18.30 Sport. 19.00 Hírek. Utközben. 19.05 Ritmus a Luv együttes felvételéből. 19.35 Guroslas. 19.43 Igazolati éjszaka. Zenesztúdió. 21.00 Hírek. Utközben. 21.05 Etemek kész regény. 22.05 Mikroforum. 23.00 Hírek. Időjárás. Sport. 23.15 Dzsessz. 24.00-6.00 Ejteltől hajnalig. 3. MÚSOR: 7.00 A Magyar Rádió román nyelvű nemzetiségi műsora Szolnokról. 7.30 A Magyar Rádió szlovák nyelvű nemzetiségi műsora Miskolcra. 8.00 Hírek. Időjárás. 8.05 Műsorismertetés. 8.08 A kiállított programjából. 8.11 Sztereobéltető műsor. 8.17 Országos muzsika. 9.00 Joseph Rouleau operárákat énekel. 9.35

MOZI

re. 9.20 Szép tájak. Szovjet kisfilm. 9.40 Breki és a többiek. Angol film. 10.05 Sir Kán. Francia film. 10.30 Svéd ismeretterjesztő rövidfilmsorozat. 10.55 Képzőművészet. 11.30 Műsorismertetés. 11.35 Kalandozás a növényvilágban. Francia ismeretterjesztő filmsorozat, XIII. 3. rész. A feltedezések kora. 13.40 Hírek. 13.45 Pályán ma. Kézilabda-vetélkedő lányoknak. 14.30 Előszó. Az okori Hellasz című sorozathoz. 14.45 Utravaló. 15.20 Ki miben tudós? Magyar irodalom, döntés. 16.40 Képzőművészet. 16.45 MA-FILM-magazin. 16.55 Reklám. 17.00 Műkoresolyzó világbajnokság. Jégtánc. 18.30 Beszámoló a budapesti párttervezetéről. 18.50 Reklám. 19.05 Tévétorna. 19.10 Esti mese. 19.30 Tv-híradó. 20.00 Hírek. A jelenidejű. 20.10 Alma Bennet, a csábos csalafinta. Amerikai burleszkparádé. 20.25 Hogyan szabaduljunk meg feleségünk-től? Amerikai tévéfilm. 20.40 A következő áldozat. Angol tévéfilm. (16 éven felülieknek) 21.45 Tv-híradó. 2. 22.05 Himnusz. BUDAPEST, 1.: 8.58 Műsorismertetés. 9.00 Óvodások filmje. 9.20 Jón Garfield! Amerikai rajzfilm. 9.45 Csillagok küldött. 9.55 Reklám. 9.00 ismét - a javából! 10.00-10.05 Hírek. Időjárás. 10.09 Rádiokabaré. Március (ism.). 12.00 Déli krónika. 12.30 Déli zenepártya. 13.20 Népzenei példátár. 13.30 Kontinensek, szántóföldek. 14.00 Hírek. Időjárás. 14.05 Műsorismertetés. 14.10 A hét embere. 14.20 Irodalmi figyelo. 14.50 Régi híres énekesek műsorából. 15.10 Új Zenei Újság. 15.4 Reklám. 16.00 168 albuma. 18.15 Hol volt, hol nem volt. 18.25 Mai könyvajánlatunk. 18.28 Műsorismertetés. 18.30 Hírek. Időjárás. Sport. 18.55 Rádiószínház. De-tek-tivek szabadnapja. 19.50 Könyvzene. hangszóró. 20.05 Finn dallamok. 20.13 Rádiószínház. I. zongoraverseny. 20.39 Wagner: Parsifal, III. felvonás. 22.00 Hírek. Időjárás. Sport. 22.15 Európa hangversenytermeiből. A Suk kamarazenekar hangversenye. 23.44 Angol madragok. 24.00 Hírek. 0.25 Himnusz. 0.30 Magyar és idegen nyelvű vízjelzőszolgálat. PETŐFI: 4.30-7.59 A Petőfi rádió reggeli zenés műsora. 8.00 Hírek. Időjárás. 8.05 Szereplőműsor. 8.11 Színes népi muzsika. 8.50 Tíz perc szórakozás. 9.00 Hírek. Utközben. 9.05 Hétféve Csavlek Etelkék. 10.30 Nicolai Gedda operettfelvételéből. 11.00 Hírek. Utközben. 11.05 Kirándulás a spanyol popzenében. 12.00 Hírek. 12.10 Jól van, hol nem volt. 12.15 Műsorismertetés. 13.00 Hírek. Utközben. 13.05 Százszorszép klub. 13.45 Időjárás és vizállásjelentés. 14.00 Magunkat ajánljuk. Rándevu a Jókai klubban. 15.00 Hírek. Utközben. 15.05 Ugyanaz a többi. 16.20 Tíz perc szórakozás. 16.58 Műsorismertetés. 17.00 Hírek. Utközben. 17.05 Slágerok Olaszországban. 17.30 Válasz. 18.30 Sport. 19.00 Hírek. Utközben. 19.05 Ritmus a Luv együttes felvételéből. 19.35 Guroslas. 19.43 Igazolati éjszaka. Zenesztúdió. 21.00 Hírek. Utközben. 21.05 Etemek kész regény. 22.05 Mikroforum. 23.00 Hírek. Időjárás. Sport. 23.15 Dzsessz. 24.00-6.00 Ejteltől hajnalig. 3. MÚSOR: 7.00 A Magyar Rádió román nyelvű nemzetiségi műsora Szolnokról. 7.30 A Magyar Rádió szlovák nyelvű nemzetiségi műsora Miskolcra. 8.00 Hírek. Időjárás. 8.05 Műsorismertetés. 8.08 A kiállított programjából. 8.11 Sztereobéltető műsor. 8.17 Országos muzsika. 9.00 Joseph Rouleau operárákat énekel. 9.35

MOZI

re. 9.20 Szép tájak. Szovjet kisfilm. 9.40 Breki és a többiek. Angol film. 10.05 Sir Kán. Francia film. 10.30 Svéd ismeretterjesztő rövidfilmsorozat. 10.55 Képzőművészet. 11.30 Műsorismertetés. 11.35 Kalandozás a növényvilágban. Francia ismeretterjesztő filmsorozat, XIII. 3. rész. A feltedezések kora. 13.40 Hírek. 13.45 Pályán ma. Kézilabda-vetélkedő lányoknak. 14.30 Előszó. Az okori Hellasz című sorozathoz. 14.45 Utravaló. 15.20 Ki miben tudós? Magyar irodalom, döntés. 16.40 Képzőművészet. 16.45 MA-FILM-magazin. 16.55 Reklám. 17.00 Műkoresolyzó világbajnokság. Jégtánc. 18.30 Beszámoló a budapesti párttervezetéről. 18.50 Reklám. 19.05 Tévétorna. 19.10 Esti mese. 19.30 Tv-híradó. 20.00 Hírek. A jelenidejű. 20.10 Alma Bennet, a csábos csalafinta. Amerikai burleszkparádé. 20.25 Hogyan szabaduljunk meg feleségünk-től? Amerikai tévéfilm. 20.40 A következő áldozat. Angol tévéfilm. (16 éven felülieknek) 21.45 Tv-híradó. 2. 22.05 Himnusz. BUDAPEST, 1.: 8.58 Műsorismertetés. 9.00 Óvodások filmje. 9.20 Jón Garfield! Amerikai rajzfilm. 9.45 Csillagok küldött. 9.55 Reklám. 9.00 ismét - a javából! 10.00-10.05 Hírek. Időjárás. 10.09 Rádiokabaré. Március (ism.). 12.00 Déli krónika. 12.30 Déli zenepártya. 13.20 Népzenei példátár. 13.30 Kontinensek, szántóföldek. 14.00 Hírek. Időjárás. 14.05 Műsorismertetés. 14.10 A hét embere. 14.20 Irodalmi figyelo. 14.50 Régi híres énekesek műsorából. 15.10 Új Zenei Újság. 15.4 Reklám. 16.00 168 albuma. 18.15 Hol volt, hol nem volt. 18.25 Mai könyvajánlatunk. 18.28 Műsorismertetés. 18.30 Hírek. Időjárás. Sport. 18.55 Rádiószínház. De-tek-tivek szabadnapja. 19.50 Könyvzene. hangszóró. 20.05 Finn dallamok. 20.13 Rádiószínház. I. zongoraverseny. 20.39 Wagner: Parsifal, III. felvonás. 22.00 Hírek. Időjárás. Sport. 22.15 Európa hangversenytermeiből. A Suk kamarazenekar hangversenye. 23.44 Angol madragok. 24.00 Hírek. 0.25 Himnusz. 0.30 Magyar és idegen nyelvű vízjelzőszolgálat. PETŐFI: 4.30-7.59 A Petőfi rádió reggeli zenés műsora. 8.00 Hírek. Időjárás. 8.05 Szereplőműsor. 8.11 Színes népi muzsika. 8.50 Tíz perc szórakozás. 9.00 Hírek. Utközben. 9.05 Hétféve Csavlek Etelkék. 10.30 Nicolai Gedda operettfelvételéből. 11.00 Hírek. Utközben. 11.05 Kirándulás a spanyol popzenében. 12.00 Hírek. 12.10 Jól van, hol nem volt. 12.15 Műsorismertetés. 13.00 Hírek. Utközben. 13.05 Százszorszép klub. 13.45 Időjárás és vizállásjelentés. 14.00 Magunkat ajánljuk. Rándevu a Jókai klubban. 15.00 Hírek. Utközben. 15.05 Ugyanaz a többi. 16.20 Tíz perc szórakozás. 16.58 Műsorismertetés. 17.00 Hírek. Utközben. 17.05 Slágerok Olaszországban. 17.30 Válasz. 18.30 Sport. 19.00 Hírek. Utközben. 19.05 Ritmus a Luv együttes felvételéből. 19.35 Guroslas. 19.43 Igazolati éjszaka. Zenesztúdió. 21.00 Hírek. Utközben. 21.05 Etemek kész regény. 22.05 Mikroforum. 23.00 Hírek. Időjárás. Sport. 23.15 Dzsessz. 24.00-6.00 Ejteltől hajnalig. 3. MÚSOR: 7.00 A Magyar Rádió román nyelvű nemzetiségi műsora Szolnokról. 7.30 A Magyar Rádió szlovák nyelvű nemzetiségi műsora Miskolcra. 8.00 Hírek. Időjárás. 8.05 Műsorismertetés. 8.08 A kiállított programjából. 8.11 Sztereobéltető műsor. 8.17 Országos muzsika. 9.00 Joseph Rouleau operárákat énekel. 9.35

MOZI

re. 9.20 Szép tájak. Szovjet kisfilm. 9.40 Breki és a többiek. Angol film. 10.05 Sir Kán. Francia film. 10.30 Svéd ismeretterjesztő rövidfilmsorozat. 10.55 Képzőművészet. 11.30 Műsorismertetés. 11.35 Kalandozás a növényvilágban. Francia ismeretterjesztő filmsorozat, XIII. 3. rész. A feltedezések kora. 13.40 Hírek. 13.45 Pályán ma. Kézilabda-vetélkedő lányoknak. 14.30 Előszó. Az okori Hellasz című sorozathoz. 14.45 Utravaló. 15.20 Ki miben tudós? Magyar irodalom, döntés. 16.40 Képzőművészet. 16.45 MA-FILM-magazin. 16.55 Reklám. 17.00 Műkoresolyzó világbajnokság. Jégtánc. 18.30 Beszámoló a budapesti párttervezetéről. 18.50 Reklám. 19.05 Tévétorna. 19.10 Esti mese. 19.30 Tv-híradó. 20.00 Hírek. A jelenidejű. 20.10 Alma Bennet, a csábos csalafinta. Amerikai burleszkparádé. 20.25 Hogyan szabaduljunk meg feleségünk-től? Amerikai tévéfilm. 20.40 A következő áldozat. Angol tévéfilm. (16 éven felülieknek) 21.45 Tv-híradó. 2. 22.05 Himnusz. BUDAPEST, 1.: 8.58 Műsorismertetés. 9.00 Óvodások filmje. 9.20 Jón Garfield! Amerikai rajzfilm. 9.45 Csillagok küldött. 9.55 Reklám. 9.00 ismét - a javából! 10.00-10.05 Hírek. Időjárás. 10.09 Rádiokabaré. Március (ism.). 12.00 Déli krónika. 12.30 Déli zenepártya. 13.20 Népzenei példátár. 13.30 Kontinensek, szántóföldek. 14.00 Hírek. Időjárás. 14.05 Műsorismertetés. 14.10 A hét embere. 14.20 Irodalmi figyelo. 14.50 Régi híres énekesek műsorából. 15.10 Új Zenei Újság. 15.4 Reklám. 16.00 168 albuma. 18.15 Hol volt, hol nem volt. 18.25 Mai könyvajánlatunk. 18.28 Műsorismertetés. 18.30 Hírek. Időjárás. Sport. 18.55 Rádiószínház. De-tek-tivek szabadnapja. 19.50 Könyvzene. hangszóró. 20.05 Finn dallamok. 20.13 Rádiószínház. I. zongoraverseny. 20.39 Wagner: Parsifal, III. felvonás. 22.00 Hírek. Időjárás. Sport. 22.15 Európa hangversenytermeiből. A Suk kamarazenekar hangversenye. 23.44 Angol madragok. 24.00 Hírek. 0.25 Himnusz. 0.30 Magyar és idegen nyelvű vízjelzőszolgálat. PETŐFI: 4.30-7.59 A Petőfi rádió reggeli zenés műsora. 8.00 Hírek. Időjárás. 8.05 Szereplőműsor. 8.11 Színes népi muzsika. 8.50 Tíz perc szórakozás. 9.00 Hírek. Utközben. 9.05 Hétféve Csavlek Etelkék. 10.30 Nicolai Gedda operettfelvételéből. 11.00 Hírek. Utközben. 11.05 Kirándulás a spanyol popzenében. 12.00 Hírek. 12.10 Jól van, hol nem volt. 12.15 Műsorismertetés. 13.00 Hírek. Utközben. 13.05 Százszorszép klub. 13.45 Időjárás és vizállásjelentés. 14.00 Magunkat ajánljuk. Rándevu a Jókai klubban. 15.00 Hírek. Utközben. 15.05 Ugyanaz a többi. 16.20 Tíz perc szórakozás. 16.58 Műsorismertetés. 17.00 Hírek. Utközben. 17.05 Slágerok Olaszországban. 17.30 Válasz. 18.30 Sport. 19.00 Hírek. Utközben. 19.05 Ritmus a Luv együttes felvételéből. 19.35 Guroslas. 19.43 Igazolati éjszaka